

fókuszban a hit

Tanítható-e a hit?

Amikor a hit válságba kerül

A hit mint létállapot

élő víz

Bohócdoktor

Luther humora

A teljes Krisztus

híd

evangélikus missziói magazin

**Telepítsünk szőlőt!
Ültessünk fügefát, diófát!**

Lupták György írása a 21. oldalon

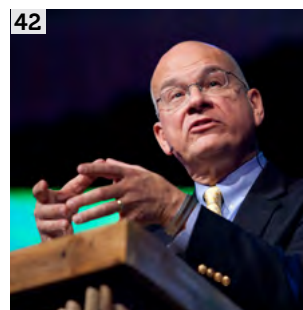

2023. III. szám
misszio.lutheran.hu

Tartalom

Fókuszban: a hit

- 3 **Gyermeki hit** / Szeverényi János
- 4 **Mozaik** / Szeverényi Jánosné
- 5 **Higgy önmagadban! – Avagy veszélyes utakra tévedve...** / Csadó Balázs
- 6 **Én Istenem, jó Istenem...** / Jásdi Beáta
- 7 **Utolsó szavunk** / Iancu Laura
- 8 **A hit mint létállapot** / Csermely Péter
- 9 **Az élet közepén** / Sztrókey Edit
- 10 **Tanítható-e a hit?** / Menyes Gyula
- 11 **Kétségtelenül?** / Balicza Iván
- 12 **A hit tartalma** / Dr. Tóth Károly
- 13 **Beszéltem Jézusról, de nem ismertem őt**
Erdészné Kárpáti Judit
- 14 **Amikor a hit válságba kerül** / Rostáné Piri Magda
- 15 **Hitből hitbe** / Gömbös Tamás
- 16 **Öt dolog, amit a hitről tanulhatunk Márk evangéliumából** / Marossy Attila
- 19 **Rejtvény** / Szeverényi Jánosné
- Keresztrejtvény** / Meleg Dávid
- 20 **Könyvajánló**
Imádkozzunk!

Élő víz

- 21 **JEGYZET – Szőlőben, a diófa alatt ülve...**
Lupták György
- 22 **MISSZIÓ – Engem a bohóc doktor gyógyítson meg!**
Dr. Havasi Katalin
- 24 **20. SZÁZADI HITVALLÓINK – Minden és mindenkiben Krisztus** / Dr. Korányi András
- 26 **IRÁNYTŰ – Keresztény felelősség** / Barthel-Rúzsa Zsolt
- 28 **CIGÁNYMISSZIÓ – Remény, ami mindenkinek jár**
Udvaros Dóra
- 30 **APOLÓGIA – El lehet dönteni, ki keresztyén, és ki nem az?** / Dr. Szalai András
- 31 **TEOLÓGIA – A teljes Krisztus** / Szabados Ádám
- 32 **LUTHER – Luther humora** / Kamarás István
- 34 **BESZÉLGETÉS – Néha tusakodni kell Istenrel** / E. K. J.
- 36 **Pompeo Batoni: A tékozló fiú hazatérése** / Végvári Zsófia
- 37 **TANÚIM LESZTEK – Vohmann Péterre emlékezünk**
Lempenger Róbert, Ittész István
- 38 **KÖVESSÉTEK HITÜKET – Özvegyasszonyok Sareptában és Csarnótán** / Id. Zászkaliczky Pál
- 39 **KITEKINTÉS** / Ribár János
- 41 **BESZÉLŐ KÉPEK – Milyen címet adnát a képnek?**
- 42 **KÖVESSÉTEK HITÜKET – Tim Keller** / Szabados Ádám
- 43 **BESZÉLŐ KÉPEK**
- 44 **KÉPES HÍREK – Missziói és munkatársi konferencia – Piliscsaba, július 2–5.**
- 46 **KIADVÁNYOK – Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület kiadványai**
DERŰ
- 47 **Villáminterjú Keveházi Lászlóval**
- 48 **Országos evangelizáció hirdetés**

Szeverényi János fotói: címlap, 7., 8., 14., 17., 18., 28., 29., 31., 41., 43. oldalak, hátoldal

A Híd legfrissebb és korábbi lapszámai megrendelhetők a kiadónál:

Telefón: 06 1 400 3057 * E-mail: evmis@lutheran.hu

A magazin ára: 600 Ft

Előfizetés egy évre, négy lapszámra: 2400 Ft. Támogatói előfizetési díj: 5000 Ft

Impresszum

híd

Evangélikus missziói magazin
2023. III. szám
Megjelenik negyedévente

HU ISSN 1787–5749

Kiadó és szerkesztőség:

Evangélikus Missziói Központ –
Magyar Evangélikus Rádiómisszió
1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.
tel./fax: 06 1 400 3057
e-mail: evmis@lutheran.hu
misszio.lutheran.hu
számilaszám: 11716008–20157087

Felelős szerkesztő:

Szeverényi János
tel.: 06 20 824 5463
e-mail: janos.szeverenyi@lutheran.hu
www.szeverenijanos.hu

Munkatársak:

Bakay Péter, Balog Eszter,
Erdészné Kárpáti Judit,
Farkas Charlotte, Kis Ferenc Balázs,
Stífer-Köháti Dorottya,
Szeverényi Jánosné,
ifj. Zászkaliczky Pál

Tördelés:

Mészáros Péter

Illusztrációk: 123rf.com

Nyomdai kivitelezés:

Pauker Nyomdaipari Kft.
www.pauker.hu

Egy szám ára: 600 Ft

Előfizetési díj egy évre: 2400 Ft

Megrendelhető a kiadónál.

Az *Evangélikus Élet* hetilapban elhelyezett példányok ingyenesek.

Adományokat kérünk és elfogadunk.

magyar
nyomdatermék
NYOMDA- ÉS PÉRIKIPARI SZÖVETSÉG

Gyermeki hit

A hívő is kételkedhet, tehet fel kérdéseket az Istennel, egyházzal, világgal kapcsolatban.

„Könyörüljete azokon, akik kételkednek, mentsetek meg őket kiragadva a tűzből.” (Júd 22–23)
Mit tehetünk, mi lehet segítségünkre?

Érdeemes tanulmányozni a becsületes, evangéliumi szellemiségű írásmagyarázatokat. Áldás van a testvéri beszélgetéseken, amikor lehet kérdezni, együtt gondolkodni, „egymás hite által épülni”. Szükséges kérni a Szentlelket, aki ihlette az ősatyákat, prófétákat, apostolokat, hitelődeinket, aki leszállt a mi Urunkra a Jordán partján.

Miért van szükség mindezekre? Miért nem elég a megtérés és az újjászületés? Hiszen akkor helyére kerül az életünk, betölt a Lélek, elvezet az igazságra, és majd az örök életre.

Valóban ez a lényeg, de mindannyiunknak lehet fejlődni, növekedni: „Jézus pedig gyarapodott bölcsességben, testben, Isten és emberek előtt való kedvességben” (Lk 2,52).

Szomjazó szívvel kell kérdezni: „Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, mert ők megelégtetnek.” (Mt 5,6)

Divat progresszívekről, haladókról beszélni, és velük szembenálló konzervatívokról, fundamentalistákról. Minket nem a progresszió és nem a konzervativizmus érdekel, hanem az igazság, a valóság.

Azért kell és lehet kérdéseket feltenni, hogy mi magunk is egyre kipróbáltabbak, alázatosabbak legyünk, és tudjunk segíteni másoknak: „...egy kissé megszorodtatok különféle kísértések között, hogy a ti megpróbált hitetek, amely sokkal értékesebb a veszendő, de tűzben kipróbált aragnál, Jézus Krisztus megjelenésekor méltónak bizonyuljon a dicséretre, a dicsőségre és a tisztességre.” (1Pt 1,6–7)

Áldás az olyan ember élete, szolgálata, aki „megharcolta a hit nemes harcát” (1Tím 6,12), talán néha elveszíteni vélte az Istent is, de mégis megújult a Szentélek által, és újra tud a jézusi értelmezés szerinti gyermeki hittel szolgálni másoknak.

Egy evangéliumi ének ismert soraival kérjük: „Hinni taníts, Uram, kérni taníts! Gyermeki, nagy hitet kérni taníts!”

SZEVERÉNYI JÁNOS

Fotó: Szeverényi Áron

Mozaik

Nem élte túl a találkozást a sziget-lakókkal

A világ egyik legelszigeteltebben élő emberi közössége, a szentinelézek megöltek egy huszonhat éves amerikai férfit, *John Allen Chau*-t, aki hajthatatlan volt abban, hogy megismertesse a törzset Isten ígéjével.

A Bengáli-öbölben található, India felügyelete alá tartozó, Északi-Szentinel-szigeten ötvenötezer éve élnek a szentinelézek. Vélhetően ez az utolsó olyan sziget a földön, amelynek lakosságát nem érte el a civilizáció.

A szentinelézek mindig következetesen elzárkóztak a külvilágtól. Bárkit, aki megközelíti a szigetet, nyílzápor fogad. Az is elképzelhető, hogy mitológiájukból ered az idegenektől való félelem, de biztosat az antropológusok sem tudnak.

John Allen Chau-nak kamaszkora óta életcélja volt, hogy megtérítse a szentinelézeket. Többször is megpróbálta a helyiekkel felvenni a kapcsolatot, egyszer lőtt sebekekkel, úszva tért vissza, majd újra visszamerészkedett. A második partraszállást már nem élte túl: a szentinelézek több nyila is eltalálta.

Antropológiai következtetéseket nem lehet levonni a történekből, mégis elgondolkozhatunk arról, mit jelent egy másik ember kultúrájának a tisztelete, mit jelent az agresszivitás. Szép dolog-e az, hogy ha jön valaki az országomba és megölöm, szép dolog-e az, hogy nem tartom tiszteletben, hogy valakik nem akarnak befogadni engem.

Papp Richárd, infostart.hu

A vallásos hála pszichológiai előnyei

A hála az élet számos nehézségével szemben védőfaktorként jelenhet meg, és segít a negatív események átértékelésében.

A hála – Isten felé történő – megélése és kifejezése a vallásgyakorlás fontos részét képezi. Pszichológiai szempontból a hálnak számtalan kedvező hatása van a jóllétünkre. Társas szinten javítja a kapcsolatainkat, egyéni szinten pedig hozzájárul a depresszió csökkenéséhez és a boldogságszintünk növekedéséhez, a lelki mellett pedig a fizikai egészségünkre is kedvező hatással van. A legtöbb vallás kiemeli a hála gyakorlásának fontosságát, mind Isten, mind mások felé. A hála erősségét fokozza a hit abban, hogy Isten irányítja a világot.

Egy kutatás összehasonlította, van-e különbség a vallásos és a nem vallásos hála hatásaiban. Megerősítették, hogy a hála és a vallási elkötelezettség között pozitív kapcsolat van, melynek legmeghatározóbb része az Isten iránti hála. Emellett az abban való hit, hogy Isten jó, segít a velünk történt rossz dolgokat, sorscsapásokat is tágabb kontextusba helyezni, átértékelni a helyzeteket. Fontos összetevője a keresztyénségnek, hogy miként tudunk a nehézségekért is hálásak lenni, ha ezeket is Istennek tulajdonítjuk, ami alapvetően megváltoztatja a hozzáállásunkat az élet kihívásaihoz.

Helstáb Laura, mindsetpszichologia.hu

A foto illusztráció

A hit ereje

A második világháború vége felé a harctéri kórházak gyakran kifogytak a morfiumból. Miközben a sebész, *Henry Beecher* éppen a komplikációkat latolgatta magában, egy talpraesett nővér felszivott egy adag sóoldatot és beadta egy súlyosan sérült katonának, aki éppen életmentő operációra szorult. Az orvos legnagyobb meglepetésére a katona azonnal úgy viselkedett, mintha valóban fájdalomcsillapítót kapott volna és nyugodtan tűrte a beavatkozást. Ez nem egyszeri sikerélmény volt számára, mert minden alkalommal ehhez a trükkhöz kellett folyamodnia, amikor elfogyott a morfiom. Ezek az esetek további vizsgálódásra ösztönözték. Őt tartják a placebo kifejezés atyjának.

A placebo a latin „tetszeni fogok” kifejezésből származik, ami utalás arra, hogy a szervezet szívesen fogadja és pozitív választ ad rá. Vajon mi lehet az oka, hogy egy elvileg hatóanyag nélküli anyag ugyanazt a hatást váltja ki, mint az eredeti gyógyszer?

A hit szerepe nélkülözhetetlen eleme a placebo működésének. A testünk képes olyan vegyületek képzésére, amivel a hitünket, a vágyott célt támogatja. Ezek az esetek nem csodák, hanem azt bizonyítják, hogy a hit ereje megváltoztatja a biológiát, ki- és bekapcsol géneket, újraaktivál vegyületeket.

Nagy Annamária, bien.hu

Összeállította: Szeverényi Jánosné

Fiatalokról (nem csak) fiataloknak

Higgy önmagadban! – Avagy veszélyes utakra tévedve ...

Sokan gondolják azt manapság, hogy idejétmúlt dolog vallásos dolgokról beszélni. Egyre kevesebben kíváncsiak az istentiszteletekre és egyéb egyházi alkalmakra, valamint a taglétszám is folyamatosan csökken. Mindezek ellenére mégiscsak van egy alapvető fogalom, amellyel fiataloként nagyon gyakran találkozhattok, ez pedig nem más, mint a hit. Nem túlzás azt állítani, hogy kimondottan divatos ez a kifejezés a mai világban, ugyanakkor a tárgya teljesen más, mint a bibliai hitfogalomnak.

Míg a Biblia istenhitről beszél, addig a világ legfőképpen az önmagunkban való hitet hangsúlyozza. Valószínűleg mindannyian találkoztatok már ilyen és ehhez hasonló mondatokkal: „Higgy magadban, és bármi sikerülhet”; „Bízz magadban, és semmi sem állíthat meg”; „Csak akarni kell, és eléred a céljaidat”... **Kétségtelenül hangzatos szlogenek ezek, amelyek motiválni, lelkesíteni tudják az embert.** Őszintén szólva nem is csodálkozom ezen, hiszen mi, emberek, szeretjük azt gondolni, hogy a kezünkben van az irányítás, hogy minden tőlünk függ, mi irányítjuk az életünket és mi befolyásoljuk a sorsunkat. Fiatalként, a felnőtt élet küszöbén talán még vonzóbb ez az egész, hiszen még előttetek áll az egész élet.

Olyan jó lenne, ha tényleg az lenne a valóság, hogy nincs lehetetlen és minden csak és kizárólag az akaratunktól és a befektetett energiától függ. És hogy miért is annyira vonzó mindez? Azért, mert ha ez tényleg így működik, akkor mindentől és mindenkitől függetlenek

vagyunk. Szabadok és önállóak vagyunk, a magunk urai. Igen ám, csak ez az egész nem más, mint egyszerű önbecsapás. Persze ne értsetek félre, nem a kellő önbizalom ellen beszélek, nem is azt mondom, hogy a terveink elérése szempontjából nincs nagyon fontos szerepe az elhatározásnak, az akaratnak és a befektetett munkának, ugyanakkor ennél sokkal összetettebb a helyzet.

Egyrészt vannak dolgok, amiket akkor sem érhetünk el, ha teljes erőből nekifeszülünk. Példának okáért hiába döntöm el, hogy híres énekes leszek, igazi világsztár, ha amúgy nincs semmi hangom és a hallásom sem túl jó. Hiába fogok gyakorolni, hiába teszek meg minden tőlem telhetőt, egyszerűen nem fog működni a dolog. És persze millió példát fel lehetne még sorolni, amelyek mind-mind rámutatnak arra, hogy nem mindig elég az elhatározásunk és az akaratunk, és hogy nem igazak a hangzatos szlogenek.

Ezt a csalódást viszont meglehetősen rossz érzés átélni. Hisz' ha nem akarnak teljesülni a beigért elvárások és eredmények, akkor az ember előbb vagy utóbb elkezd keresni, hogy hol lehet a hiba. Lehet, hogy nem akartam eléggé? Lehet, hogy nem bíztam eléggé magamban? Vajon bennem van a hiba? Mégsem vagyok elég jó?

Nos, ha csupán magunkban hiszünk, magunkban bízunk, akkor a csalódások idején is magunkra maradunk. És az az önmagunkban való hit, amely az elején még szabadságot és függetlenséget ígért, hihetetlenül nagy teherként

tud ránk nehezedni. Sajnos időről időre hallani olyan példákat, amikor beleroppannak emberek abba, hogy nem tudják feldolgozni az önmagukban való csalódást. Merthogy a legrosszabb nem az, hogy nem teljesül a hön áhitott cél, hanem az, hogy mindez önváddal párosul. És meg sem fordul a fejekben, hogy attól még, hogy nem sikerült valami, nem velünk van a baj, hanem sokkal inkább azzal, hogy hagytuk, hogy hamis szlogenek váljanak az életünk alapjaivá, vezérfonalává.

Nagy szükségünk van a hitre, de nagyon nem mindegy, hogy kiből hiszünk. És amíg az önmagunkban való hit teherré tud válni, addig a Bibliában szereplő hit, az Istenbe vetett hit legnagyobb erőssége éppen az, hogy felszabadítja az embert. Megmutatja, hogy a legkilátástalanabb helyzetekben is van kibe kapaszkodnunk. Amikor nem úgy alakulnak a körülményeink vagy az életünk, ahogy szeretnénk, akkor sem kell kétségbeesnünk, mert Isten mellettünk áll és nem hagy magunkra bennünket. Nem egyedül kell cipelnünk az életünk terheit, hanem át tudjuk adni azokat. Azt kívánom nektek, hogy tapasztaljátok meg az Istenbe vetett hit felszabadító erejét és örömét!

**CSADÓ
BALÁZS**

„Nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené” (Róm 9,16)

Én Istenem, jó Istenem...

Azt az ajándékot kaptam Istentől, hogy hívő családba születtem. Ezért kicsi koromtól kezdve fikarcnyi kétség nem volt bennem, hogy ő van.

Holott nem voltunk rendes templomba járók. Ellentétben az apai nagymamámmal, aki minden áldott vasárnap elti-
pegett a több mint két kilométerre eső Bocskai úti evangélikus templomba, legtöbbször egyedül. Az 1930-as évek közepén költöztek a nagypámmal és a lánya családjával egy, a Sas-hegy alatt akkoriban épült házba. A kelenföldi templom is szinte új volt még, 1928-ban avatták fel a barátságos léptékű, neoromán épületet, *Schulek János* alkotását.

Annak ellenére, hogy főként csak nagy ünnepeken mentünk istentiszteletre, egész életemet végigkísérték ezek a faragott padok, ezek a színes, virágos ólomablakok. Testvéreimet és engem is itt tartottak keresztvíz alá, ebben a gyülekezetben konfirmáltam, a vörösmárvány oltár előtt esküdtünk örök hűséget a férjemmel, és itt keresztelték a mi gyerekeinket is. E „családi templomunkban” kellett elköszönnöm az édesanyámtól, és itt vettem fájdalmas búcsút a fiatalabb bátyámtól is.

Gyerekként a vasárnapi családi ebéd előtt kézen fogva imádkoztunk: „Édes Jézus, légy vendégünk, áldd meg, amit adtál nekünk!”. És hálaival is fejeztük be az étkezést: „Aki ételt, italt adott, annak neve legyen áldott!”. Lefekvés előtt elhadartuk a szokásos gyermekimádságot: „Én Istenem, jó Istenem! Lecsukódik már a szemem, de a tiéd nyitva, Atyám, amíg alszom, vigyázz reám!...”

Sokkal több azonban nem történt. Nem emlékszem Biblia-olvasásra, beszélgetésekre a hitünkről, énekelni is csak a *Mennyből az angyalt* énekeltük, szenteste, a karácsonyfa előtt. Mégis, a világunkhoz természetes módon hozzátartozott az istenhít.

Jézus kevésbé. Az ő léte kamaszkoromban okozott is némi problémát.

Jásdi Miki és Pisti édesanyjával

Annak a megértése, hogyan lehet valaki egyszerre ember is, isten is. Ha pedig Isten fia volt, miért nem intézte el a papájánál, hogy ne kelljen annyit szenvednie...

Az is akkoriban kezdett foglalkoztatni, mi történik majd a halálunk után. Szorongással töltött el a gondolat, hogy egyszer majd itt kell hagyni ezt a gyönyörű földi életet, a zöldellő fákat, a viruló virágokat, a nap meleg sugarát. A szeretteimet. Hiába mondtam el oly sokszor az istentiszteleteken, hogy „hiszem ... a test feltámadását és az örök életet”, a valóságban ez nehezen ment. Próbáltam már felnőttként erről a nagy, kínzó kérdésről az édesanyámmal is beszélgetni, akinek a hite időskorára nagyon megerősödött. Nem szeretete. „Nem téma!” – válaszolta kicsit ingerülten, ha a halálra és a feltámadásra tereltem a szót. „Hogy mi lesz utána, nem érdekel!” – mondta. „Igyekszem úgy élni, hogy nyugodt lelkiismerettel állhassak majd az Úristen elé. A többit majd meglátjuk” – s ezzel lezárta a dolgot.

Az én hitem, be kell látnom, nem valami acélos. Habár minden napomat

hálaadással kezdem, és azzal is fejezem be, elég néhány kósza fájdalom, és hajlamos vagyok a legrosszabbra gondolni. Amikor kiderül, nincs is baj, elszégyellem magam – hát mustármagnyi hitem sincs? Pedig volna rá okom bőven. Annyi sok rossztól, nem egyszer önmagamtól is megvédett a Jóisten eddigi életem majd’ hét évtizedében. És nemcsak megvédett, hanem megszámlálhatatlanul sok szépet és jót is adott. Miért nem tudom hát végre erősebb hittel, bátrabban, kételyek nélkül rábíznai magamat?

Mivel mást nem tehetek – imádkozom. Megújuló, mélyebb hitért, megtartó erőért, a lelkem békességéért és könnyűségéért. Az Isten kegyelméért.

JÁSDI BEÁTA

Utolsó szavunk

„A legkorszerűbb toronyházakban, palotákban tudok viselkedni, temetőkben soha. Semmivel szemben nem érzek olyan ösztönös ellenállást, mint a szegénységgel és a halállal szemben” – írta a számomra a legnagyobbak között tündöklő *Csoóri Sándor*. A sors (szegénység, halál) a hitetlenséggel tudnám folytatni. Persze, nem mások, hanem a magam hitetlenségére utalva. A hitetlenség, és még inkább a bizalmatlanság nihilbe hajít, ösztönös ellenállást, lázadást szül, és hitért kiált.

Kerülgetem, minden irányból figyelem, faggatom a hitet. A kerülgetésről, a megfigyelésről, a faggatásról éppenséggel mondhatnék valamit, de a tárgyról, amire mindeme műveletek irányulnak: nem tudok nyilatkozni. Ez

az oka annak is, hogy ebben a rövid írásban másokra támaszkodva mondom el azt, amit elképzelni tudok, lehetségesnek tartok. Minden meggyőző bölcsesség ellenére is a hit valamiképpen egyfajta sötétségből emelkedik ki, és ez a sötétség hol nyersen, vadul, hol szelíden és észrevétlenül ott felhősődik körülötte. Úgy szervesül a hit a sötétséggel, mint a giliszta a földdel, veréb az ereszaljával. Együtt életszerűbbek, mint külön-külön.

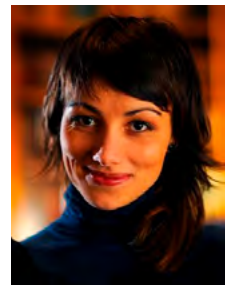
Tetszik, amikor a parasztember azt mondja: „nem komoly ember, aki úgy cserélgeti a hitet, mint más a ruháját. (...) Ki mibe születt, abba kell elvesznie. Akinek pedig nincs hite, az olyan, mint a jószág!” (Idézet *Luby Margittól*). A gondolat közepében rejtőzik a hittel

kapcsolatos legkijózanítóbb mondás, amit valaha hallottam: elveszni, értsd: belepusztulni a hitbe. A hinni akarásba. Szükségtelen! – mondják manapság, Jézus megváltó műve levette rólunk ezt a terhet is. Írva van az is: a hit isteni ajándék, erény (Róm 10,17), mit sem használ, ha az ember összetöri magát, hogy elnyerhesse – vigasztalják tovább a nyughatatlanokat. „Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei” (Róm 9,16)* – ugye... Kerülgetem, minden irányból figyelem az embert, akiben a hit lakást vesz. És ezt a „kevésre és sokra, mindenre és semmire sem képes lény”-t (*Blaise Pascal*) szemlélve a héber *heaminnak*** adok igazat: akárhonnán jön, akárki a hit szerzője: az ember az, aki ki tudja mondani az *igent* Istennek. Nem Jézus, hanem maga igenjét. Vagy már ezzel se terheljük az embert? Már ennyit se bízunk rá? Nehogy a végén mégis Istent válassza a földi „isa por és hamu” hatalmasságok helyett?

Ki ne látná, hogy a hosszú földi történelemben megöregedett és megbátorodott ember ma azt az ajtót feszegeti, „ami mögött az ember teremtésének és megformálásának titkai vannak” (*Merza József*)? Az ember visszatért a paradicsomkert fái közé. Ha nem is alázat, bátor beismerés, hogy (több ezer éve habosodó) tudása: elégtelen. Már csak az a kérdés, hogy (ezúttal is) a tudás fájáról vagy az élet fájáról szakít majd, s hogy tetteivel miféle sötétségbe sodorja az emberiséget? Csak-hogy a hit szempontjából azonban tökéletesen érdektelen, hogy mit tesz az ember. (A(z) Istenre irányuló) hit az egyetlen eszköz, amellyel az ember a másik ember ellen védekezhet, amivel tetteit ártalmatlaníthatja. És egész életünkben azért az egyetlen és végső igenért hiszünk, amit utolsó szívdobbanásunkkal kell majd kipróbálnunk Istennek, akít a temetők felhői oly sokáig elfedtek előttünk.

IANCU LAURA

író, költő,
néprajzkutató

* „...nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.”

** A héber hit kifejezés, a *heamin*, az „igent mondani Istennek” jelentést hordozza (katolikus.hu).

A hit mint létállapot

„Mégiscsak kell valamiben hinni.” „Jobb a templomban ülni, mint a kocsmában.” „Nem árt a gyermekemnek, ha hisz: legalább engedelmességet tanul a szülei iránt.” – De sokszor hallhatunk ilyen mondatokat... Pedig a hit nem pótlék, nem feladat és nem csereüzlet. A hit nem is ritkán használt menedék, amit csak akkor vesz igénybe az ember, amikor óriási bajba kerül.

„A hit pedig a reménylett dolgoknak valósága, és a nem látott dolgokról való meggyőződés.” (Zsid 11,1; Károli-fordítás) Három fontos támpontot ad nekünk ez az ige: a remény, a bizalom és a meggyőződés támpontjait. Az első a remény. A hívó ember perspektívája nem a jelen, hanem a jövő. A jövőnk nem negatív, nem semleges, hanem reménységre ad okot. „A reménység pedig nem szégyenít meg; mert az Istennek szerelme kitöltetett a mi szívünkbe a Szentlélek által, aki adatott nekünk.” (Róm 5,5) A második támpontunk a remélt dolgokban való bizalom. Az evangélium igazságából következő jövőnk, az örök élet nem ábránd, hanem bizonyosan bekövetkező valóság. Isten ígéretében bízunk – amely nem marad beváltatlanul. Jézus minket megváltó áldozatában bízunk – amely elvégeztetett és örök. A bennünk élő Szentlélekben bízunk – amely betölt, és hívó közösséget teremt. A harmadik támpontunk a meggyőződés. A – ma

még – nem látható és nem tapintható dolgok létéről való meggyőződés. Ez nem olyan szintű, ami csak rábólintást jelent. Ez egzisztenciális mélységű meggyőződés. A közvetlen és a másokban megélhető Krisztus-tapasztalatból, a Mindenség érintéséből fakad. Olyan meggyőződés, amely megingathatlanná vált. Létállapot.

Nem véletlen, hogy a hit lényege a szívből ered. Ezért válik a hit óriási erővé. Mert a hit ledönti a falat köztünk és Isten között. Ha hitben élünk, Isten kiáradó örömmel megfűrdet minket magában, és minden nap a teljességének és szeretetének újabb és újabb színét mutatja meg nekünk. Mindezzel a hitünk, ahogyan érlelődik, szép lassan kiábrázolja bennünk Isten egyszülött fiának, Jézusnak az arcát és alakját. Betölt a Szentlélekkel, amely erőt ad nekünk, és cselekvésre vezet. És ezzel válik a reménységünk valósággá. A gyülekezeté is.

Számomra a hit a kegyelem elfogadása. A hit megújulás. Egy olyan tapasztalás, amely megnyugvást és elrendezettséget teremt az életemben. Célt ad, és megmutatja a cselekvés módját. Tettekre sarkall. Szolgálatra. Közösségformálásra.

Isten felfoghatatlan méretű, hatalmas erejű, szeretettel teli teret ad a hitnek. Krisztus pedig irányt ad a hitnek: a Golgota, a keresztt, a megváltás irányát,

az alfa és az ómega, az út, az igazság és az élet irányát. A Szentlélek pedig mozgást és sebességet ad a hitnek.

Vianney Szent János arról volt híres a 18-19. század Franciaországában, hogy reggeltől estig kígyózott a temploma előtt azoknak a sora, akiknek meghallgatta a panaszát és baját. Róla mesélik, hogy sokat köszönhetett egy parasztbácsinak, aki semmit nem tett, csak napok óta ott ült a templomában. Odament hozzá: „Ha meg szabad kérdezni, mit csinál?” „Nem csinálok én itt semmit, csak ülök és nézem Krisztust. Ő pedig néz engem.” Számomra ez a történet a hit egyik fontos lényege. Ahogyan szemléljük a Krisztust, és átérezzük, ahogyan ő szemlél minket, elkezdünk belenőni a Krisztusba. Az ő szemével kezdünk el látni. Szép lassan megtanuljuk a szeretet cselekedeteit tőle. És elkezdjük megláttatni őt másokkal is. Ámen.

CSERMELY PÉTER

evangélikus
lelkész,
biokémikus,
hálózatkutató
egyetemi tanár,
akadémiai
doktor

Az élet közepén

Az utóbbi időben a felkapott témák közé tartozik az életközépi válságnak nevezett jelenség. Nem tudom, újdonság-e a posztmodern korunkban, hiszen *Dante* már 1300 körül azt írta: „az emberélet útjának felén egy nagy sötétlő erdőbe jutottam”. Negyven felett az ember kénytelen mérlegre tenni az életét. Lassan tudatosul bennem, hogy már az életből kifelé tartó úton haladok. Rá kell eszmélnem, hogy ami eddig nem valósult meg az életemben, azt el kell engednem és többé nem reménykedhetek. Ez bizonyos témákkal kapcsolatban nagyon nehéz, hiszen egészen súlyos, az egész emberi egzisztenciát mélyen érintő, sőt meghatározó hiányok mutatkoznak.

Fájdalmas felismerni, hogy bizonyos dolgokban már biztosan nem lehet részem, bizonyos érzéseket nem ismerhetek meg, bizonyos helyzeteket, szerepeket már soha nem élhetek át. Olyanokat, mint a szülőség csodája vagy a teljes elfogadottság megélése a házasság szentségében, amelyeket az élet természetes velejáróinak tartunk, amióta a világ áll. Én mégsem ismerhettem meg őket eddig és minden valóságosság szerint már nem is fogom. Bizonyos értelemben nem lett és már nem is lehet, nem is lesz sikeres, teljes életem. És ez az a pont, ahol nagyon könnyedén belesétálok az önsajnálát csapdjába: Hogyan lehetek ennyire szerencsétlen? Vagy észrevétlenül belegabalyodok az órvád hálójába: Mit, hogyan és miért rontottam el?

A hiányok tapasztalata fájdalmas. Ám a Szentháromság Isten ebben is velem van, és ezen keresztül is cselekszik az életem közepén. Azt mondja nekem: „mindenért hálát adjatok!” Igen, hálás lehetek neki az eddig megtett utamért. A családom, melyből származom, még ma is védelmező fészekmelegéért. Azért, hogy egy táborzáró istentiszteleten eljött hozzám a szülőfalum picike templomába és ráébresztett: én vagyok az az elveszett, akit keres, mert meg akar tartani engem (Lk 19,10). Azért, hogy életre szóló, Krisztusban gyökerező testvéri-baráti kapcsolatokkal ajándékozott meg. Azért, mert mindvégig csodálatos gondoskodással vezetett a hivatásomban egészen az indulási irány évtizedekkel ezelőtti felismerésétől a mostani szolgálati helyemre érkezésemig. Szívből hálás lehetek az Úrnak egy kimondhatatlanul nehéz, mély fájdalommal teli évtizedért, mert azt a különleges szeretetét élhettem át,

egy olyan közelséget, amit csak a totálisan kiszolgáltatott helyzetben lehetett megtapasztalni. Az ószövetségi Jábéccal együtt, akinek a neve is fájdalmat, szenvedést jelent, hívtam segítségül Izrael Istenét: **„Bárcsak nagyon megáldanál engem, és kiszélesítenéd határomat, velem lennél, és megoltalmaznál a bajtól, hogy ne érjen fájdalom!”** (1Krn 4,10).

Megismertem Isten kimondhatatlan szeretetét a nyomorúságban, amikor szó szerint érzékelttem, hogy velem lépdél az utcán Jézus a teljes elcsüggedésben, és amikor szó szerint tapasztaltam, hogy Krisztus átölel a sebhelyes kezével a végső kilátástalanságomban. Már megismertem a Szentháromság Isten kimondhatatlan szeretetét a nyomorúságban. Most miért nem ismerhetem meg végre a kiteljesedő életben? – ezt kérdezem Istentől. És azt válaszolja nekem: Gondold csak át, Jézus hogyan kezelte a saját fájdalmait? Egyrészt teret engedett azoknak, nem fojtotta el, nem menekült el előlük, nem tompította azokat, hanem őszintén felvállalta. Sirt halott barátja, Lázár sirjánál, sok esetben kifejezte a csalódottságát a farizeusok felé, könyörgött a Gecsemáné-kertben az Atyához halálélelmében. Másrészt pedig a legeslegnagyobb fájdalom és szenvedés elviselésakor (is) kommunikált az Atyával, meghozzá a zoltárok mondataival.

Mostanában éppen egy bölcs fiatal testvéremem keresztül nyomatékosítja

számomra az Atya, hogy mindent beszéljek meg Jézussal. Sokkal őszintébben, közvetlenebb módon, órá sokkal jobban odahallgatva, mint eddig. Az életem hiányait pótszerek és pótcselekvések nem oldják meg. Nem segít a munkába menekülés vagy a könyvek habzsolása. Az életem közepének nehézségeiben is az egyetlen, ami számít, hogy a lehető legmélyebb, legintimebb, legőszintébb kapcsolatban legyek mennyei Atyámmal, megváltó Krisztusommal, az engem folyton formáló Szentlélekkel. **Mert a hit kapcsolat.**

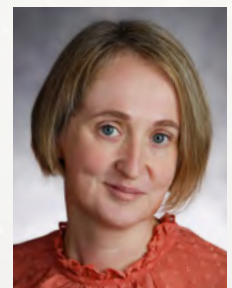
Most az a feladatom, hogy elfogadjam azt az életutat, amelyet Isten nekem szánt. Miközben úgy érzem, egyre szűkül a mozgásterem. Ezért egy ének szavaival kérem az Urat: „Segíts, hogy rád nézzek, s ne arra, mit érzek, / Vagy éppen milyen kedvem van. / Segíts hitben járnom, Istenem, barátom, / Segíts, rád bíznom magam”. Csak úgy tudom elfogadni az Istentől nekem szánt életutat, a múltamat és a jelenemet a jövőmmel együtt, ha tudatosan bízom Isten irántam való szeretetében és tudatosan emlékeztetem magamat napról napra, hogy ettől a Krisztusban kapott szeretettől semmilyen teremtmény nem tud elválasztani, még én saját magamat sem. Minden helyzetben Isten szerető, hűséges kezében van a sorsom, és ő soha nem fog elengedni. Mindig, minden körülmények között áll az ígérete, hogy be fogja tölteni minden szükségemet az ő gazdagsága szerint dicsőséggel a Jézus Krisztusban (Fil 4,19), mert a vele való személyes kapcsolat erőt és békeséget ad minden helyzetben. Megtanít Isten szerinti módon szűkölködni és bővelkedni is.

Az egyik kedvenc teológusom, *Bonhoeffer* fogalmazott úgy, hogy Isten az élet közepén van jelen. Bízom benne, hogy ha Jézus Krisztus ott van, jelen van az életem közepén minden értelemben, akkor lehet értékes, értelmes, gyümölcsstermő, másokat is tápláló az életem.

SZTRÓKAY EDIT

pedagógus

Tanítható-e a hit?

A magyar közoktatásban az iskolák heti órarendjében létezik olyan tanóra, amelyet kétféle lehetőség közül választhatnak maguknak a diákok és szülei. Vagy általános etikát tanulnak az emberhez méltó és a társas lét alapvető szabályairól, vagy a hittanórát választják. Egyházi iskolákban nem kérdés, hogy minden ott tanuló diáknak kötelező a hittanórára járni, sőt úgy tűnik, mintha ott komolyabb tananyag lenne a hit a nebulók számára. Természetesen a hittanórák megtartásához az egyházaknak gondoskodniuk kell saját hitoktatóról vagy hittantanárról.

És, ha már választható tantárgyról van szó, minden tanév vége felé az iskoláknak kötelező meghirdetni egy időpontot, amikor az egyházak képviselői egyfajta toborzóbeszédet tarthatnak a következő tanévre készülő érdeklődő szülőknek a hitoktatás fontosságáról. Ez akár kampánybeszéddé is fajulhat, mikor az előadók burkoltan versenyeznek az esetlegesen még meg nem keresztelt gyermekek megnyeréséért. Én ezeken az alkalmakon mindig azzal kezdem a beszédemet, hogy nagyon megtévesztő a tantárgy neve, hiszen mi hitet nem oktathatunk vagy taníthatunk. **Hitvallásunk szerint a hit egyedül Isten ajándéka.** Mi hálásak lehetünk, ha Isten eszközei lehetünk ennek közvetítésében. A hittannak nevezett órákon csupán bibliai történeteket tanulunk, valamint hetedik osztályban az

egyház történetén keresztül vizsgáljuk meg, hogyan maradhatott meg a sok kudarc és vétek ellenére Isten népe a világban. Megélve Gamáliel tanácsát. Ha Istentől való ez a közösség, akkor semmit nem lehet tenni ellene, akkor is meg fog maradni. Összefoglalva, mi csak egyet tehetünk a hittanórákon: a mulandó világban az örök értékekre hívjuk fel a gyerekek figyelmét.

Arra is figyelmeztetem az érdeklődőket, hogy a hitoktatásra való beíratás által azt az ígéretüket teljesítik be, amit egykor gyermekük keresztelőjekor megfogadtak: „Vállaljuk, hogy az evangélikus egyház és gyülekezetünk segítségével gondoskodunk gyermekünk hívő keresztényneveléséről.”

A hit nem a semmiből születik. Nem magunk döntjük el, hogy hiszünk-e vagy sem. Nem valami hiányérzet az emberben, amit be kell töltenünk. De nem hit az sem, amikor mi döntjük el, hogy valamiben mégiscsak hinni kell. Akkor legalább már a sok pogány dolog helyett Jézust választom. Aki azt mondja, hogy hisz a maga módján, és az egyháznak és senkinek semmi köze ehhez, az ezen utak valamelyikén jár. Mert a hit hallásból van. A Krisztusról szóló beszéd meggyőzi a vonakodót, megváltoztatja a közömböst, bizalmat ébreszt a bizalmatlanban, keskeny útra tereli a széles úton járókat. Egyszerűen fontossá lesz számára Krisztus, és hiteles a róla szóló hirdetés. Ezért fontos a

templomi igehallgató közösség Krisztussal és egymással kapcsolatban is.

A hit ott kezdődik, hogy Jézus személyesen elhívja az embert a sokaságból. Ő nyitja meg az evangéliumban olvasható süketnéma fülét hallásra, és a száját Isten dicsőítésére. A hit Isten ajándéka, ami nem mindenkinek adatik meg. Imádkozni viszont lehet érte. És erre Jézus is bátorít minket. Ez a csoda valóban csendben és titokban zajlik, ami eddig magánügy. De ami utána jön, az már nem. Ha az apostolok is titokban tartották volna hitüket, nem terjedt volna el a keresztyénség.

Nem tudjuk, hittek-e azok a betegek, akiket néha erőszakos módon Jézus-hoz vezettek a barátaik. De talán nem is fontos. A lényeg, hogy meggyógyítottként utólag hittek benne. Úgy gondolom, valami hasonló feladata van a hitoktatóknak is. Jézushoz vezetni a ránk bízott gyerekeket, hogy a mulandó világban meglássák az Örökkévalót, aki hittel ajándékozza meg őket.

MENYES
GYULA

Ha a hitről beszélünk, azonnal előkerül a kételkedés kérdése is. Általában úgy gondolkodunk, hogy az igazi hívő ember nem kételkedik, hanem úgyszólván vakon hisz. Pedig a kételkedés hozzátartozik a hithez. A kételkedés a hit árnyéka. A kételkedés emberi tulajdonság, nem sokat tudunk ellene tenni. Hiába mondanám, hogy egy hívő ember nem kételkedhet, ezzel senkin nem segítenék, legfeljebb lelkiismereti terhet raknék rá. Isten megismerése mindig a meggyőződés és a kételkedés, a kijelentés és a kérdés feszültségében van. Félek azoktól, akik nem kérdeznek, akik nagyon magabiztosak a hitükben. Az ilyenek bigottak vagy fanatikusok. Lenézik azokat, akik másként élik meg hitüket. Ha pedig valami hitükkel összeegyeztethetetlen dolog történik az életükben, akkor összeroppannak.

A kételkedésnek több fajtája van. Lehet intellektuális, amikor valakinek a gondolkodása ellentmondásokba, számára elfogadhatatlan vagy felfoghatatlan következtetésekbe ütközik, és ezek alapján utasítja el a hitet. Ilyen intellektuális kételkedés például a Szentháromság, vagy Jézus Krisztus istenségének elutasítása. Ennél gyakoribb az egzisztenciális kételkedés, amikor mindaz, amit korábban hitt valaki, hirtelen összeomlik. Jön egy súlyos betegség, egy haláleset, egy váratlan és

tragikus esemény, és ránk tör a kétség: Miért adta ezt Isten? Ha igaz lenne, hogy ő jó és szerető Isten, miért nem védett meg?

A Szentírásban sok ilyen esettel találkozunk. **Jób könyvében Jób legnagyobb gyötrelme nem a veszteségek, a betegség elviselése, hanem a miértetek voltak.** A lelki gyötrelme, hogy miért hagyta el őt Isten? Mi is jól ismer-

Hitelenségünkkel is Jézus Krisztushoz kell fordulnunk.

jük a miérteket. Miért halt meg, akit szerettem? Miért jött ez a félelmetes betegség? Miért történt az a baleset? Miért nem lehet gyermekünk? Miért ment tönkre a házasságunk? Olyan sok miért van az életünkben, amelyekre nincs válasz! Lehet még hinni egy gondviselő Istenben? Kételkedésünk legfőbb oka, hogy hibás istenképünk van. Ilyenkor gondolataink az emberi elképzeléseinken alapulnak. Vágyainkat vetítjük ki Istenre, azok mentén alkotunk magunknak képet róla. Mi magunk mondjuk meg, milyennek kell lennie Istennek. De ez saját magunk alkotta istenkép.

Luther Márton ezt a tapasztalatot kísértésnek tekintette. Aki Lutherre

gondol, az általában a hitben erős, szilárd reformátort látja maga előtt. Pedig a személyiségéhez ugyanúgy hozzátartozott a kétségeskedés emberi vonása is. Luther küzdött Istennel, súlyos kétségei voltak a hitével, és időnként depresszió gyötörte. Rátört a kétség, hogy eléggé tudja-e szeretni Istent, hogy vajon üdvözülni fog-e? Egyszer azt írta le: Több, mint egy hétig a pokol kapujában voltam és a kárhózatól rettegtem. Ez a hitbeli ambivalencia kísérte egész életében.

Bizonyára jól mondja egyik énekünk: „Hitem pedig, mint a változó hold, / Hamar elfogy, tölte alig, hogy volt” (ÉÉ 383/3.).

Nem kell tagadni és nem kell szégyellni. Szembe kell néznünk vele. Hitelenségünkkel is Jézus Krisztushoz kell fordulnunk, és úgy kell imádkoznunk, ahogyan egy súlyos beteg gyermek édesapja imádkozott: „Híszek, Uram, légy segítségemre az én hitelenségemben!” (Mk 9,24).

BALICZA IVÁN

evangélikus
lelkész

Mindegy miben, csak higgyen az ember?

A hit tartalma

A hitet sokan önmagában álló értéknek tartják. Úgy tekintenek rá, mint erőforrásra, ami az embernek lelkesedést, célt ad, aki így jobban tudja mozgósítani az erejét, mint „hit” nélkül. És ebből a szempontból mondják, hogy ezt a plusz erőbedobást bármilyen elköteleződés meg tudja adni.

A Biblia viszont nem így beszél a hitről. Nem önmagában álló értéknek tartja, hanem kapcsolódásnak, aminek a jelentőségét az adja meg, hogy mihez köti hozzá az embert. Valóban erőforrás a hit, de csak akkor, ha olyasvalakihez kapcsol, aki erőt adhat. Ilyen értelemben zsákutca a „Higgy önmagadban!” elve. Hiszen magamtól semmiféle pluszt nem várhatok. Tehát a hittel kapcsolatban érdekes lehet annak intenzitása, megelégsének módja, de a döntő mégis az, hogy mire irányul, mi a tartalma.

Akkor van ereje a hitnek, ha az élő Istenhez kapcsol. Mert ő a forrása az erőnek, bölcsességnek, szeretetnek, békességnek. Mindenféle „hit”, ami más irányba fordul, legfeljebb olyan lehet, mint a placebo, azaz gyógyszernek hitt anyag, amelynek nincs jótékony életlenni hatása, de a páciens bizakodása miatt valamit mégis segít. Az igazi mégis a hatásos gyógyszer lenne. Rosszabb esetben viszont a téves irányú hitpótlékként csak akadályozza az igazira való

rátalálás lehetőségét, a hamis reményesség eltakarja a valódi reményt.

A hit jó tartalma viszont nem csak az élő Isten felé fordul, hanem az igazat vallja róla és igyekszik minél pontosabban tájékozódni felőle. Isten kijelentette magát, feltárta titkát igéjén keresztül, amit a Bibliából ismerhetünk meg. Az igével való találkozás nemcsak istenélményt jelent, hanem formálja hitünk tartalmát is. Aki más forrásból meríti Istenről vallott gondolatait, az hamis képet alkothat róla. Vallom, hogy az ilyen torzult tartalmú hit negatívan hathat a lelki egészségre, az emberekkel való kapcsolatra. **Szükségünk van arra, hogy élethosszig tanuljunk, mi a jó tartalma hitünknek.** Hogy igyekezzünk egyre jobban megismerni Istent, mert úgy tudunk jobban bekapaszkodni.

Ezt a bibliolvasáson és az istentiszteleteken felül segítheti, ha rendszeresen tanuljuk a hit tartalmát. Vannak gyülekezetek, ahol hittanórákat hirdetnek felnőtteknek is. Sokan talán legyintenek, hogy nincs rá szükségünk, kinőttünk már a hittanos korból. Pedig érdemes lenne halálunk napjáig hittant tanulnunk. Nagyra becsülöm azokat a felnőtteket, akik keresztség, konfirmáció vagy áttérés céljából készek elmélyedni az egyház tanításában, tanulmányokat kezdeni vagy újrakezdeni ezen a téren.

Hitünk tartalmának rendszerezett összefoglalását adják a hitvallási iratok. Evangélikus egyházunk tíz hitvallási irattal rendelkezik. Úgy gondolom, az ezekben való elmélyedés minden keresztyén ember számára fontos eszköz lehet a hittartalom pontosítására.

A hit tartalmával való magas szintű foglalkozást teológiai munkának nevezjük. Ennek az egyházon belüli feladatáról így írt hetvenkét évvel ezelőtt a *Lelkipásztorban* **Urbán Ernő**: „ellenőrzi, hogy vajjon az igehirdetők és gyülekezeti tagok valóban Isten igéjére figyelnek-e és abból élnek, szólnak meg cselekesznek-e, és vajjon igazán és helyesen értik-e az ige üzenetét. [...] Világos és határozott útbaigazításokat adjon, segítségére legyen az egyház minden tagjának abban, hogy az egyház élő tagjaként éljen és szolgáljon. Ebben a teológiai munkában mindenkinek részt kell vennie képességeihez mérten. Beteg az egyházi élet, ha a teológia művelése csak a lelkipásztorok ügye és abból kimaradnak vagy ki vannak rekesztve a gyülekezeti tagok.”

Kincsünk a hit, ami akkor lehet egyre értékesebb, ha az ige alapján igyekszünk elmélyedni a tartalmában, ha merünk felnőttként is hittant tanulni.

TÓTH KÁROLY

soproni evangélikus lelkész

Istennek minden egyes ember számít, ezért nem szabad túlértékelnünk a statisztikákat. Ennek ellenére nagy öröm, hogy soproni gyülekezetünkben a keresztelesek számának növekedése után a konfirmándusok létszáma is szépen emelkedik. 2023 pünkösdjén hatvanegy fiatal konfirmációját ünnepelhetjük. Isten áldása legyen rajtuk, egyenként!

Beszéltem Jézusról, de nem ismertem őt

Veress Istvánt, a Kővágóörs–Révfülöp–Kapolcs Sion Evangélikus Egyházközség lelkészét Erdészné Kárpáti Judit kérdezte.

A te hitedben milyen helyet foglal el Jézus Krisztus és a Szentlélek?

Életem különböző stádiumaiban jelentek meg a Szentháromság személyei. Először az Isten volt, aki számomra evidens valóságként létezett. Úgy éreztem, mintha Jézus miatt a hitemnek, bizalmamnak meg kellene oszlania.

Eredetileg orvosi egyetemre készültem. Dolgoztam egy laborban, ahol komoly kutatók vettek körül, akiknek mégis sok, főként az istenismerettel összefüggő gondot láttam az életében. Közben engem is egyre jobban kezdett érdekelni Isten. Végül a lelkési pályát választottam, mert fontossá vált számomra megismerni az ő igazságait, és ebben akartam segíteni másoknak is.

A teológián számomra Jézus volt a nagy kérdés, és a Szentlélek harmadlagos volt. Megértettem, hogy Jézus nélkül az Atyaisten sem ugyanolyan – az ő szeretetével, megbocsátásával –, de ez egyelőre egyfajta „se vele, se nélküle” módon jelent meg.

Jézust nem is szólítottad meg addig?

Nem! Az egyik legnagyobb munka az volt, hogy elfogadjam őt és elhiggyem azt, ami történt. Erre jó volt a teológia, ahol objektív igazságokat és bizonyságokat is hallhattam Jézusról.

Így lettem lelkész. Akkor már Jézus-hoz is imádkoztam – ahogy ezt másoknál megfigyeltem. Biztam abban, hogy ennek valahogy működni kell. Szerettem volna megfelelni minden elvárásnak, és ebben vezetni az embereket, de közben valami nagyon hiányzott az életemből. Beszéltem Jézusról, de nem ismertem őt.

Elmondtam a problémámat egy jó ismerősömnek, aki látta, hogy a fejemben sok minden rendben van, de a lényeg még nem jutott el a szívemig. Ő elhívott egy evangelizációra. Ott nekem sok mindent mondhattak volna, ami nem szólított meg. De ez hangzott el: „Aki nekem még nem Jézus az Ura, neki adhatja az életét...” Láttam, hogy az életem nem úgy néz ki, mint akinek Jézus az Ura. Egy gazdátlan kuttyára hasonlított...

Akkor azt mondtam: „Názáreti Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtam!” Átadtam neki az életem – ami előtte soha nem történt meg. Ő azonnal válaszolt, nagy békességgel, szinte fénnel. Kihozott abból a mélységből, amelyben voltam, és hatalmas örömet adott. A tanulmányaim alapján ráismertem, hogy ez a Szentlélek, akiről tudtam, hogy valahol ott kell lennie az „egyenletben”, de kimutathatatlan. Akkor viszont betöltötte az életem, és Jézus nagyon közel került hozzám.

Akkor döböntem rá, hogy a Szentlélek egy olyan valóság, aki Jézussal kapcsolatban mindent élétté tesz. Isten jelenlétét egy gondolati valóságból átható, a fejem bűbjától a lábujjam hegyéig érezhető valósággá teszi. Ezután nem kérdés Isten szeretete, ahogy egy kisgyermeknek sem az édesanyjáé, akinek az ölében ül. A Szentlélek vezet és tanít is a Szentírásan keresztül, amit attól kezdve jobban megértettem.

Mi akadályozhatott téged abban, hogy korábban megtörténjen veled ez a találkozás Jézussal?

Nekem az önmagam jóságában való hitemet kellett elveszítenem. Ehhez azt kellett megélnem, hogy a családom, a kapcsolataim kezdenek összeomlani. Azt éreztem, hogy nem áldás vagyok azok számára, akik között élek, hanem inkább átok.

Amikor az ember eljut az élete végeségének megérzésére, és látja, hogy nem képes megfelelni az elvárásoknak – mint a gazdag ifjú Jézus előtt –, akkor szólhat meg számára a jó hír. Jézus szabaddulást ad, és be tud tölteni élettel, azáltal, amit a kereszten tett értünk. Ő kopogtat a jó hírrel, és ha elfogadjuk, ő lép. Ezután nem mi tesszük, ami történik.

Néha a keresztyének megtérés után azt mondják: „ismerem Jézust, megváltott”, és azt gondolják, hogy már el kell boldogulniuk ezután. Jézus tudja, hogy ez nem megy. Szükségünk van a Szentlélekre és az ígére, ami által szól.

A Szentlélek hogyan hozhat új ötleteket, változást az egyházban?

Félünk attól, hogy hova fog vezetni minket a Szentlélek, ezért egy kis dobozt készítünk neki. Pedig ő egy gentleman, nem tolakszik előre. Attól is félünk, hogy nem csinál semmit – ezért úgy jelenítjük meg, hogy az se baj, ha nem jelenik meg...

Nem kell keresni azokat a megnyilvánulásokat, amelyekben a Szentlélek jelen van. Amikor pedig megjelenik, akkor figyelemmel van ránk és a környezetünkre is. Nem akar senkit megbotránkoztatni. Ne féljünk a Lélek erejétől! Ő adja az életet, az elevenséget az egyházban is, és erre az életre nagy szükség van a mai világban.

Amikor a hit válságba kerül

Nem egy boldog állapot, testvérem. Olyan, mintha váratlanul fálnak csapódnál.

Eddig megküzdöttél a különböző problémákkal, kihívásokkal a Jézustól kapott hit erejével, és azt élted át, hogy ez milyen csodálatos. Olyan feladatok, élethelyzetek, amelyekben korábban elakadtál, tehetetlen voltál, miután megismerted Jézust, a benne való hit segítségével vagy legyőzhetőek lettek, vagy erőt kaptál arra, hogy elhordozd azokat (ami szintén a hit győzelmének egy formája). Azt élted meg, hogy a hit működik, hegyeket mozdít el, aggodalmak szűnnek meg, kapuk tárulnak ki, és Jézus követésében lépésről lépésre haladsz előre.

Azután jön egy élethelyzet, ami talán elsőre hasonló kihívásnak tűnik, mint a korábbiak, de hiába feszülsz neki hittél, a dolog nem mozdul. Sőt, megjelennek a kételyek, az önvád, önmagad kárhovatatása, és rájössz, hogy Jézus messze van... Nem érted, mi történt. Marad az okoskodás, a magyarázkodás, az érvek és ellenérvek, de ez nem változtat a helyzeten. A hit válságba került.

A válság különleges állapot. *David Bosch*, a néhai dél-afrikai missziológus hívja fel a figyelmet arra, hogy a japán írásban két különböző szót jelentő jel kombinációjából áll össze a válság szó.

Az egyik a veszedelem, a másik a lehetőség: „A válság tehát nem a lehetőség vége, hanem valójában a kezdete: az a pont, ahol a veszély és az alkalom találkozik, ahol a jövő egyensúlyban van, és az események többféleképpen alakulhatnak.”*

Ezért jó reménységgel tekinthetünk a hit válságának állapotára. A hit válsága ugyanis, amit a keresztyén ember megtapasztal, nem elvi és általános, hanem nagyon is gyakorlati és konkrét. A kérdés mindig az, hogy azzal a problémával, kihívással szemben, ami megjelent az életedben, találsz-e elégséges bizalmat, hogy békességben légy és ne omolj össze. Tudsz-e meríteni elégséges erőt, hogy szembeszállj a gonosz-sággal, és legyőzd azt.

Lehet, hogy Isten hív valamire, de te azt mondd: nem, ez lehetetlen. Persze, elvben tudod, hogy Jézus számára nincs lehetetlen, de amikor neked kell engedelmeskedned és elindulnod, és csak jönnek az akadályok egymás után, oda jutsz, hogy neked nincs hozzá elég hited, erőd. Lehet, hogy elég erőd és bizalmas volt mindahhoz, amivel eddig találkoztl, de ez most válsághelyzet.

De a válság az, ahol a veszély és a lehetőség találkozik, ezért vizsgáljuk meg, hogy mire és miért hív Jézus a hit válságában. Az elkeseredett,

reménytelen és lehetetlen helyzet ugyanis megtanít imádkozni. Az imádság pedig nem más, mint a teljes elismerése annak, hogy az Úrtól függünk, és mindent az ő kezéből várunk. Annak elismerése, hogy semmink sincs nélküle, és semmit sem tehetünk nélküle. Ez azonban nem valami hideg, távoli hatalom kényszerű, vagy legalábbis érzelmmentes elismerése, amely alapján rettegve várjuk a felettünk hatalommal bíró döntéseit. Az imádság abban való megerősödés, hogy Isten nemcsak hatalmas, hanem személyesen ismer és szeret minket. Az abban való megállás, hogy az Atya úgy szeret bennünket, ahogyan a szülő szereti a gyermekét, sőt sokkal-sokkal jobban, hiszen minden imádságunk alapja az Atyának az a felfoghatatlan tette, hogy a saját Fiát is odaadta értünk. „Minden lehetséges annak, aki hisz” – mondta Jézus. Neki még az a hit, az az erő, az a bátorság, az a bizalom és engedelmesség is megadatott, hogy végigmenjen a keresztre feszítés útján. A keresztyén imádság ennek valóságában, ennek erőterében történik.

Előtted vagyok, Uram, mert Jézus eléd állított. Megváltott, megtisztított, újjáteremtett; mit akarsz, hogy cselekedjem? Az ilyen imádságban egyre inkább eggyé válunk az Atyával, és az ő szándékaival. **Egyre erősebben megéjlük, hogy mit jelent, hogy Jézus Krisztus által az ő gyermekei lettünk.** Egyre inkább megerősödik a szívünkben, hogy tenyerén hordoz, hogy törődik velünk. Egyre inkább úgy látunk, ahogy ő lát; úgy érzünk, ahogy ő érez; úgy örülünk, ahogy ő örül, és úgy sirunk, ahogy ő sir. Egyre valóságosabban eggyé leszünk vele.

Így lesz a hit válsága a hit növekedésének kapujává.

**ROSTÁNÉ
PIRI MAGDA**

*evangélikus
lelkész, esperes*

* David Bosch: *Paradigmaváltások a misszió teológiájában*, Harmat Kiadó, Budapest, 2005

Hitből hitbe

„A hit tehát hallásból van, a hallás pedig Krisztus beszéde által.” (Róm 10,17)

A hit keresztyén fogalomrendszerünk központjában áll. Ez pedig különösen érvényes ránk, lutheránusokra nézve. De mégis, hogyan lehetne megfogalmazni, megmagyarázni? Könnyen találhatjuk magunkat hasonló helyzetben, mint amikor például az öröm pontos megfogalmazását próbáljuk összeilleszteni elménkben. Bizony, hasonló helyzetben érezhetnénk magunkat, ha csupán a saját elménkben keresgél-nénk, ám a hit esetében olyan muníciónk van, amely megkerülhetetlen. Ez a muníció pedig a Biblia.

A zsidókhöz írt levél így fogalmaz: „A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés” (Zsid 11,1). Elmondhatjuk tehát, hogy a hit több, mint a tudás, ugyanis ez utóbbi csupán az emberi elme korlátain belül lévő tudja megragadni, ám a hit felülmúlja ezen korlátokat.

A következő kérdés, hogy honnan és miből származik a hit? Az ember önnön akaratának és elhatározásának a terméke, avagy Istentől eredő ajándék? Pál apostol a következőképpen idézi a Genézis könyvét: „Hitt Ábrahám Istennek, és Isten ezt számította be neki igazságnak” (Róm 4,3). Ezzel a híres mondattal kapcsolatban hallottam egyszer egy eszmefuttatást, amely a hit természetét fejtegette. „Akkor ezek szerint a hit valójában kegyes cselekedet, amelyet Isten beszámít és jóváír? Akkor ott vagyunk, ahol a part szakad” – hangzott a nem helytálló érvelés. Ugyanis az ember hite nem az emberből ered, hanem Istentől. A megoldás tehát nem bennünk ered (latinul *in nobis*), hanem rajtunk kívüli (*extra nos*) forrásból, a Szentháromságból származik.

Erre hívja fel reformátorunk, *Luther* a figyelmet *A keresztyén ember szabadsága* című 1520-as vitairatában. Amikor szembeállítja egymással a cselekedeteket és a hitet, akkor az ember kettős természetéhez nyúl. Az ember ugyanis testi és lelki teremtmény. Az ember testi valója a külső, az őember, amely alá van vetve a bűn kísértéseinek, a hústest csábitásainak. Ezzel szemben a keresztyén ember lelki természete pedig a belső, vagyis az új ember. A megtért, megkeresztelt, hívó ember lelke pedig harcol a testével, ugyanis ez utóbbi állandóan az előbbi ellen tör – ismerjük jól Pál apostol örök érvényű magyarázatát.

Azt írja *Luther*, hogy sem a testi örökök, sem pedig a testi nélkülözés és

szenvedés nem eredményezi a lélek szabadságát vagy szolgaságát. Önmagában fontos a léleknek önmagára irányuló reflexiója, így az elmélkedés, elmélyedés, ám az ember hitre jutásához ezek elégtelen eszközök. Ehhez ugyanis Isten igéje szükséges.

Reformátorunk alapvetően két részre osztja a Szentírást: parancsolatokra és ígéretekre. Az Ószövetséget azonosítja a parancsolatokkal, s ezen keresztül magyarázza a törvény második, s egyben a legfajsúlyosabb hasznát, amely nem más, mint a lelkiismeret reménytelenségbe taszítása. Az isteni törvény tükrében ugyanis azzal szembesülünk, hogy bűnös mivoltunk miatt képtelenek vagyunk megtartani azokat. **Ám ekkor következik az Újszövetség, amely nem más, mint Isten ígéréteinek megvalósulása Jézus Krisztusban.** A törvény súlya alatt összetört emberi lélek pedig belekapaszkodik Krisztus keresztségébe, s valósággal megittasodik az evangélium erejétől, amelynek hatására hinni kezd.

Így születik tehát a hit, amelynek még egy fontos elemére *Melanchthon* hívja fel a figyelmet az *Ágostai hitvallás* XX. cikkében (A hitről és a jó cselekedetekről). *Augustinus* egyházatyára hivatkozva hangsúlyozza, hogy a Szentírásban a hit (fides) fogalma nem egyezik az ismerettel, mert az megvan az istentelenekben és ördögökben is (Jak 2,19), hanem sokkal inkább kapcsolódik hozzá a bizodalom (fiducia), amely valósággal megvigasztalja és felemeli a törvény által földre taszított emberi lelket és lelkiismeretet. Ugyanis a bizodalom észreveszi a kereszten mindnyájunkért megfeszített Istent. Felismeri, átérzi, hogy mindez érte történt, és utána már sohasem akar elszakadni tőle.

GÖMBÖS
TAMÁS

Felhasznált irodalom

Luther Márton: A keresztyén ember szabadsága. In. Luther válogatott művei 2., Luther Kiadó, Budapest, 2017

Melanchthon Fülöp: Ágostai Hitvallás. In. A Magyarországi Evangélikus Egyház hitvallási iratai 2., Luther Kiadó, Budapest, 2008

„Vonj hevesebben!
ön-erőmből
nem jutok én
soha hozzád.”

Weöres Sándor

Öt dolog, amit a hitről tanulhatunk Márk evangéliumából

Bár a hittant tanult, konfirmált vagy bér mátkozott hívő rutinból vágja rá a „Mi a hit?” kérdésre a választ – „A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés” (Zsid 11,1) –, valójában a hit, és főleg a megélt, átélt személyes hit bonyolult, rendkívül mély fogalom, amely számos árnyalattal és ráadásul személyes, egyéni színezettel jelentkezik. **A hit mindenki számára egy kicsikét más jelent, és ez így van rendjén – ettől személyes és ettől a miénk a hitünk.**

A hitről már a Szentírás is sokféle-képpen beszél: ha a mélyére ásunk a hittel kapcsolatos történeteknek, példabeszédeknek, tanításoknak és mondasoknak: egyéni sorsokat, döntéseket, életeteket láthatunk; sőt, olykor a bibliai szerzők is beleadják a maguk egyéni látásmódját. Az alábbiakban Márk evangéliumában keressük a választ arra a kérdésre: mit is jelenthet számunkra a hit? Miért jó hinni?

A hit kifogás helyett megoldást keres

Jézus gyógyítási történetei között találkozhattunk a kapernaumi béna történetével, aki rokonai áldozatos törekvése és kreativitása nyomán kerülhetett vé-

gül Jézus elé. „Oda akartak hozzá menni egy bénával, akit négyen vittek. De mivel a sokaság miatt nem vihették őt hozzá, megbontották a tetőt ott, ahol ő volt, és a résen át leeresztették az ágyat, amelyen a béna feküdt. Jézus pedig látva a hitüket, így szólt a bénához: Fiam, megbocsáttattak a te bűneid.” (Mk 2,3–5)

A történet nyilvánvaló teológiai csavarja mellett (az első olvasat ellenére nem a hozzátartozói hite miatt bocsátatnak meg a segítségre szoruló ember bűnei, hanem Jézus megváltó műve nyomán) annak legfőbb tanulsága, hogy az élő hit cselekszik. Hogy pontosan mit és mennyit, az mindenkinek az egyéni élethelyzetétől és lehetőségeitől függ – de az biztos, hogy a hit nem kifogásokat keres, hanem aktív cselekvésre sarkall még akkor is, ha sokszor nagyon nehéz megmozdulni.

Egy 2020-as brazil pszichológiai kutatás például azt mutatta ki, hogy a személyes hit jelentősen enyhítheti a depresszió tüneteit, igaz – a kutatók szerint – nem közvetlenül, mint valamilyen gyors orvosság, hanem azon keresztül, hogy célt és értelmet ad a depresszió szűrkeségében elveszett embernek (Campos, Brede-meier, Trentini, 2020). De természetesen a hit cselekvő ereje nemcsak a depressziósokon, reményüket veszítetteken segít, hanem mindannyiunk

életét is megtöltheti nemes célokkal és jó cselekedetekkel.

A hit elűzi a félelmet

Az evangéliumi történet szerint a tanítványok hirtelen nagy viharba kerültek a tengeren, Jézus azonban ráparancsolt a tengerre, amely lecsendesedett. Majd így szólt hozzájuk: „Miért félték ennyire? Még mindig nincs hitetek?” (Mk 4,40).

„A nyomorúság megtanít imádkozni” – tartja a régi vándormondás –, és a hétköznapi tapasztalat is azt mutatja, hogy nagy veszély, gyötrő félelem esetén sokszor még az addig hitetlen emberek is elmondanak egy rövid imát ahhoz az Istenhez, aki szerintük nem létezik, de hátha mégis, akkor segítsen... És valóban. Számos kutató, közöttük a neurológus Mark Robert Waldman is rámutatott már arra, hogy a hit és az abból fakadó imádság, meditáció jelentősen csökkenti a hívők belső feszültségét és félelmeit (Waldman, 2009). Ez természetesen nem azt jelenti, hogy aki hisz, az nem fél – a félelem nagyon is hasznos tulajdonságunk, amely egy bizonyos szintig az életünket védi. Azonban az élő hit, és az abból fakadó imádság és elcsendesedés segít bennünket abban, hogy a félelem ne nőjön bennünk irracionálisan nagyra, és hogy ne bénítson meg akkor, amikor cselekednünk kell.

A hit meggyógyít

Mindannyian ismerjük Jézus gyógyítási történeteit, amelyeket Márk evangélista a beteg ember hitéhez kapcsol: „Leányom, a hited megtartott téged: menj el békességgel, és bajodtól megszabadulva légy egészséges!” (Jézus a vér folyásos asszonynak, Mk 5,34); „Menj el, a te hited megtartott téged. És azonnal visszanyerte látását, és követte őt az úton.” (Jézus a vak Bartimeusnak, Mk 10,52)

Nem véletlen, hogy a hit gyógyító ereje még a modern korban is az egyik leghálásabb vitatéma. Egyes karizmatikus közösségek abban hisznek, hogy a hit ténylegesen képes mozgás-sérülteket felállítani a toló-székből. Mások abban, hogy a hit jelentősen hozzájárulhat akár gyógyíthatatlannak hitt betegségekből való gyógyuláshoz. Abban pedig valószínűleg mindenki egyetért, hogy a lelki eredetű betegségeknek remek ellenszere az Istenbe vetett hit – ezzel ráadásul a tudományos kutatók is egyetértenek.

Egy szociológus szerzőpáros például azt találta, hogy a hit jelentős szerepet játszik a drogfüggőség megelőzésében és kezelésében (*Grim & Grim*, 2019). Egy másik, a Medline nevű amerikai egészségügyi adatbázis 1976–1999 közötti adataival dolgozó publikáció azt mutatta ki, hogy a rendszeres templomba járók és aktív hívők statisztikailag jobb

egészségnek örvendenek és a betegségekben is könnyebben felépülnek, mint nem hívő társaik (*Udermann*, 2000).

Összességében abban biztosak lehetünk, hogy a hit, még ha nem is jár világi halhatatlansággal vagy automatikus gyógyulással, de mindenképpen jót tesz a lelkünkkel és ezen keresztül a testünkkel is.

A hit erőt ad

Az elszáradt fügefa történetében Jézus így érzékelteti tanítványaival a hit erejét: „Higgyetek Istenben! Bizony mondom nektek, hogy aki azt mondja ennek a hegynek: Emelkedjél fel, és vesd magad

A hit reményt és erőt ad számunkra a hétköznapokban (is).

a tengerbe! – és nem kételkedik szívében, hanem hiszi, hogy amit mond, az megtörténik, annak megadatik az. Ezért mondom nektek: higgyétek, hogy mindazt, amit imádságotokban kértek, megkapjátok, és megadatik nektek” (Mk 11,22b–24).

A hegyeket mozdító hit képe nyilvánvalóan egy hiperbola (túlzó képekkel operáló stíluseszköz), amely nem arra ösztökél, hogy próbáljunk meg

minél nagyobb tárgyakat elmozdítani a pszi-energiánkkal, hanem azt akarja érzékeltetni, hogy az élő hit hatalmas erőt ad, és általa csodákra vagyunk képesek. Megjegyezhetjük, hogy a „csodákra képes” magyar kifejezés önmagában véve is egy hasonló hiperbola, ami azt fejezi ki, hogy olyasmire képes valaki, amit korábban maga sem gondolt volna – nem azt, hogy fizikailag természetfeletti csodákra lesz képes. Az pedig, hogy ezt a képet mindnyájan azonnal értjük, mutatja azt, hogy a korábban elképzelhetetlennek gondolt, váratlan teljesítmény sokunk személyes élménye.

Jézus mondásának második fele pedig lehozza a hegyet mozgó hit képét a mindennapokba: érdemes kérni, érdemes Istenben reménykedni, mert Isten munkájában megnyugvást találhatunk – még akkor is, ha történetesen nem az, vagy nem úgy történik, amit kértünk. A hit reményt és erőt ad számunkra a hétköznapokban (is).

A hit csodákra képes

Végül pedig, ha már hegyeket mozdító hitről is volt szó, Márk tovább emeli a tétet, amikor Jézus ezt mondja az evangélium utolsó fejezetében: „Azokat pedig, akik hisznek, ezek a jelek követik: az én nevemben ördögöket űznek ki, új nyelveken szólnak, kígyókat vesznek a kezükbe, és ha valami halálosat

isznak, nem árt nekik, betegekre teszik rá a kezüket, és azok meggyógyulnak.” (Mk 16,17–18)

Az evangélium itt ismételtelen hiperbolikus nyelvezetet használ: a hívókra nem hat sem a kígyó-, sem más mérge, kézrátétellel betegeket gyógyítanak és így tovább. Miközben természetesen mindannyian fel tudunk idézni néhány olyan csodát az életünkből, amelyben magunk vagy szeretteink halálos veszélytől menekültünk meg – például épphogy el nem ütötte a gyereket a vonat –, az evangélium mondanivalója mégsem az, hogy a hívók sérthetetlen szuperhósként éltek tovább az életüket. Hanem az, hogy az Istenbe vetett hit képessé tesz bennünket olyan dolgokra, amelyeket korábban el sem tudtunk volna képzelni magunkról; vagy amelyekről tudtunk, hogy meg kellene tennünk, de mindig volt valami kifogásunk, hogy miért nem tettük meg.

A „csodatévő hit” élménye még erősebb közösségekben. Aki játszott már csapatsportot, vagy dolgozott már csapatban valamilyen közös cél érdekében, az pontosan tudja ezt. Egy klasszikus szociálpszichológiai kutatásban a kutatási alanyokat arra kérték, hogy oldjanak meg egy rejtvényt, majd osszanak meg egy idegennel egy tízdolláros. Azok, akiknek a rejtvényéből vallással, hittel kapcsolatos szavak jöttek ki (például „lélek”, „Isten”, „próféta”), azok nagy része fele-fele arányban osztotta meg a kapott pénzen az idegennel. Azok

viszont, akik más, semleges szavakat kaptak, hajlamosak voltak semmit sem adni a pénzükből. A kísérletből azt a következtetést vonták le a kutatók, hogy a természetfeletiben való hit önzetlenséget, másokkal való együttműködést vált ki a tudatalattinkból (Norenzayan, 2005).

Ebből (is) kiindulva egyes antropológusok úgy vélik, hogy a – közös – hit és vallásosság az emberiség legnagyobb „kulturális technológiája”, amelyen az egész emberi civilizáció alapul. Közös hit és az ebből kiinduló vallási tevékenységek nélkül nem lettünk volna képesek a neolitikus forradalomra, a civilizáció alapjainak lefektetésére, a

betegségekkel és a természet erőivel szembeni összefogásra (Slingerland, 2012) sem!

A hit ereje csodákra képes – a hit erejéből együtt csodákra vagyunk képesek!

**MAROSSY
ATTILA**

Uram, aki feltámasztottál,
Te látod rajtam
A síri gyolcsokat.
Ím, könyörögve kérlek,
Ne engedd, hogy elbízgam magamat,
S elkápráztasson nagy kerted, az élet.
Nagyon mélyről jövök,
Nagyon bűnös vagyok,
Nagyon tied vagyok.
Nagyon-nagyon hatalmadban vagyok.
Kis fényes porszem a sötét világon,
Kis gyertyaláng roppant karácsonyfádon –
Csak ez vagyok.

Reményik Sándor: A feltámadt Lázár litániáiból (részlet)

Rejtvény

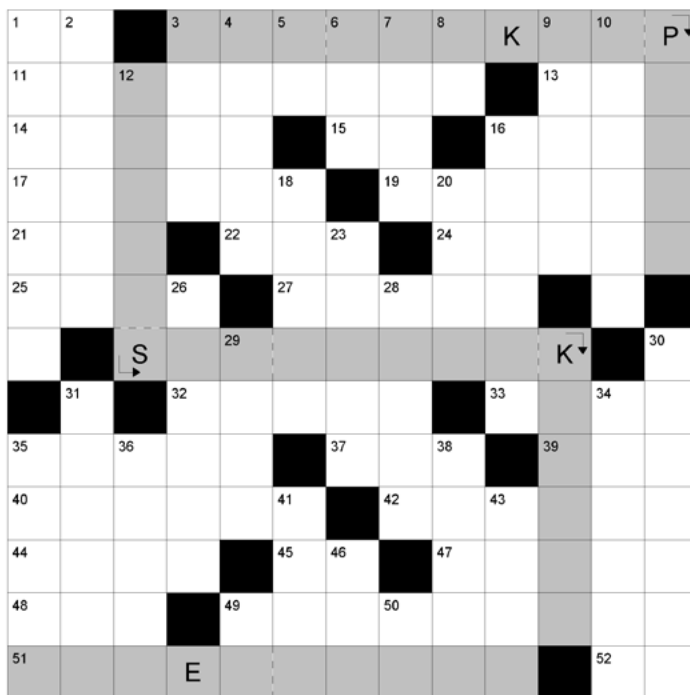
Az alábbi bibliai szereplők mind hit által cselekedtek. Kössük össze a neveket a hozzájuk tartozó cselekedettel!

1. Bálám	J. Az Úr szemében értékesebb volt az áldozata, mint a testvéréé.
2. Dávid	G. Hajót épített, bár sehol nem volt víz a közelben.
3. Ráháb	E. Az Úr szavára elhagyta otthonát, idegen földre költözött.
4. Ábrahám	K. Kivezette népét az egyiptomi fogságból.
5. Mózes	C. Befogadta, elrejtette az izraeli kémekeket, ezért menekült meg.
6. Dániel	I. Hit által elragadtatott, hogy ne lásson halált.
7. Sámuel	B. Legyőzte a midjánitákat.
8. Ábel	H. Átok helyett áldást mondott Izraelre a pogány király parancsa ellenére.
9. Nőé	F. Nem ölte meg Saul királyt, bár megtehetette volna.
10. Gedeon	A. Anyja az Úrnak szentelte őt.
11. Énók	D. Még a tüzes kemence sem ártott neki.

Szeverényi Jánosné

Keresztrejtvény

VÍZSZINTES

1. Kettőnk közül nem én. **3.** Az igevers első része. **11.** Irigységtől „színesedő”. **13.** Bécsi tea! **14.** A kamera nagy ívű vízszintes mozgatása filmfelvétel közben. **15.** A Répce partjai! **16.** Labdát középre ível. **17.** Kémiai elem, vegyjele: Ta. **19.** A divatnak megfelelő. **21.** Horvát sziget. **22.** A vendég nyakába akasztott virágfüzér Hawaii. **24.** Ruhaszövet. **25.** Pirosodik a gyümölcs.

27. A túlsó partra jutó. **32.** Angol gyógycukorkamárka. **33.** Csordultig. **35.** Alatta nő a pálma! **37.** Dinnyén is, jégen is vágják. **39.** Gyorspostacég. **40.** Lopva feléje pillant. **42.** Fotómasina fő szerkezeti egysége. **44.** Örmény származású magyar színművész, komikus (Gerő, 1884–1952). **45.** Csak félig igaz! **47.** A fejére pottyanó. **48.** Becézett Enikő. **49.** Ókori betűvető eszköz. **51.** Az igevers harmadik része. **52.** Kezdődik az aratás!

FÜGGŐLEGES

1. Az ember saját korpuszának szubjektív megta-pasztalása. **2.** Szálat a munka végén az anyaghoz erősít. **3.** Csuhat lefejt. **4.** Jegyzetelget. **5.** Tangens, röviden. **6.** ...-Szultan; a kazah főváros régi neve. **7.** Lét. **8.** Tomaszter. **9.** Taktus, régies szóval. **10.** Beszolgáltatásra kötelez. **12.** Az igevers második része. **16.** Beteg köröm jelzője. **18.** Nem működik tovább. **20.** A Magvető regénytára volt. **23.** Reding ...; alak a tök alsón. **26.** Díszes, talpas ivópohár. **28.** Korgó gyomor jelzi. **29.** Satu ...; Szatmárnémeti román neve. **30.** A forgalom irányítására ideiglenes jelleggel jogosult személy. **31.** Rendszerető. **34.** Ebben a városban él a dalai láma. **35.** Oscar-díjas amerikai színésznő (Marisa). **36.** Kósó. **38.** Magához rendel. **41.** A francia uralkodó megszólítása. **43.** Vívók küzdőtere. **46.** Találat kézilabdában. **49.** Izomrögzítő szalag. **50.** Lányunk férje.

Súgó: DHL, HALLS, ITELL, KRK, LEI, MARE, NUR, SIRE, SVENK, TEE, TOMEI.

Meleg Dávid

Könyvajánló

Francis A. Schaeffer: A keresztény élet négy alappillére
Harmat Kiadó, 2020

Mi a keresztények feladata a világban? – hangzott el a kérdés 1971-ben a történelmi jelentőségű lausanne-i Nemzetközi Világevangelizációs Kongresszuson. Francis Schaeffer profetikus választ adott egy előadás formájában, mely szerint négy alappillér szükséges ahhoz, hogy posztkeresztény kultúráinkban küldetésünket betöltsük. Az üzenet ma aktuálisabb, mint valaha.

Timothy Keller: Hit és kételkedés – Meggyőző érvek Isten mellett
Harmat – Koinónia, 2012

Miért engedi Isten a szenvedést? Miért van pokol? Hogyhogya csak egy igaz vallás létezik? Hogy követhetett el az egyház ennyi igazságtalanságot? Megbízható-e a Biblia? Tényleg elfojt és korlátozó a kereszténység? A sokezer főt számláló New York-i gyülekezet világhírű lelkésze, Timothy Keller leleplez sok kereszténységgel kapcsolatos előítéletet, ugyanakkor átgondolt, érzékeny válaszokat ad a hívőkben és nem hívőkben egyaránt felmerülő kételyekre.

Ribár János: Istenkeresők és kételkedők kátéja
Evangélikus Missziói Központ – Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület, 2013

Honnan tudhatom, hogy Isten létezik-e egyáltalán? Honnan tudhatom, hogy megtértem-e? Minden ember örökké él kárhózatban vagy üdvösségben? Miért legyek tagja az egyháznak, nem az a lényeg, hogy hiszek Istenben? – Harminckét gyakran elhangzó kérdés, amelyre az *Élő víz füzetek* sorozat 7. részében Ribár János evangélikus lelkész válaszol.

Imádkozzunk!

„Az imádság – a gyakorolt hit. A hit növekedését az imádság adja meg.”
(Ordass Lajos)

„A hitben, ha az valódi, van valami kényszerítő, sürgető vonás. Az Urat szaván fogja, és nem engedi el: hiszen megígérted és szavad köt! El nem mozdulok innen, amíg meg nem szabadítasz az engem fogva tartó bilincsektől!

Földi problémáinkban nem követelhetünk mindenáron segítséget, de ahol az üdvösség kérdése forog kockán, ott szabad, sőt kell is állhatatosan kérmünk. Mert Isten világosan tudtul adta akaratát: nem akarja, hogy egy ember is elvesszen. Nem áll ellene a hitből való sürgetésnek.” (Carl Eichhorn)

Könyörögjünk:

- az igehirdetőkért, hogy tisztán hangozzék gyülekezeteinkben az evangélium és minél többen hitre jussanak;
- a fiatalokért, a gyerekekért, akiknek a mai, Istentől eltávolodott, zavaros értékrendű világban kell megtalálniuk a helyes utat;
- bölcsességért, hogy a magunk helyén Isten igazságát hirdessük szavainkkal és cselekedeteinkkel!

Adjunk hálát:

- mindazokért, akik életünk során Isten küldötteként egyengették az utunkat és hitre segítettek bennünket;
- hívő közösségeinkért, gyülekezeteinkért, ahol egymás hitéből is erőt meríthetünk, és együtt imádkozhatunk;
- Urunk ígéreteiért, hogy a végső szó az övé, és ő nem akarja a bűnös ember halálát!

Fotó: Szeverényi Áron

Szőlőben, a diófa alatt ülve...

New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) székháza előtti parkban áll egy szobor. Talapzatán ez olvasható angolul: a Szovjet Szocialista Köztársaságok ajándéka az Egyesült Nemzeteknek, 1959. Egy izmos férfialak, kezében kalapáccsal éppen ekét kovácsol egy kardból. A szobrot a következő bibliai idézet ihlette Mikeás próféta könyvéből: „Kardjaikból ezért kapákat kovácsolnak, lándzsáikból pedig metszőkéseket; nép a népre kardot nem emel, hadakozást többé nem tanul. Mindenki a saját szőlőjében vagy fügefája alatt ülhet, és senki sem háborgatja őket. Maga a Seregek Ura mondta ezt!” (Mik 4,3–4).

Mindig csodáltam a fákat, különösen is a hatalmas tölgyek meg a vén diófák látványa állított meg mindig. Van valami fenséges ezekben az öreg fákbán. Az élővilág leghatalmasabb teremtményei, ha nem sújtja őket villám vagy nem emel rájuk fejszét emberi kéz, sok száz évet is megélhetnek. Terebélyes lombjukban madarak bújhatnak meg, alattuk egy földbe ásott rönkasztalnál megpihenhet a fáradt vándor. Egy diófa árnyékában vagy a szőlőben, esetleg éppen egy fügefafa hűvösében üldögélve elcsendesül a világ. Jó barátokkal beszélgetve itt kisimulnak a gondolatok, a koccanó pohárban hűvös vörösbor ragyog, a bográcsból inycsiklandó illatok gőzölögnek – a világ legbékésebb helye egy ilyen faalja. Halkan, nyugodtan gurulnak a szavak, a mondatoknak nincs éle, békesség, megértés, szeretet van. (Ha tehetném, mindenkinek ültetnék egy diófát, alatta egy asztallal, paddal...)

A világ körülöttünk most nagyon zajos. Úgy tűnik, az emberek kivágták az árnyas fákat, a szőlőbe is talán golyóálló mellényben járnak ki, fügefájuk termését meg idegenek bitorolják. A világ megbolondult, túl hosszú lett volna a béke időszaka? És nemcsak a háborúzó feleknek ment el a józan eszük, hanem mindazoknak is, akik azt hiszik, anyagi támogatással, harci eszközök eljuttatásával véget lehet vetni a

És mindannyian odatelepedünk az asztal köré, a vén diófa alá, és beszélgetünk, beszélgetünk.

hadakozásnak. Mert egyszerű a képlet, ahol több a fegyver, ott tovább tart a háborúság is. És aki háborúzni akar, az pusztulást akar. Lehetséges persze, hogy nem gondolja végig, de romokat, összeomló házakat akar. Döntésének gyászos következményei menekülő emberek, gyászoló anyák, megözvegyült asszonyok, apjukat elvesztő árvák. És halottak, tömegsírok, fejfák mindenütt. Normális ember ilyen nem akarhat. Hiába, kihaltak már azok a generációk, akiknek az emlékezetében még elevenen él az utolsó nagy háború pusztítása. Úgy tűnik, felgyűltek az eladatlan fegyverkészletek, mert egy háborúból csak a fegyvergyárosok jönnek ki jól. Emberi életek árán, pusztulás árán. S akik akarták, akik elindították a romlást, egy biztonságos bunker védelméből osztogatják halálparancsokat. Nem kellene elfelednünk Jézus Urunk örök érvényű szavait az őt szablyával védelmezni akaró tanítványoknak:

„Tedd vissza kardodat a helyére, mert akik kardot fognak, kard által vesznek el” (Mt 26,52).

Telepítsünk szőlőt! Ültessünk fügefát, diófát! Álmodom, hogy a váraljai kertünk végében álló diófa alatt üldögélek a feleségemmel. Már ott van a kiskőrösi Daloskertből odaköltöztetett rönkasztal két paddal. És beszélgetünk. Halkan csobog a patak, az erdő fái szél borzolja... És akkor innen és amonnan, a kert sarkaiból, az utcáról egyre csak előjönnek a gyerekeim, a jóbarátok, ismerősök és ismeretlenek. És egyre többen vagyunk, lassan megtelik a kert, már alig férünk... És mindannyian odatelepedünk az asztal köré, a vén diófa alá, és beszélgetünk, beszélgetünk. És csend van, nyugalom van, békesség van.

És boldogság.

LUPTÁK GYÖRGY
evangélikus lelkész

Engem a bohócdoktor gyógyítson meg!

Fotó: Piros Orr Bohócdoktorok Alapítvány

A nevetés a legjobb orvosság – halljuk lépten-nyomon –, és ebben sok igazság van. Egy kiadós kacagás könnyűvé teszi a szívünket, derűlátásra ösztönöz, és ha csak rövid időre is, de elűzi a gondokat. Mindez az egészségi állapot javulásának irányába hat. De mi a helyzet a hittel? A gyógyulásba vetett hit, az optimista hozzáállás, a reménység, és az Úr Jézusban való hit nem jelent még nagyobb hajtóerőt a felépüléshez vezető úton? Úgy gondolom, hogy ezek még fontosabbak.

Az orvos kezel, Isten gyógyít – hangzik a népi bölcsesség. Valóban: a doktorok időnként csak próbálkoznak, kísérleteznek, mert az orvostudomány nem mindenható. **A gyógyítás művészet is.** Tapasztalatból mondom, három szakvizsgás orvosként magam is sok beteget kezeltem. A Magyarországi Református Egyház Bethesda Gyermekkórházában dolgoztam Budapesten több mint tizenhárom évig. Szép emlékeim fűződnek ehhez a gyógyító közösséghez. A nagyviziteken olyan orvosok is részt vehettek, akik nem az adott osztályon dolgoztak.

Egy ilyen alkalommal a II. sz. Belgyógyászati osztályon, miközben az osztályos orvos referált a főorvosnak az egyik kis beteg állapotáról, a négyéves forma kislány hirtelen rám mutatott, és azt mondta: „Engem az a doktor néni

gyógyítson meg!” Megtisztelve éreztem magam, mert életemben először láttam azt a kislányt; meghatott a bizalma, naiv kedvessége. Természetesen nem én „gyógyítottam meg”, mert abban az időben a csecsemőosztályon dolgoztam, de a jelenet mély nyomot hagyott bennem, és mindig szívesen emlékszem vissza rá.

A kórházi doktorok sokfélék. Közülük kiemelkednek a ranglétra alsó fokán álló bohócdoktorok. A gyógyító közösség szerves tagjaiként, a művészetterápia jegyében végzik áldásos tevékenységü-

ket. A humor, a játék és a zene univerzális nyelvét használva megváltoztatják a kórházi atmoszférát és javítják a betegek pszichoszociális állapotát.

Pillantsunk bele a bohócdoktorok világába, és ezen a sajátos nézőponton keresztül vizsgáljuk meg a humor és a hit szerepét a gyógyulásban! Ebben segítségünkre lesz volt kollégám, *dr. Csiky Miklós* hívő katolikus gyermekpszichiáter főorvos, aki maga is előszeretettel mókázik: „A bohócdoktorok oldják a szorongást és a félelmet a beteg gyermekekben. A tartós szorongás olyan állapot, amely mindenféle kóros folyamatot felerősít. Ezért, ha meg tudjuk szüntetni, azzal a szervezet öngyógyító esélyét növeljük. Ami a humor érzését kelti bennünk, az az eseményeken való felülemelkedést hoz. A bohócdoktorok játékoságukkal, üdítő kreativitásukkal, színpompás ruhájukkal fókuszváltást idéznek elő a páciensekben, elterelődik a figyelmük a betegség körüli gondolkodástól. Ahová fókuszálunk, oda áramlik az energiánk. Az imádkozó szolgálatok, amikor hívő emberek bemennek a kórházakba és együtt imádkoznak a betegekkel, szintén részben a fókuszváltás által érik el a céljukat. A legtöbbször kiszolgáltattott, magába forduló beteg egy más szemszögből, egy távolabbi perspektívából kezdi látni önmagát, remény ébred benne és bizakodóbban tekint a jövő felé. **Ha a páci-**

Fotó: Mosolykommandó Alapítvány

Fotó: Piros Orr Bohócdoktorok Alapítvány

ens megnyílik, akkor az isteni kegyelem is sokkal jobban hozzáfér.”

A bohócdoktorok esetében a spontaneitás, a keresetlenség és a csetlő-botló ügyetlenkedés a gyengeség hatalmát jelenti, amely által közelíthetjük a szeretetet az emberekhez. Nem ritka látvány az ukulelén (mini gitáron) játszó bohóc a kórházakban. A zenehallgatás nem kognitív tevékenység, azaz nem kell hozzá használnunk az eszünket. A zene hangjai gyakran erős érzelmeket váltanak ki, és a magányát mélyen megélő, depressziós, nehezen megközelíthető beteg is rezonálhat rájuk. (A bibliai Sault is Dávid hárfajátéka nyugtatta meg, amikor a királyt a gonosz szellem kínozta, és már az örület határán volt.)

A humor és a nevetés csökkenti a stresszt, növeli a szervezet oxigénfelvételét, javítja az immunrendszer működését, emeli a fájdalomküszöböt, és a reményteljes gondolkodás elősegítése révén a beteg könnyebben bírkózik meg a nehéz helyzetekkel és a kellemetlen orvosi beavatkozásokkal. A móka és a jókedv összehozza az embereket, így támogató interperszonális (személyek közötti – a szerk.) kapcsolatok jöhetnek létre. Mindez segíti a gyógyulási folyamatot.

A történetírók szerint *Hunter „Patch” Adams* fiatal amerikai orvos volt az első kórházi bohócdoktor, aki az 1970-es évek elejétől szórakoztatta a beteg gyermekeket. Őt mintázta meg az 1998-ban forgalomba hozott *Patch Adams* című mozifilm *Robin Williams* főszereplésével. Mára a bohócdoktorok munkája közismertté vált. Világszerte sok helyen folyik képzésük, és van olyan ország, nevezetesen Argentína, ahol 2015-ben törvénybe is iktatták, hogy minden kórházban kötelező bohócdoktor foglalkoztatni.

A színész alapvégzettségű *Zachary Steel* professzor a Dél-kaliforniai Egye-

temen zajló bohócdoktorképző tanfolyam vezetője. Egy YouTube-on meghallgatható podcastban (*Psycho-Education 20: Medical Clowning*) elmondja, hogy a kurzus arra készíti fel az egyetemistákat, hogy figyelmesen meghallgassák a beteget, megtudják tőle, hogy mit szeretne, mire van szüksége, és ehhez igazítsák tevékenységüket. A bohócdoktoroknak képesnek kell lenniük arra, hogy a testüket kifejező, vicces módon használják, és a páciens igényeire játékosan reagáljanak.

Nem erőltetik rá tréfáikat és mutatványait a betegre, nincs előre begyakorolt műsoruk, hanem az adott helyzetnek megfelelően improvizálnak. Kinyitják az ajtót, és mielőtt belépnek a kórterembe, megkérdezik: Bejöhethetünk? Ha a beteg azt válaszolja, hogy nem, akkor elmennek. Ez azért fontos, mert ezáltal a beteg ráébred arra, hogy van hatalma irányítani a dolgokat, ami a kórházi környezetben nem szokványos. A beteg általában kiszolgáltatott és nincs is egészen tisztában azzal, hogy mi történik vele. **A bohócdoktorok az az egyik szerepe, hogy egóját félretéve elfoglalja a kórházi hierarchia legalsó fokát a beteg helyett.** Ügyefogyottnak, kajlátnak, butácskának mutatja magát, aki például azt sem tudja, hogy hogyan kell használni a fogkefét. Ennek következtében a beteg okosnak érzi magát, nő az önbizalma és felbátorodik. Mindez elősegíti a gyógyulást.

A professzor elmesélte, hogy a Covid-pandémia alatt, mivel nem volt lehetőség személyes találkozásra a páciensekkel, 2020 áprilisában a tanzáron létrehozták az ingyenes Virtuális Bohócdoktor Szolgáltatást. A Zoom platformon zajló beszélgetés a két bohóccal tizenöt percig tartott. Egyszer egy hölgy Magyarországról, a saját házából jelentkezett be, mert karanténban volt, és az izoláció alatt magányosnak, levertnek érezte magát. Az interakció

nagyszerűen sikerült, a bohócok hamar felvidították a szomorúság asszonyát, aki hálával és köszönettel, derűs hangulatban búcsúzott el tőlük.

Ez a különleges online kapcsolat a magyar hölgygel ráébresztette Steel professzort arra, hogy a bohócdoktorok kórházon kívül is működhetnek, és bárkit, aki szenved valamitől, akár testi, akár lelki értelemben, jobb kedvre deríthetnek. Ezen a kellemes tapasztalaton felbuzdulva kinyitották ingyenes online szolgálatukat az egész világra.

A cikk címére utalva végül feltehetjük a kérdést: Vajon még tud-e miniket gyógyítani egy bohócdoktor? Valószínűleg nem, viszont tudományos módszerekkel igazolható, hogy képes javítani a betegek életminőségén és gyógyulási kilátásain. **Az ideális az imádkozó bohócdoktor lenne.** Miuután piros habszivacs orrával, ormótlán cipőjével, cifra ruhájával és vicces viselkedésével jókedvre hangolta a beteget, mielőtt kilép az ajtón, megkérdeznék: Imádkozhatunk? Van rá esély, hogy az örömteli pillanatokért hálás beteg igent mond. Az ima nyomán pedig megindulhatna Isten mentő szeretetének és üdvözítő kegyelmének gazdag áradása. Érdemes lenne kipróbálni!

DR. HAVASI KATALIN

orvos
(Los Angeles-i
Első Magyar
Református
Gyülekezet)

Két bohócdoktori szolgálattal foglalkozó szervezet hazánkban: pirosorr.hu bohocdoktor.hu

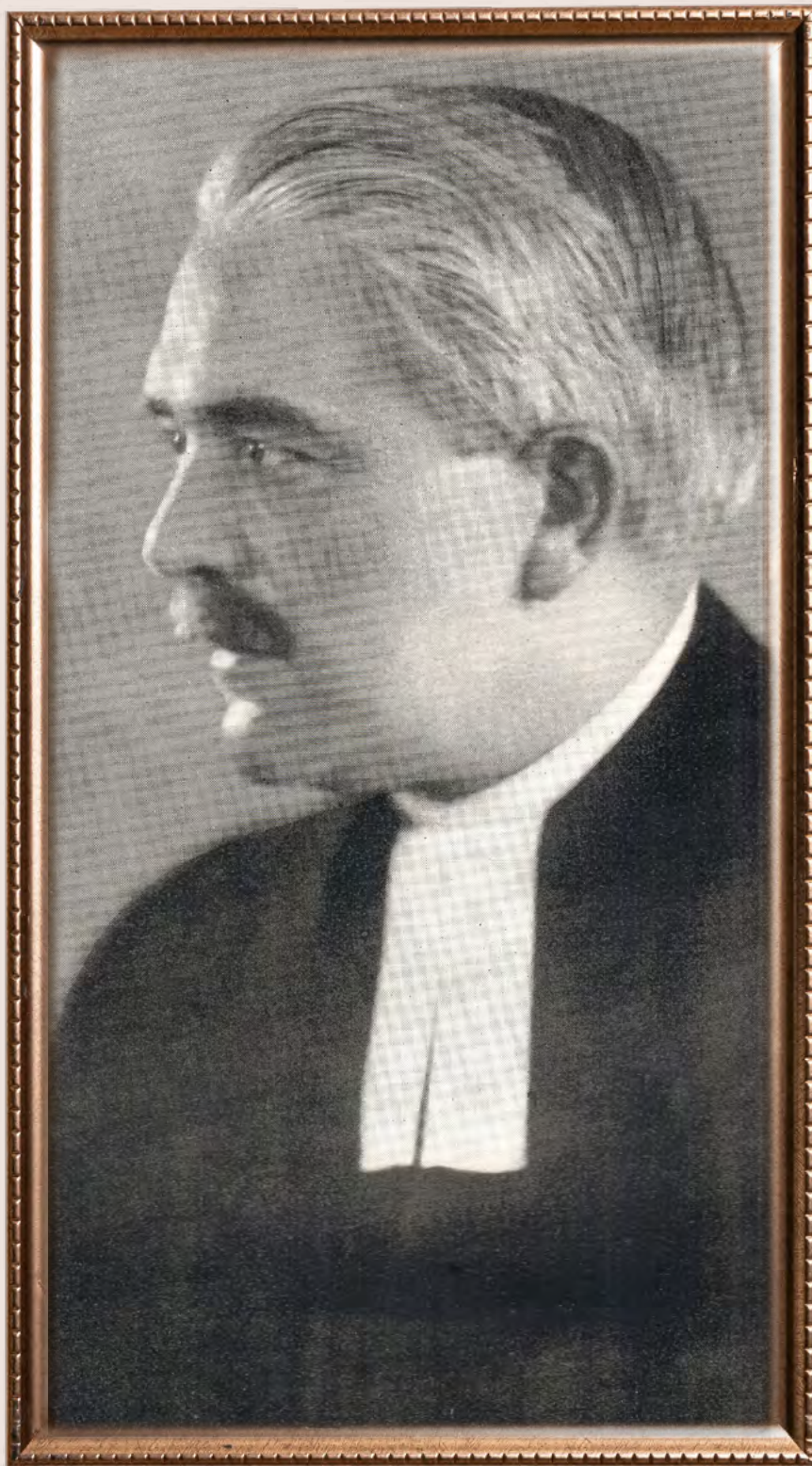
Minden és mindenekben Krisztus

Kendeh-Kirchknopf Gusztáv lelkész élete

1923 ádventjén egy száműzött család érkezett Budapestre: dr. Kendeh-Kirchknopf Gusztáv kolozsvári lelkészt szeretteivel együtt űzte el szolgálati helyéről a román kormányzat. Legfőbb vétke az volt, hogy a Trianon utáni időkben a magyar evangélikusság ügyét következetes erővel képviselte mind a román állam, mind az erdélyi szász evangélikus egyház törekvéseivel szemben. E drámai fordulat eseményeit száz esztendő után idézzük fel újra.

Más tájról, a Moson vármegyei Rajka községből indult: 1883. október 22-én született, iskoláit Pozsonyban végezte, 1905-ben a Bányai Evangélikus Egyházkerület püspöke avatta lelkésszé. Első szolgálati helyei az aszódi iskola és Iklad gyülekezete voltak. Családalapítás után – *Laukó Ilonával* kötött házasságukat Isten négy gyermekkel áldotta meg – a késmárki egyházközség hívta meg 1907-ben, ahonnan 1912-ben távozott a kolozsvári evangélikusok hívására. Szolgálatát nem végezhet zavartalanul, mert a hamarosan kitört világháború táborig lelkészként a frontvonalba rántotta egészen 1917-ig, ahol aztán egyszerre kellett gyülekezeti, tudományos és egyházszerző feladatokkal szembenéznie a román megszállás és a trianoni békeszerződés által létrehozott körülmények között.

A korabeli megemlékezések tükrében érthetjük meg mélységében is ezeknek az éveknek az eseményeit. 1912-es „klasszikus” lelkészi szolgálatvégzését még autentikusan jelzi az egyik beköszönő prédikációjában elmondott, s e megemlékezés címében idézett mondat: „minden és mindenekben Krisztus” – ez konkretizálódott számára a háborús és a háború utáni időkben. Az 1918 után kialakult helyzetet így jellemezte: „Ama történeti nevezetességű összeomlás, mely néhány óra alatt véget vetett annak a gyilkolásnak, melyet világháborúnak neveznek a történészek, önérzetünket csak annál keményebben szorította a vallásos erkölcs útjára, és aggódva néztük azt a táncot, melyet az ágyúk szavát demagóg ígérettel elhallgattató frázisok körül járt a

Fotó: az Evangélikus Országos Múzeum archívumából

világ. Szorongó lélekkel figyeltük azt az örülten pergő kaleidoszkópját az eseményeknek, melyben évszázados értékeink kerültek a politika játékasztalára, és amelyek egyházunk egységét is megbontották.”

Az erdélyi szász egyházkerület kötelékébe tartozó kolozsvári egyházközség – németek és magyarok közötti – egységének megőrzése hatalmas feladatnak bizonyult. Kirchknopf elvállalta a helyben szerveződő szász nemzeti tanács elnökségét, mely a román hadsereg bevonulásáig a párbeszéd eszköze lehetett, utána viszont feloszlott, mert konfrontálódott a nagyszebeni szász vezetőség Romániával unióra törekvő irányvonásával. Mivel a formálódó új állam minden evangélikust eleve a szász egyházkerület részeként szásznak tekintett, a magyar anyanyelvű evangélikusok lépéskényszerbe kerültek. A korábban már megalakult brassói önálló egyházmegye elvét követve kezdett szervezkedésbe, amitől a román kormányzat – hűségeskü léteje mellett – eleinte nem zárkózott el, viszont szembement a szász egyházi törekvésekkel. A magyarországi evangélikus egyháztesttől már 1919-ben elszakítva élő erdélyi gyülekezetek sorsáról Kirchknopf aktív részvételével indult meg a közjogi szervezési munka. Ebben az erdélyi birtokain maradt *Solymossy Lajos* báró, a Magyarhoni Evangélikus Egyház országos egyházi és iskolai felügyelője, valamint *Fritz László* lelkész és *Freilitzsch Artúr* voltak a legszorosabb harcostársai.

Fordulópontot az 1920. április 11-én Aradon tartott egyházi értekezlet hozott, melynek legfontosabb határozata éppen az önálló fennmaradást szolgálta: „úgy az erdélyi, valamint a román impérium alatt álló, magyarországi és bánáti részekben létező, a szász országos egyházhoz nem tartozó, illetve abból kiváló ág. h. ev. egyházakból a magyarhoni ág. h. ev. egyházegyetemhez tartozó és ennek szoros alkotó részét képező egy ötödik egyházkerületet alkot és hogy ezen egyházközségek ezen ötödik egyházkerület körzetében tartozóknak tekintetnek mindaddig, amíg azok hovatartozásáról egy összehívandó egyetemes vagy alkotmányozó zsinat határozni nem fog”. A gyűlés nyomán *Solymossy Lajos* országos felügyelő a püspöki teendők ideiglenes ellátásával Kirchknopf Gusztávot, az egyházkerületi felügyelői munkával *Freilitzsch Artúr*t bízta meg.

1921. július 6-án zajlott le a magyar evangélikus egyházak alkotmányozó gyűlése Kolozsvárott, ahol jegyzőkönyvi elismerést szavaztak meg „főleg a kolozsvári egyház érdemdús és apostoli buzgalmú lelkészének...” Ezután a Végrehajtó Bizottság vezetőjeként és – egy év után – nagy többséggel megválasztott püspökként állt Kirchknopf Gusztáv az új egyháztest és a vele járó szervezőmunka élén.

A munka folytatását azonban megszakította – s ezzel beiktatását is ellehetetlenítette – a bekövetkezett román kormányváltás. Az új, *Brătianu* vezette államvezetés visszavonta a korábbi engedélyeket és jóváhagyásokat, a szász evangélikus egyház pedig fegyelmi eljárást indított ellene. 1922 januárjában első fokon megfosztották Kirchknopf Gusztávot a kolozsvári lelkészi állásától. Az év karácsonyán a szász püspökhöz írott levelében így értelmezi a helyzetét: „Én főlemelt fölvel mondom, hogy a konzisztórium ítélete igaztalan, tehát megünyölása az igazságnak. De hajsza nem annyira ellenem talán, mint inkább a Romániába szakadt magyar lutheránusság iránt. És ha Luther nem hitt a pápáknak és püspököknek, sem a zsinatnak, mert gyakran tévedtek és egymásnak ellentmondottak, úgy én, kiben olthatatlan a szerelmem lutheránus egyházam iránt, hirdetem, hogy az én ügyemben Luther sorsának megismétlődését látom any-

...a szószék mellett az egyházi köz- és zenei élet egyaránt részesült energikus részvételéből.

nyiban, hogy a valóságot ferdítették el a feljelentők, de ezzel megtévesztették az országos egyház papáját, a főkonzisztóriumot, annak érdemes püspökét és gyűléseit. De én hiszek abban, hogy az én pápám, püspököm és zsinatom az igazságot nem fojtja meg...”

Az ezt követő hosszas tárgyalások a szász egyházvetéssel végül mégis kudarcba fulladtak. 1923. szeptember 17-én a rendőrhatalóság kézbesítette neki az egyházi fegyelmi bíróság ítéletét, amely megerősítette a korábbi hivatásfosztást. Ennek végül 1923. adventjében szereztek érvényt, s december 15-én Kende-Kirchknopf Gusztávot családjával együtt száműzték Románia területéről.

Erdélyben végzett szolgálata széles területet ölelt át: ezekben az években nemcsak a kolozsvári gyülekezetben

végezte nagy odaadással a lelkipásztori munkát, de filozófiai doktorátust is szerzett – Herder filozófiájának értékelése volt a témája – annak érdekében, hogy egyetemi szinten is be tudjon kapcsolódni a teológiai képzés ügyébe. A szellemi élet támogatójaként vállalta a magyar zenekonzervatórium vezetését, de részt vett számos társadalmi szervezet életében, irányításában is.

Budapesten, a Deák téri gyülekezetben kezdett új fejezetet lelkészi szolgálatában *dr. Raffay Sándor* püspök közvetlen munkatársaként. Tevékenysége ugyanolyan széles körre terjedt ki, mint korábbi szolgálati helyein: a szószék mellett az egyházi köz- és zenei élet egyaránt részesült energikus részvételéből. Innen is sajátjaként emlékezett azonban a megélt küzdelmekre és a hátrahagyott küzdőtársakra: „Én nem reparáltam, hanem illetőségem el nem ismerésének ténye, illetve a kilakoltatással való megfenyegetés miatt – amit tudomásul vettem és aminek bekövetkezésében hinnem kellett –, és ami több, az országból való kitessékelés miatt távoztam, nem szívesen, könnyezve és vérző szívvel, mert tudtam, hogy hazátlanná vagyok téve és kenyér nélkül maradtam. Hogy visszamennék-e? Becsületszavamat adtam néktek erre... A becsületszót vegyétek további küzdelmeitek alapjául és ne azt, amit most közölni fogok, mert ha sokáig tart, oda fog juttatni, abba az

épületbe, mely jelenlegi lakásommal szemben van: a bolondok házába. Emlékeztek! Mikor eljöttem, megmondtam, hogy távozásom után sok mindent fognak letagadni hivatalosak és hivatlanok, és ezeknek

fognak hitelt adni. Köszöntlek titeket meleg szeretettel a hideg szobából...” – írta 1924 első napjaiban.

Tevékeny életének korai, hirtelen bekövetkezett halála 1930. március 9-én vetett véget. Száműzetésének centenáriuma együtt emlékezünk hátralával a szolgálatára magyarországi és erdélyi evangélikus egyházainkban.

DR. KORÁNYI ANDRÁS

evangélikus lelkész, teológiai tanár, püspökhelyettes

Keresztény felelősség

Az egyház és hazánk a világban és küldetésünk fényében

Két idevágó igével inditanám az előadást. Az egyik a főpapi imából való, amikor Jézus imádkozik a tanítványokért: „Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól” (Jn 17,15). A másik Ezékiel könyvéből, ahol az őrálló felelősségéről olvashatunk: „Ha ellenben az őrálló látja jönni a fegyveres ellenséget, de nem fújja meg a kürtöt, és nem figyelmezteti a népet, azután eljön a fegyveres ellenség és levág közülük valakit, akkor azt a maga bűne érte utol, de vétét az őrállótól kérem számon” (Ez 33,6).

Az első bibliai gondolat szerint ebben a világban élünk, nem hermetikusan elzárva egy védett buborékban. Jézus azt kéri, hogy az Atya őrizzen meg bennünket a gonosztól a hatalom, a politika által diktált körülmények között. Az ezékieli íge pedig a politikusok és a lelkészek felelősségére utal, arra, hogy mikor és hogyan kell szólani, amikor azt látjuk, hogy olyan értékek, olyan ellenségek érkeznek, akik fenyegetik az életünket, védett világunkat. **Nem tudunk attól a világtól függetlenül élni, amelybe Isten belehelyezett bennünket.**

A világrend az elmúlt időszakban, a hidegháború pár évtizeddel ezelőtti lezárását követően gyökeresen átalakul, de még nem látjuk, hogy pontosan milyen lesz. Négy nagy szereplő körvonalozódik: az Amerikai Egyesült Államok, Kína, Oroszország és az Európai Unió. Az egyik mindig a másik rovására próbál erősödni. A Századvég Alapítvány által az Európai Unióban végzett kutatások¹ azt mutatják, hogy az emberek azt gondolják, a legerősebb világpolitikai szereplő az Egyesült Államok, amit Kína, majd Oroszország követ, és az Európai Unió a sor legvégén található.

Egy átalakuló világrend mindig kihívásokkal jár. Látjuk, hogy miként küzdenek szereplői a nyersanyagért, a területekért, azért, hogy ők legyenek politikailag, gazdaságilag a legbefolyásosabbak a földön. Az Európai Unió ebben a folyamatban egyre inkább eljelentéktelenedik, a peremre szorul. Létezik egy dilemma, amit úgy hívnak, hogy Thuküdidész csapdája.² Thuküdidész

ókori görög történész volt, aki Athén és Spárta háborújának történetét írta meg. Azt mondta, az vezetett akkor konfliktushoz, hogy a két korabeli világhatalom elkezdett versengeni egymással. A világrend-átalakulásokkal foglalkozó tudósok az írott történelem folyamán tizenhat ilyen folyamatot tudtak beazonosítani, ezek közül tizenkettő háborúval végződött.

Nem tudjuk, hogy a mostani átalakulás békésen zajlik-e le az emelkedő Kínával, a stagnáló vagy kicsit gyengülő Amerikai Egyesült Államokkal, a szorítóba kerülő Európai Unióval és az éppen háborúban álló Oroszországgal. Én jelenleg úgy látom, hogy nem a békés megoldás felé haladnak az események, és ebben nekünk, keresztényeknek nagyon nagy felelősségünk van.

Nassim Nicholas Taleb közgazdász az úgynevezett fekete hattyú-elméletet hangsúlyozza írásaiban.³ Szerinte a történelemben vannak olyan események, melyeknek kialakulását csak utólag tudjuk megmagyarázni. Ilyen például az első világháború, amiről még 1914–15-ben sem gondolta senki, hogy ebből olyan hatalmas világháború lesz, amely aztán elvezet a másodikhoz is. Ilyen „fekete hattyúk” előfordulnak a történelemben, és ez mindenkit óvatosságra int.

Az Európai Unió gazdasági, politikai és kulturális téren is egyre jelentéktelenebb. Ebben az Unióban van Magyarország, ahol a jelenlegi kormány számára a keresztény értékek kiemelkedően fontosak. A politika és a kereszténység egymáshoz való viszonya szoros. A politikusok felelőssége, hogy az állampolgárokat, a békét óvják, a kereszténység feladata pedig, hogy a megváltó Krisztust hirdessék az embereknek, és – bár más a feladat, a hozzáállás – a kettő egymás nélkül nem tud létezni.

Egyszer egy televízióműsorban megkérdeztek, mit gondolok arról a politikusi kijelentésről, miszerint az egyházaknak nem kell semmiféle támogatást adni, tartsák csak el a hívek. Erre azt mondtam, hogy ha a politikai pártokat is csak a párttagok fogják eltartani, akkor értem ezt a javaslatot, addig nem.

Mivel más a politika és a kereszténység feladata, nagyon rossz, ha összecsukszik a két terület. Eklatáns példa-ja volt mindennek a migrációs válság. Sokan nem veszik figyelembe azt, hogy ilyen kihíváskor az állam feladata a határok, az állampolgárok és az ország védelme, az egyházé pedig a rászorulóknak segítése. A kettőnek el kell válnia egymástól. Az a normális állapot, ha az állam nem szól bele az egyház életébe, és az egyház is csak akkor emeli fel szavát a politikával szemben, ha olyan társadalmi igazságtalanságot lát, amelyet nem lehet szó nélkül hagyni.

Most itt állunk egy olyan időszakban, ahol komoly identitásválságot él át az Európai Unió, ahol a keresztény értékeket is megkérdőjelezzük, és ebben a helyzetben kell helytállnunk.

A Századvég által végzett nagy uniók kutatás, az említett Európa Projekt egyebek mellett arra is rákérdezett, hogyan viszonyulnak az emberek a kereszténységhez. Az eredmény szerint az öreg kontinensen nagyon fontos a keresztény identitás és a keresztény kultúra, mivel Európa erre épült fel. A dilemma az, hogy milyen szemmel tekintünk a kereszténységre: kulturális vagy hitbeli síkon? Ha csak kulturális, identitásbeli kérdés, ami meghatároz bennünket, de nem hitbeli, akkor a kettő élesen elválhat egymástól. **Az európai emberek ötven százalékának a keresztény identitás, kultúra a fontos, nem a vallás, a gyülekezethez csatlakozás.**

Ma nem csak Európában, hanem az egész világon a kereszténység tudatos gyengítése zajlik, és a hitelvének relativizálása. Sok támadás érte például az ott lezajlott választások idején a lengyel katolikus egyházat pedofil esetek miatt. Ezt a kérdést is politikai síkra terelik a világban. Pedig – és ezzel nem az egyházakban előforduló eseteket akarom védeni, azokkal valóban van dolga az egyházaknak – az egyházakon belül történt pedofil bűncselekmények száma töredéke az egyházak falain kívül történt ilyen típusú visszaéléseknek. Ezzel az egyházak hitelességét ássák alá, valójában szándékos gyengítéssel,

relativizálással akarják elvenni és gyengíteni társadalmi bázisát.

De ne csak másban keressük a hibát, nézzünk magunkba is! Látunk olyan tendenciát is, hogy maga a kereszténység veszíti el egy idő után a fókuszát. Ahelyett, hogy Krisztust és az ő megváltó tevékenységét helyezné a középpontba, a kereszténységre mint szociális projektre tekint. Jézus is odafordult a szegényekhez, a társadalom periferiáján lévőkhez, de nem csak ezt tette, és mi sem attól leszünk keresztények, ha például befogadjuk a migránsokat és enni adunk a hajléktalanoknak. **Ezek fontos dolgok és tennünk kell őket, de mindennek a hitünkben kell fakadnia.** Amikor a kereszténység megpróbál modern lenni, a korszellemnek mindenáron megfelelni, elveszíti a lényegét, és az emberek számára értéktelenné válik. Megmarad kultúra-és identitásképző „valaminek”.

A Századvég által végzett vallásosságkutatások szerint a megkeresztelttek száma egyre inkább nő a kisegyházakban, azokban a felekezetekben, amelyekre azt szoktuk mondani, hogy nem modernek, nem felelnek meg a mai kor kihívásainak.

A fiatalok körében a keresztelés szerinti bontást nézve azt látjuk, hogy közöttük magasabb az evangélikusnak kereszteltettek aránya, mint az idősebbek között. Az istentiszteletek látogatottsága ugyanakkor az evangélikus fiatalok

önbevallása szerint alacsony. A magukat evangélikusnak tartó fiatalok egy tizede imádkozik naponta, harmaduk legalább havonta. Viszont negyvenegy százalékuk szerint a vallásnak van hatása a családi életre. Amikor arra kérdeztünk rá, hogy fontos-e, hogy vallásos ember legyen a párjuk, ez a válaszoló harmadának szempont volt. Bibliát egytizedük olvas hetente, szűk egyharmaduk pedig legalább havonta.

Azt is megkérdeztük, hogy van-e olyan vallás vagy felekezet, amellyel azonosulni tudnak. A harmaduk további egy, a negyedük pedig több vallást és felekezetet is megnevezett. Harminckét százalékukra hatott a „buddhizmus romantika”. A buddhizmus nem a vallási, hitoktatási oldaláról jelenik meg ma a világunkban, hanem szociális oldalról. Téves összemérés, hogy ugyanabban az istenben hiszünk, de erős hívőszó abban a közegben, ahol az alapvető vallási tételekkel nincsenek tisztában.

Az evangélikus fiatalok 78 százaléka hisz Istenben, 69 a világban. 60 százalék hisz Jézus feltámadásában, 59 a Szentháromságban és 11–40 százalék azok aránya, akik az ezoterikus tételekben keresik a támaszt: lélekvándorlás, horoszkóp, jóslás, mágia. Böven van tehát mit tennünk, hiszen azok, akik magukat evangélikusnak tartják, sem biztos, hogy tisztában vannak az evangélikus hittételekkel, és ők maguk sem tudják, hogy pontosan miben is hisznek.

Elképesztő felelősségünk van abban, hogy mit adunk át a fiataloknak és hogyan engedjük ki őket a bennünket körülvevő világba. Jézus nem azt mondja, hogy ki kell venni őket a világból, hanem hogy őrizze meg őket Isten a gonosztól.

BARTHEL-RÚZSA ZSOLT

evangélikus lelkész, a Luther Otthon – Evangélikus Diákokotthon igazgatója, a Honvédelmi Minisztérium államtitkára

Elhangzott a Luther Otthonban megrendezett missziói konzultáción, 2023. március 22-én, szerkesztett, kiegészített változat.

A teljes előadás meghallgatható az Evangélikus Missziói Központ honlapján, az igehirdetések és előadások menü alatt.

¹ Európa Projekt, Századvég Alapítvány, <https://szazadveg.hu/hu/europa-projekt>

² Amikor egy regnáló hatalomban félelmet kelt egy felemelkedőben lévő vetélytárs, és a hegemónia elvesztésétől való félelem olyan dinamikát indít el, ami háborúhoz vezet. Forrás: <https://barankovics.hu/thukudidesz-csapdaja>

³ A fekete-hattyú-elmélet egy metafora, amely olyan eseményeket ír le, amelyek váratlanul következnek be, jelentős hatásuk van és gyakran helytelenül értelmezzük őket. A fogalom abból az ókori mondásból fakad, miszerint fekete hattyúk nem léteznek. – Nassim Nicolas Thaleb: A fekete hattyú – avagy a legváratlanabb hatás, Gondolat Kiadói Kör, 2012

Remény, ami mindenkinek jár

Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen a lelkész szakos diákok lassan egy évtizede részt vesznek a „Bevezetés a cigánymisszióba” elnevezésű, egy szemeszteren át tartó kurzuson. Egyik feladatuk, hogy rövid interjút készítsenek egy cigány emberrel. Általában kiváló dolgozatok születnek, ezekből adjuk most közre **Udvaros Dóra** ötödéves hallgató írásának rövidített változatát, ami így sajnos vesztett színességéből, lendületéből, de – reménység szerint – megtartotta építő, a cigányok felé indító motivációs erejét.

Bakay Péter

Amióta az eszemet tudom, mindig is szerettem az embereket. Leginkább azokat, akik nem tartoznak a „normális” emberek kategóriájába. Érdeklődtem a kirekesztettek, magányosok, a szemmel láthatóan sérültek iránt. Érdekel, hogy valaki miért lesz alkohol- vagy drogfüggő, vagy börtönviselt. Sosem voltam más, mint a többiek, mégis mindig külön voltam: mindig szerettem segíteni. Az ember érdekelt. Úgy önmagában, szőröstül-bőröstül. Ki ő? S miért olyan, amilyen?

2010 áprilisában adtam át az életemet Krisztusnak. Akkor értettem meg igazán, hogy én is bűnös, de Krisztusban mégis szeretett és elfogadott ember vagyok. **Megtapasztaltam va-**

lamit, amiről tudtam, hogy minden sebet begyógyíthat, minden fájdalmat átírhat, reményt adhat. Ettől fogva még fontosabbá és személyesebbé vált az indíttatás, hogy szeretném az embereket odaszerezni Krisztus keresztjéhez. Nem jött rögtön az elhívás a teológiára. Én, aki mindig azt gondoltam magamról, hogy egy tudatos, határozott személy vagyok, évekig kerestem a helyemet. Az egyik legnagyobb útkeresőnek tartom magam. Így kerültem az interjúalanyommal való találkozásom helyére is.

2016-ban kaptam meg az elhívást a teológiára. Nagyon egyértelmű és direkt hívás volt, de jó próféta módjára felvettem az ég felé, és azt mondtam: Uram, ezt nem gondolhatod komolyan. Hezitáltam, hitetlenkedtem, a hívás azonban napról napra erősebbé vált, de ekkor még beadtam a jelentkezésemet a Magyar Máltai Szeretetszolgálathoz, mert gondoltam, az egyetem megkezdéséig szeretnék rendesen pénzt is keresni. Igazából csak azután döbbsentem rá, hogy hová is jelentkeztem: egy hajléktalanellátó intézménybe.

A történet innen már majdhogynem egyértelmű. Engem felvettek a munkahelyre, és szociális segítőként kezdtem el dolgozni Óbudán, hajléktalan emberek között. Érdekes dolog ez, mert a korábban érzett félelmek, aggályok, sztereotípiák ezekkel a személyekkel kapcsolatban rögvést elmúltak, amint

nekiláttam a szolgálatnak. Mert így fogtam ezt fel. Mindig úgy tekintettem erre a munkára, hogy ez hivatás, és szeretet nélkül nem lehet csinálni. Programozni, autót szerelni lehet szeretet nélkül is. Az nem fájhat a másiknak. De ha szeretet nélkül fordulsz egy hajléktalan ember felé, azt ő megérzi.

Több mint másfél évet töltöttem el ezek között az emberek között, akikre a társadalom sokszor csak teherként vagy feleslegként tekint, akik a perifériára kerültek, oda születtek, vagy épp nagyon erősen oda tartanak, de az tény, hogy ez egy mókuserké, és nagyon kevés a sikertörténet. De mégis segítő kezét kell nyújtani, hogy lehetőséget kapjanak ők is, hogy azzá váljanak, akiknek az Isten megálmodta őket. **A másfél év elteltével kezdetét vette a teológia, azonban a hajléktalanok iránti szeretetem nem múlt el.** Igyekszem rendszeresen látogatni a volt munkahelyemet. Néhány hete megint benn jártam, akkor már tudtam, hogy interjút kell majd készítenem egy cigány emberrel, és Istennek hála, találkoztam *Iván*nal, aki igent mondott a megkeresésemre. Hogy miért írtam le mindazt, amiről eddig olvasni lehetett? Ezek a részletek formáltak a személyiséget és ma is erősen meghatároznak. Egyrészt hiszem, hogy Isten tervei mindig többdimenziósak, másrészt pedig hiszem, hogy én is meghívást kaptam arra, hogy kiviegyem a részemet ezekből a tervekből, és az ő dicsőségére éljek és hirdessem az ő csodás tetteit.

Az interjúra imádságos szívvel készültem. Egy irodában kezdtük a beszélgetést, kellemetlen volt a csend, a távolságtartás. Egy hajléktalan, cigány ember ült velem szemben. Nem ért meglepetésként, amikor arról kezdett mesélni, hogy szülei intézetbe adták, és ott nőtt fel. Még csecsemő volt, amikor ez történt, azonban később visszakerült a családjához. Így édesanyját ismerte, aki azóta már meghalt, testvéreivel néha még tartja a kapcsolatot. Tizennyolc éves lehetett, amikor egy baráti társasággal Budapestre jött. Tudta, hogy a hajléktalanság vár rá, de tetszett neki a szabad élet. Azt mondja, az évek elszálltak a feje felett, ő pedig otthontalan maradt. Tavaly nyáron egy cimborája által került a hajléktalanellátó intézménybe, azóta ott él. Németországból jött akkor haza, ahol már többször megfordult, általában építkezéseken dolgozott. Jelenleg alkalmi munkákat vállal.

Protestáns cigánymissziós találkozó Alsózsoltán

Jobb karját egy hatalmas heg borítja csuklótól könyékig. A sebhelyről kérdezem. Valamilyen függőség mindig uralta az életét. Volt egy időszaka, amikor drogfüggő volt. Egyszer átvették, mást kapott, mint amiért fizetett. Ez a Krokodilnak nevezett szer volt, ami súlyosan károsítja, „felzabálja” a szövetet. Iván kezével is ez történt. Azonban ezen a drogtól átitatott napján volt egy tiszta pillanata, aminek hatására a Honvéd Kórházban kötött ki, ahol nemcsak a karját, de az életét is megmentették. Ezt a kemény időszakot kemény elvonó követte. A drogok elvonásától érzett fájdalom miatt Frontint kezdett el szedni, ami miatt gyógyszerfüggő lett, majd azért, hogy a gyógyszereket el tudja engedni, erősen inni kezdett. Nem tagadja, hogy iszik, de azt mondja, más-képp nem bírná ki.

Ivának nyilván egyértelművé vált, hogy számomra fontosak a cigányságát érintő kérdések is, és nyitottságának, őszinteségének köszönhetően ezekről a dolgokról is bátran mesélt. Gyerekkorában nem volt arról fogalma, hogy ő is cigány lenne. Azt mondja, automatikusan elhúzódott a cigánygyerekektől, nem szerette őket. Az feltűnt, hogy sokaknak hasonlít a bőrszíne az övéhez, és azt is észrevette, hogy nem minden barna bőrű gyerek rossz. Iván úgy vall, hogyha nem az intézetben nőtt volna fel, hanem

a romatelepen a családja körében, akkor még egy hajléktalanszállón sem túrnék meg, olyan rossz példákat látott volna maga körül. Az emberekről alkotott felfogása példaértékű: szerinte mindegy, hogy ki milyen nemzetiségű, nemcsak a romák tesznek rossz dolgokat, viszont a cigányságuk nem ok arra, hogy rosszat tegyenek.

Elmondta, ő mindig igyekszik a legtöbbet kihozni magából, tisztességesen viselkedni, nem úgy, mint egy okkal megbélyegzett cigány ember. Próbál becsületes és szorgalmas lenni. Tudja, ahhoz, hogy őt elfogadják és megbizzanak benne, mindig jobban kell bizonyítania, de ez nem zavarja. Erre próbálja ösztönözni az őt körülvevő cigányokat is. Nem tanult meg spórolni, véleménye szerint a cigányok nem tudnak előre gondolkodni. Elmondta azt is, hogy a cigányok számára különösen nagy baj, hogy mindig megpróbálnak valami mögé bújni, nem szeretik vállalni tetteik következményét.

Érdeklődtem a távlati terveiről is. Egyelőre marad a jelenlegi intézményben, mert ott jó helye van, hálás, hogy ott lehet, hogy nem kell nélkülöznie. Biztonságban érzi magát. Nyáron viszont Németországba szeretne utazni – szereti a német mentalitást, jól érzi kinn magát, nagyobb esélyt lát ott egy jobb életminőségre.

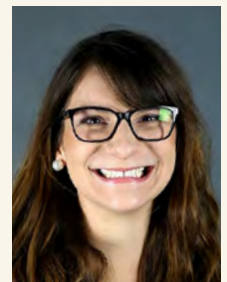
Interjúalanyomat kérdeztem a hitéről is, van-e, lehet-e egyáltalán bármiféle Istenbe vetett hite egy cigány, hajléktalan embernek? Korábban sokszor feltette a kérdést – felelte –, hogy ha van Isten, akkor miért érte ennyi rossz őt, miért kellett ennyit szenvednie? **Később azonban rájött, hogy nem Isten az oka a rossznak. Szerinte van Isten az égben.** Elmondtam Ivánnak, hogy az én életemet hogyan változtatta meg a Krisztussal való találkozás.

Az interjú elkészítése előtt vettem egy Bibliát, és a beszélgetés végén átadtam Ivánnak. Hiszem, ha hittel kezdi olvasni, új életre lel.

A beszélgetés közben elmondta, biztosan sokak számára félelmetes a külseje, de ha megismerik, megváltozhat az emberek véleménye. Ezt én is hiszem. Iván egy értelmes, nagyon közvetlen és nyitott ember. Kék szemeiben remény csillog. Remény, ami mindenkinek jár. Még egy cigány, otthontalan, alkoholfüggő embernek is.

Udvaros Dóra

ötödéves
teológus–lelkész
szakos hallgató

El lehet dönteni, ki keresztyén, és ki nem az?

Az Apostolok cselekedetei 11. fejezete szerint a kívülállók először a tanítványokat nevezték keresztyéneknek. Olyanokat, akiknek a tettei és szavai Krisztusra mutattak. Mivel megkülönböztető nevet kaptak, a kívülállók szerint is létezett egy olyan sajátos világnézeti és erkölcsi rendszer, amit csak Krisztus tanítványai vallottak és éltek, más nem – ez volt a „keresztyénség”. Aki nem hitte és élte, amit ők, az nem is állította magáról, hogy közéjük tartozik.

A keresztyénség tehát jól körülhatárolható világnézeti és erkölcsi rendszer, amely ma is létezik. Az újszövetségi Szentírásból ma is megismerhető, és ma is ugyanúgy megélhető. **Keresztyén tehát az, aki ezekhez a gyökerekhez elviekben és gyakorlatban, hitében és életvitelében egyaránt ragaszkodik.**

A keresztyén szón persze nincs copyright, ezért ma úgy tűnhet, bárki annak tarthatja és nevezheti magát, különö-

sebb kötelezettségek és következmények nélkül. Ezért milliószámra élnek úgynevezett névleges keresztyének, akik bár egyháztagnak (meg lettek keresztelve, bérmálva vagy konfirmálva), és magukat bizonyos helyzetekben keresztyéneknek vallják, de nem élnek tanítványként.

Vajon az a személy vagy az a felekezet, amellyel találkozunk, valóban keresztyén, vagy csak annak tűnik? Erről eléggé eltérő vélemények léteznek:

„Ezt nem lehet eldönteni, mert nem látunk bele mások szívébe.” – Igaz, hogy nem vagyunk gondolatolvasók. Annak azonban utánajárhatunk, hogy a másik mit hisz, és egyháza mit vall.

„Ezt nem is kell eldönteni, mert az ítékezés nem a mi dolgunk.” – Nagy különbség van az emberek feletti ítékezés, illetve a nézetek megvizsgálása és értékelése, azaz megítélése között. Csak mert a végső ítélet Isten dolga, nem kell mindenkinek mindent elhin-

nünk. A nézetek megítélése igenis a mi feladatunk, és mindenki használ is valamilyen „szűrőt”, amin azonban rendszerint vagy túl nagyok a „lyukak”, vagy túl kicsik. Lássunk néhányat:

1. „Csak az keresztyén, aki az én egyházamhoz tartozik.” – Az egyháztagság még senkit se tett Krisztus tanítványává. Nagyon sok névleges keresztyén van, aki papíron ugyan egy egyház tagja, de ez kevés hatással van az életére.

2. „Mindenki keresztyén, aki annak vallja magát.” – Olyan sokféle és ellentétes nézet létezik arról, hogy mit jelent a keresztyénség, hogy ha mind igaz lenne, akkor nem szólhatnának egy bizonyos vallásról. Ha bármit nevezhetünk keresztyénségnek, akkor valójában semmi sem az.

3. „Keresztyén az, aki annak vallja magát, és komolyan veszi a hitét.” – Igaz, hogy a hitet élni kell, de pusztán az, hogy valaki gyakorolja a hitét, még nem jelenti azt, hogy keresztyén hitet gyakorol. Például sok szekta térítő buzgóságából még nem következik az, hogy a tanításuk azonos az apostolok hitével.

4. „Keresztyén az, aki annak vallja magát, és rendes ember.” – Rendes emberek azonban a nem vallásosak és a más vallásúak között is vannak; a keresztyén hit pedig nem pusztán erkölcsös életmód, hanem sokkal több.

5. „Az istentiszteletük, a szókinccsük hasonlít a miénkhez, úgyhogy biztos keresztyének.” – Az elsöre idegenül ható formák is kifejezhetik ugyanazt a hitbeli tartalmat, ahogy az ismerős formák is rejthetnek teljesen idegen hitvilágot. Például az unitárius istentisztelet és lelkiség emlékeztethet a reformátusra, de a két egyház tanítása teljesen más. A fent idézett véleményeknél teljesebb szempontokra van szükség!

DR. SZALAI
ANDRÁS

apologia.hu

A teljes Krisztus

Ha tanítványok vagyunk, akkor a teljes Krisztust kell követnünk, és a teljes Krisztust kell hirdetnünk:

- Azt, aki az Isten országa elközelítését jelentette be, és azt, aki megtérésre hívott és benne való hitre.
 - Azt, aki meggyógyította a betegeket, és azt, aki megbocsátotta a bűnöket.
 - Azt, aki kiűzte a démonokat, és azt, aki figyelmeztetett azok visszatérésére.
 - Azt, aki előtt János összeesett, mint egy holt, és azt, aki a kezét rátéve azt mondta neki: Ne félj!
 - Azt a Krisztust kell hirdetnünk, aki szerint a paráznák megelőzik a farizeusokat az Isten országában, és azt, aki szerint a megtéretlen paráznák az örök sötétségre vetteknek.
 - Azt, akinek szeme tűz lángja, és azt, akinek tekintete Pétert vétkei mélységével szembesíttette.
 - Azt, aki háromszor is megkérdezte Simontól, hogy szereti-e, és azt, aki nem ment a gazdag ifjú után, noha megkedvelte őt.
 - Azt, aki megdicséri az efezusi hívőket igazságszeretetükért, és azt, aki kimozdítja gyertyatartójukat, ha nem térnek meg szeretetlenségükből.
 - Azt, aki körüludvarolja menyasszonyát, az egyházat, és az életét adja érte, és azt, aki tapossa a mindenható Isten búsult haragjának borsajtóját, és akinek haragjától a hegyekhez menekülnek az utolsó napokban.
 - A Jó Pásztort, aki megkeresi az elvesztettet, és a fehér lovon visszatérő Hóst, akinek kard jön ki a szájából és vasveszszővel legelteti a népeket.
 - Azt a Krisztust kell követnünk, aki Bárány, és azt, aki Oroszlán. Azt, akinek egyik példázatában Isten apaként tékozló fia elé szalad, a másikban viszont királyként elpusztítja a gyilkosokat és felégeti városaikát.
 - Azt a Krisztust kell hirdetnünk, aki szenedő Szolgaként hordozza a bűneinket, és azt, aki királyok Királyaként és urak Uraként fog itélni.
- A teljes Krisztust, nem csak azt, ami nekünk tetszik belőle.**

SZABADOS ÁDÁM

Divinity.
SzabadosAdam.hu

Luther humora

Zsuzsanna János közgazdászt, a budapest-fasori evangélikus gyülekezet tagját, a Miskolci Keresztény Szemle főszerkesztőjét, számos Luther-írás fordítóját Kamarás István író, művészet- és vallásszociológus kérdezte.

Peter Berger evangélikus teológus Megváltó nevetés című könyvében a humort „kicsi transzcendenciának” nevezi, mert még a legbanálisabb vicc is kilendíthet minket a mindennapi rutin világából. Berger nyomán Nyíri Tamás a rend, a remény és a játékok mellett a humort is a túlparti fények egyikének említi, mint az e világban megjelenő transzcendenciát. A komoly keresztyénségben, a szentek körében Berger szerint egészen az újkorig nincs nevetés. A komorságot először Erasmus törli meg, és a soron következők között említi Luthert. A közgazdaságtan és a regionális tudomány mellett te hogyan keveredtél Luther humorához?

Evangélikusként kézenfekvő, hogy Luther életművével foglalkozzon az ember. A hetvenes évek végét a Német Demokratikus Köztársaság egyetemén töltöttem, és akkoriban, 1983-ban, közelgett Luther Márton születésének ötvenedik évfordulója.

A keletnémetek megpróbálták pozitív alakokat keresni a német történelemből, akikhez mint hagyományhoz kapcsolódhatnak. Luther is kínálkozott mint közismert személyiség. Megjelent

egy Luther írásait tartalmazó kétkötetes válogatás, amelyet megvásároltam. Ebben bukkanok rá a *Von Kaufshandlung und Wucher* című írására, a kalmarokkodásról és az uzsoráról szóló művére. Ez keltette fel az érdeklődésemet. A közgazdaságtudományt nem száraz tudománynak tekintem, a gazdálkodás az életünk része. Ehhez kapcsolódóan Luther gondolatai nagyon élők és modernek.

A közgazdász Luthertől hogyan jutottál el a nevető teológusig?

Ez egy fordítási munkához köthető. Felkértek, hogy a *Lekipásztör* című evangélikus szakfolyóiratba fordítsam le a *Luther humora* című írást Eric W. Gritsch amerikai teológustól, aki egyébként Burgenlandból származott és a soproni egyetemre is járt.

Luther bizonyos szempontból elődjének tekintheti Assisi Szent Ferencet, aki magát Isten dalnokának, más fordítás szerint Isten bohócának nevezte, Luther pedig magát Isten udvari bolondjának.

Igen, bár ez a cím szintén Eric W. Gritsch összefoglaló művéből származik, amelynek azt a címet adta, hogy *Isten udvari bolondja*, és meg is jelent néhány éve kiváló magyar fordításban. Ez Luther egész életművével foglalkozik, nem csak a humorral. Mottójának a következő idézetet választotta: „Ha a világ hatalmasai tombolnak, akkor Isten nevet, az Úr kigúnyolja őket.” Az idézet

második fele a második zsoltár egyik verse, amivel az Isten udvari bolondja címet magyarázható.

Mennyire volt újszerű akkor, hogy egy neves teológus, egy vallási mozgalom vezetője így nevezze magát?

Ez Luther sajátos látásmódja. Paradoxonokban gondolkodott, ezeket meg is találta a Bibliában. Például a János evangéliumában azt, hogy miért jár együtt a bánat és az öröm, a nevetés és a sírás. Jézus az utolsó vacsorán beszél a tanítványokhoz. Azt mondja, hogy „ti sírni és jajgatni fogtok, a világ pedig örül; ti szomorkodtok, de szomorúságotok örömmre fordul”, és: „a világon nyomorúságotok van, de biztatok: én legyőztem a világot” (Jn 16,20.33). Ez a kettősség együtt van. Isten látja ennek a világnak a végét, a rossz végső vereségét, ezért a világban jelenlévő szenvedések ellenére tud nevetni, mert ezek csak időleges dolgok.

Luther a hittudósokkal, világi többségekkel való vitáiban is próbált egyfajta akasztófahumorról reagálni.

Erre mondanál példát?

Amikor arról beszél, hogy a hit ereje képes legyőzni a sátánt, akkor így szól: „sátán úr, ne tombolj oly sokat, hiszen van valaki, akit Krisztusnak hívnak, benne hiszek. Ő feloldotta a törvényt, a bűnt elűzte, a halált eltörölte, és a poklot lerombolta. Ő a te sátánod, sátán úr, mivel megfogott és meghaladott téged, úgyhogy nekem, vagy bárki másnak, aki

benne mint Krisztusban hisz, nem áráthatsz többé". Tulajdonképpen kineveti a sátán mesterkedését.

Luther azt mondja, hogy Isten a világi ellenségeken csak mulat – mivel Krisztus legyőzte a sántát –, ezért mi is bátran kacaghatunk minden világi hatalmasság ellenünk való próbálkozásain. Kacaghatunk a törökök, a zszarnokok, az eretnekek, a szektások és Krisztus országának valamennyi ellensége felett, mert mindannyian komédiások. Mi mindenben lehet vagy kell is esetleg nevetni?

Az 1Kor 3,18-at is idézi: „Ha valaki bölcsnek gondolja magát közöttetek e világban, legyen bolonddá, hogy bölccsé lehessen”. Vagyis nyugodtan fel lehet cserélni az általa is viselt doktorkalapot, a bölcsesség jelét egy csörgőspikára, és mindenben lehet nevetni akkor, hogyha azt az örömet meg tudjuk élni, amit a jó végső győzelme jelent.

Mennyiben volt újszerű vagy szentségtörő az egyház által is elismert hatalmasságokon való nevetés megengedése?

Úgy gondolom, hogy ez egy új hang volt abban az időben, amit a teológiai és egyéb viták hozhattak elő, de táplálkozott Luther világlátásából is. Az a sok kollektív és egyéni szenvedés, amit ő átélt, tulajdonképpen feljogosította arra, hogy humorral szemlélje a körülötte lévő világot.

Luther írásait száznegy vestag kötet tartalmazza, és ebbe még nem számoltuk bele a bibliafordítás tizenöt kötetét. Ezt az életművet mind félreteszi, amikor előveszi a csörgőspikát és megpróbál ironikusan, szarkasztikusan, sokszor akár a legdurvább humorral közelíteni a dolgok felé.

Ismert, hogy Luther nem élt jó anyagi körülmények között. Abban az időben a szerzői jogot még nem ismerték. De nagy háztartást vezetett, amiben ott volt a fél tucat saját gyerek, több, elhalt rokonoktól örökbe fogadott gyerek és kosztos diákok. Ezek esténként összeültek a vacsoraasztalnál, hosszas

Zsugyel János

beszélgetéseket folytattak, és ezeket lejegyezték. Az egyik beszélgetésben egy bolondról szól Luther: „Volt egy bolond, aki farsang este gyászruhát öltött, szomorú képet vágott és viszontag nagyhéten szép ruhát vett fel és jókedvű volt. Amikor megkérdezték tőle, milyen okból cselekszik így, azt válaszolta: farsang idején sok bűnök esnek, amelyeken szomorkodni való, hanem a nagyhéten arról prédikálnak, hogyan halt meg Jézus a szegény bűnösökért. Ezen örvendezni kell.”

Ez az érdekes paradoxon mutatja meg, hogy akkor kell sírni, amikor a környezetünkben vidámság van, mert akkor feltehetően a bűnös ember örömét szemléljük, és amikor Jézus kereszthalálára nézünk, akkor pedig örülnünk kell, nem lehajtott fejjel buslakodni.

Luther keresztheológiája vált a protestantizmus fontos teológiai gondolatává, miszerint Isten nem akkor a legnagyobb, amikor uralkodik, amikor teremt, hanem amikor hagyja magát

kicsivé tenni, megalázni, eltiporni és még a halálig is eljut. Abban mutatkozik meg az ő igazi ereje, mert még onnan is vissza tud jönni. Ez a paradoxon, ami az ő gondolkodását jellemzi. Ennek a fényében kell néznünk a csörgőspikát is, ami nem azt jelenti, hogy a tudást megveti.

Miben nyilvánult meg még Luther humora? Úgy tudom, az írásmagyarázataiban is fölbukkannak humoros fordulatok, és az életről, halálról való elmélkedéseiben is.

Tudott ő saját magán is viccelődni. Életének a vége felé a sok támadás hatására a saját halálán is tudott élcelődni. Írt egy nyilatkozatot: „Én, Márton doktor, aláírással igazolom, hogy a sátánnal és valamennyi ellenséggel egy bűnben vagyok, mert mindnyájan örülnének, ha meghalnék, és magam is szívesen megadnám nekik ezt az örömet. Csaknem meg is haltam Schmalkaldenben, de Isten nem engedélyezte ezt az örömet. De ő megteszi ezt, hamarabb, mint gondolnánk. Nem nagy örömmel, és azt fogják majd énekelni: Ah, csak ez a Luther élne még! – Ez a felirat díszíti majd síromat németül, latinul, görögül, héberül.”

Mivel zárád le ezt a beszélgetést?

Luther a saját tudományos tevékenységét nem tekintette viccnek, ugyanakkor azt a korabeli egyházi gyakorlatot, amit helytelennek tartott, igencsak ostorozta és bátran nyúlt a humor fegyveréhez.

Humora alkalmazkodó volt, nem sértett emberi méltóságot, és azt is el kell mondanunk, hogy ebben a tekintetben is óriási hatása volt: legitímálta a humort az egyházi életben.

KAMARÁS ISTVÁN

Néha tusakodni kell Istennel

Riczinger Péter és Riczingeré Garai Szilvia az evangélikus teológiai éveiktől kezdve keresik együtt Isten akaratát és az ő szolgálatának lehetőségeit. Péter Szombathelyen kezdte meg lelkészi szolgálatát 2023 augusztusától, Szilvi egyéves kislányuk nevelése mellett folytatja lelkészi tanulmányait.

Mit osztanátok meg magatokról mint legfontosabb tudnivalókat?

Péter: Én mostanában Jézus Krisztus harcos követőjének, egy Istennel tusakodó hívő embernek aposztrófálok magam. Harcolok magamban az óemberemmel, és tusakodok Istennel is. Balatonfüreden születtem, lelkészcsaládban, és idén végeztem evangélikus lelkészként.

Szilvia: Én egy kis nógrádi faluból, Erdőkürtről származó lány vagyok, aki rengetegfelé járt és sok mindent látott, de az életének lényege, hogy Jézust szereti. Jelenleg az anyaság a legnagyobb feladatom, és rácsodálkozom, hogy mennyire jó feleségnek és anyának lenni. Pszichológus vagyok, és teológus hallgató, nemsokára elkezdem a hatodévetemet. Nagyon szeretek részt venni az Úr munkájában.

Péter, hozzád hogyan érkezett a lelkészi elhívás?

Apukám a dörgicsei gyülekezet, és a hozzá tartozó elég nagy szórvány lelkésze volt. Anyukám története szerint egyszer, amikor kisgyerekként felmentem a szószékre, nem elég, hogy beszéltem, de még értelmesen is prédikáltam azoknak, akik éppen takarították a templomot. Ez volt az első pont. A későbbiekben is mindig vonzó „szakma” volt számomra a lelkészi munka. Ahogy erősödött a hitem, egyre nehezebbnek láttam, és már úgy gondoltam, hogy ezt nem tudnám vállalni. Aztán részt vettem egy táborban, ahol tovább formálta bennem Isten az egyre erősödő elhívásomat. Amikor onnan hazajöttem, kinyitottam az ígét, és abból valahogy egyértelművé vált, hogy Isten engem a teológiára hív.

Szilvi, volt számodra is hasonló vezetése Istennek? A pszichológus képzésed után történt ez?

Közben történt. Szerettem volna a pszichológia mellett elvégezni valami lelki jellegű képzést. A másodévem után kértek, hogy vegyek részt az európai egyházak konferenciájának budapesti

nagygyűlésén ifjúsági küldöttként. Ott *Fabiny Tamás* püspök úr megkérdezte: „Szilvi, mikor jössz a teológiára?” Már nem először kérdezte, de én akkor is elhárítottam valami elterelő válasszal. Mégis az volt bennem, hogy tényleg, mikor? Amikor visszaértem a Luther Otthonba, ahol akkor laktam, megnéztem a napi útmutatói ígét, ami azon a reggelen addig elmaradt. Péter első leveléből szólt: „ha valaki szolgál, úgy szolgáljon, mint aki azt Istentől kapott erővel végzi” (1Pt 4,11). Az volt bennem, hogy igen, ebben részt szeretnék venni! Akkor még hátra volt a harmadik évem a pszichológiai képzésen.

Isten gyakorlatilag előbb hívott el a lelkészi szolgálatra, mint ahogy átadtam neki az életem. Ez csak 2014 pünkösdjén történt meg, egy évvel később. Akkor tette élővé a Szentlélek megmagyarázhatatlan módon mindazt, amit gyerekkoromban tanultam Istenről, és hogy Jézus mit tett értem. Egy év alatt mutatott rá az Úr, hogy életátadásra van szükség, hogy tudjam őt szolgálni. Megvolt bennem a vágy, hogy szolgáljak, ehhez érkezett egy még erősebb vágy, hogy az Úr Jézushoz tartozzam, és így hirdessem őt.

Esküvő Dörgicsén

Hogyan kötelezöttetek el egymás mellett?

Szilvi: Isten vezet a Szentlélek által. Volt, amit a saját fejem után haladva akartam elérni, és megmutatta, hogy az nem lesz jó. Aztán az Úr adott gondolatokat, amelyek fészket raktak a fejemben, és valahogy kibomlottak az ige által. Így mentem el ösztöndíjra Németországba, pedig eredetileg magamtól nem akartam.

Petivel kapcsolatban is ezt éltem meg. A teológián nagyon jó barátok lettünk, és tudtuk, hogy hasonlóan gondolkodunk, de másfelé tartott az életünk. Végül már túl sokat beszélgettünk, elutazásom után is. Megírtam neki, hogy ez nem jó nekem, kezdek elköteleződni irányába lelkileg. Nagynagy imaharc volt ez számomra az érzelmeimmel, vágyaimmal együtt.

Péter: Én egy szerelmi csalódás után voltam akkoriban. Nehéz volt bíznom Istenben is, és egy új kapcsolatban is. Én hagytam volna lógni ezt a levegőben, csak sokat szerettem volna beszélgetni Szilvivel. De Isten kimunkálta benne, hogy beszéljünk arról, ami benne zajlik. Hiába terveztem úgy, hogy még várok az elköteleződéssel, végül meggyőzött a Lélek azzal a gondolattal, hogy kár lenne elszalasztani egy ilyen lányt.

2021 augusztusában házasodtatok össze, és már egyéves a kislányotok. A fiatalok között terjed az a felfogás, hogy ne akarj családot, ne szülj gyerekeket ebbe a világba. Mit mondanátok ezekre biztatásul?

Péter: Az igazán csodálatos az, hogy mi gyerekeket a Szentlélek vezetésében nevelhetünk. Ez egy nagy reménység! Hívó szülőnek lenni hivatás, szolgálat. Jó lenne, ha a hívő emberek ezt komolyan vennék. Mi gyerekeket is azért vállalunk, mert a mi Istenünket szeretjük. Van reménységünk, hogy ő is örök életre jut, és ez már most elkezdődik. Akkor pedig hatással lesz a világra; ha más nem, az imádságával. Hívó emberként nem tudunk úgy gondolkodni, hogy minek is gyerekeket vállalni. Ez a roskadozó világ olyan világ, amelybe már betört Isten kegyelme.

Szilvi: Nem szabad elkendőznünk azt, hogy ha az ember csak a józan eszével nézi, akkor a családnak, gyerekvállalásnak semmi értelme. De közben bátorít a Lélek: Csináld, mert én erre küldelek! Magamban is észreveszem, hogy jön a félelem és a bizonytalanság, hogy mi lesz a családommal, a gyermekünkkel, mi lesz ezután? Közben pedig eszembe jut, hogy „nem a félelem lelkét adta nekünk az Isten, hanem az erőt, a szeretetet és a józanság lelkét” (1Tim

Lelkészavatás apai áldással

1,7). Ha belemegy az ember a félelembe, az teljesen elborítja. Ezért kell Isten vezetésére hallgatnunk, és nem másra figyelünk.

Hogy lehet konkretizálni ezt az Istenre figyelést, mit jelent ez a ti életetekben?

Szilvi: Erre nem lehet receptet találni, ha mondhatjuk is, hogy olvasd el az Újszövetséget, kövesd ezt vagy azt az imafonalat... Az embernek egyszerűen ki kell tennie magát Isten igéjének, és ezt a gyülekezet közösségében jó tenni, mert az lesz, ami erőt ad és megtart.

Péter: Számomra nagyon fontos volt az az ige, hogy „közeledjete Istenhez és ő közeledni fog hozzátok” (Jak 4,8). Ezt lehet nagyon rosszul érteni: én közeledek és megmondom, hogy majd mi hogyan lesz. Isten fog közeledni, mert ez a dolga. Ez nem így van. Ha Isten egy kicsi igényt kelt az emberben, és ő azt megragadja, akkor abból nagyon nagy dolgok tudnak kisülni. Azért, mert az ember komolyan veszi, hogy Isten őt meg akarja szólítani. Amire még biztatok minden hívő testvért, hogy kitaróan imádkozzunk azért az emberért, aki ott van mellettünk.

Péter, 2023. július 8-án megtörtént a lelkészé avatásod. Hogy tekintesz előre a lelkési szolgálatodra, és mi a legfőbb üzeneted?

Talán úgy tudom megfogalmazni, hogy hűségesen akarom hirdetni a jó hírt: az Isten Fia az életét adta érted. És hogy ez hányfelé megy, az valami csodálatos.

Vannak lelkészek, akik folyamatosan a János 3,16-ról akarnak prédikálni: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök éle-

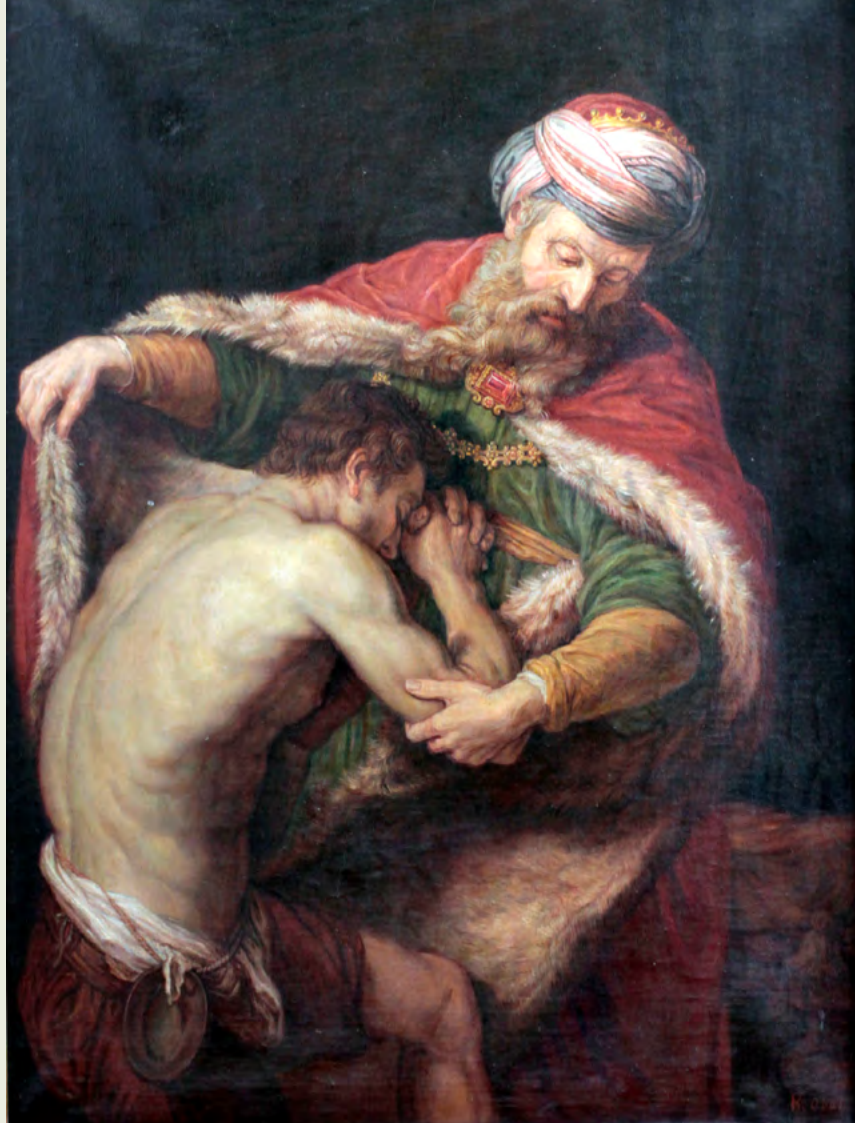
te legyen.” Ez nagyon jó, viszont ez a „dióhéjban lévő evangélium” azt is jelenti, hogy ez egy mag, amelyből egy fa nő ki. Jézus csodálatos váltságműve a hívő ember életének minden részére kihat, és letagadhatatlan. Milyen kár lenne ennek a fának a rovására csak a magról prédikálni. Ugyanez megfordítva is igaz: ha az üzenet magvát nem értetjük meg a hallgatókkal, akkor hogy várhatnánk, hogy kinőjön az a bizonyos fa? Remélem, hogy a Szentlélek mindig megadja majd azt a szót, amelyre a hallgatóságnak éppen szüksége van.

Mit üzennétek annak, aki el van keseredve és nem tudja a jó üzeneteiteket szívesen fogadni?

Péter: Azt mondanám, hogy birkózzon Istennel; Jákób ezt tette! Mi a kegyeskedésünkben azt gondoljuk, hogy el kell érnünk, hogy valahogy jó keresztyének legyünk. Nem leszünk mindig azok! Szomorú megtévesztés, amikor hívő emberek csak a tökéletes keresztyén arcot mutatják. Ne érezze magát rosszul, akinek nehéz! Merjen harcolni, menjen oda Jézushoz, higgye el, hogy hozzá is van szava, és nagy dolgokat szeretne tenni vele. Nem olyan értelemben, hogy sikeres lesz, hanem hogy ő teremtette és terve van vele. Érdekelje mindig annyira Isten, hogy el merje mondani neki, mit érez, mi van benne.

Szilvi: Ilyen szempontból a Zsoltárok könyve hatalmas biznyságtétel, hiszen mennyi lázadás van benne! És ott van Jób könyve is. Isten ezeket is beletette a Bibliába. Ő nem azt várja, hogy szépen felöltözve a legjobb arcunkat mutassuk neki, hanem hogy menjünk elé úgy, ahogy vagyunk.

E. K. J.

Pompeo Batoni: A tékozló fiú hazatérése

„Minden reggel a legszebb ruháját veszi fel. Mondják, évek óta ezt teszi. Megdönti a szoba sarkában álló rozszart széket, odahúzza az ablak elé. Már látszik a döngölt földpadlón a szék nyoma, mert pontosan ugyanígy vonszolja maga mögött minden reggel, amint világosodni kezd. Most is ugyanoda teszi, hogy láthassa azt a dombot, amit nézni szokott.

A szolgálok először csak összenéztek, de most már időnként lenéző mosollyal össze is kuncognak a háta mögött.

Keveset eszik. Mondják, egy kicsit le is fogyott.

Ő meg csak ül a szűk ablak előtt, és néz, csak néz. Az utóbbi időben egyre gyakrabban biccen előre a feje. Ilyenkor hirtelen felkapja, körülnéz, hogy ki látta. Esténként aztán, mikor már a szürkület nem engedi a vén szemeknek a látást, fogja a székét, és újra visszahúzza a sarokba. Ugyanúgy, mint tegnap. A szemét ilyenkor mindig úgy törli meg, hogy senki se láthassa.

Egy napon hirtelen feláll. A szék a gyors mozdulattól nagyot huppan a földön. Az öreg az ajtó felé csoszog, majd mintha erőre kapna, egyre gyorsabban lépked a felé a távoli domb felé, amin már minden követ ismer szeme.

Nagy a távolság. Tüdeje már fújtat, de ő csak szaporázza lépteit. Szélesre tárja karját, és mögötte szinte lobog fehér ruhája. Mintha repülne.

Már csak néhány méter...” (lampagyujtogatato.hu)

A *Lámpagyújtogató* lelki forrás kis novellája megállít és elgondolkoztat. Várunk a csodára. Minden nap. Hogy történjen valami. A csodavárás hitet ad, erősít. A csodák minden emberi történetben helyet érdemelnek.

A mai értelmezések szerint egyre inkább az apára vonatkoztatjuk a tékozló fiú történetét bemutató igazsagszót. Az érett barokk korszakáig, vagyis az 1620-as évekig, többalakos, kissé horizontálisan elrendezett jeleneteket látunk, mulatozó figu-

rakkal, tivornyával, ahol a tékozlás a művek vezető mondanivalója. A fiú a bűn elkövetésének szakaszában van, még nem tapasztalta meg az atyai megbocsátást.

A festmények sorában az 1620-as évektől láthatjuk először a kompozíciók és a figurák viszonyának megváltozását, a téma már a megtérés, a hazatérés, a hazatalálás. **A festmények témája a csodavárás eredménye, a találkozás, a lelki megtisztulás és a megbocsátás.**

„Apám, vétkeztem az ég ellen és te-ellened. Nem vagyok többé méltó arra, hogy fiadnak nevezzenek...” szól a fiú Lukács evangéliumában (Lk 15,18–19).

A barokk stílus az ellenreformáció korának művészete, mely az 1570-es évektől 1770-ig tartott. A barokk a teremtés tökéletességének vallásos emberi megfelelője, jelentős világnézeti fordulatot hozott a reneszánsz után. Az 1620-as évektől kezdve a barokk stílushoz sorolható festményeken az apát és fiát különböző kontextusban, különböző térben ábrázolják, de legbelsősebben *Batoni* festményén látjuk a két ember kapcsolatát, ahol már csak az isteni szeretet és megbocsátás működik.

Batoni festménye a már-már naturalisztikus emberábrázoláson keresztül a megfogható és megtapasztalható istenképet tárja elénk. A kép kettős tagolása, az apa-fia páros a menny rendjének egyfajta szembeállítását is reprezentálhatja a földi káosszal, melyet a fiú alakja testesít meg.

A tékozló fiú történetében a családi viszonyok mögött metaforikusan az Isten-ember kapcsolat lényege bontakozik ki; a Teremtő kegyelmessége jelenti a fő reményt. Az evangéliumi apa szeméjében az irgalmas Istent láthatjuk, aki szabad akaratú teremtményeinek őszinte bűnbánatát bűnbocsánattal jutalmazza. A tékozló fiú tulajdonképpen a lázadó és öntörvényű ember, akinek szívében mégis ott él a tisztaságra és a kiengesztelődésre való vágy. Isten, a szerető szülő örömmel és szeretettel fogadja a fiút, elkóboroltl bárányát.

János evangéliumának szavaival zárom gondolataimat: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, és az elég nekünk!” (Jn 14,8)

VÉGVÁRI ZSÓFIA
A *Festményvizsgálati Laboratórium* vezetője

Vohmann Péterre emlékezünk

„Szervusz, barátom! Jó, hogy itt vagy!”

„Az Úrnak minden útja kegyelem és hűség azoknak, akik megtartják szövetségét és intéseit.” (Zsolt 25,10)

A *Vetés és Aratás* folyóirat történetében lezárult egy korszak. Vohmann Péter 2023. február 17-én hazatért Urához és Megváltójához. Az ő munkájához kapcsolódik az Evangéliumi Iratmisszió magyarországi elindítása és az Evangéliumi Kiadó megalapítása, továbbá a *Vetés és Aratás* folyóirat terjesztése.

Gimnazista korában egy hívő osztálytársa bizonyoságot tett neki, így lett Krisztus követője. Tanulmányait 1957-ben fejezte be az Agrártudományi Egyetem Gépészmérnöki Karán. 1963-ban feleségül vette *Göbl Sárkát*, aki az iratmissziós szolgálatban is hűséges, szerető társa lett. Mindvégig türelemmel támogatta, pedig a lakásuk általában valóságos könyvraktár és átmeneti szálláshely volt. Négy gyermekük született.

Az 1956-os forradalom után *Kovács Árpáddal* ő is el akarta hagyni az országot, de hátramaradt, hogy megvárja egyik keresztyén barátját. Elfogták, így a terv meghiúsult. A történetek lelkileg nagyon megviselték, azonban *dr. Kís*

Ferenc orvosprofesszor tanácsára és saját belátása alapján egyre inkább Isten vezetésének kezdte tekinteni, hogy itthon ragadt. 1957-ben *Kovács Árpád* Németországban más támogatókkal együtt elindította a Magyar Iratmissziót, amelynek magyarországi segítője és terjesztője Vohmann Péter lett. Traktátusok, füzetek nyomtatásával kezdődött a szolgálat, majd 1963-tól elindult a könyvek és a *Vetés és Aratás* folyóirat terjesztése. A kommunista diktatúra évei alatt könyvmissziós munkássága illegális tevékenységnek számított, amiatt többször bíróság elé került, nemegyszer a munkahelyéről is elbocsátották. Utolsó munkahelye az ÁFOR volt, ahol munkaköréből adódóan sokat kellett utaznia, így amerre járt, terjesztette az evangéliumi kiadványokat. Segítségével nem csupán Magyarországra, hanem az összes környező szocialista országba több százezer magyar nyelvű keresztyén könyvet és Bibliát juttattak el a testvérek, olyan időszakban, amikor evangéliumi irodalom más forrásból szinte elérhetetlen volt. Még a Szovjetunióból is érkezett hozzá levél, melyben ukrán nyelvű Bibliát kértek. A rendszerváltás után a kiadói tevékenység Magyarországra került. Péter bácsi megalapította az Evangéliumi Kiadó és Iratmissziót, mely azóta is működik.

Alázatos szívvel, türelemmel viselte hosszú szenvedését. Nagyon sokan látogatták különböző felekezetekből. Jól jelzi Péter bácsi közvetlen, szívélyes természetét, hogy milyen sokan emlékeztek meg arról a búcsúztatóján, hogy rövid ismeretség után már így üdvözölte az embereket: „Szervusz, barátom! Jó, hogy itt vagy!” Amikor megtért az ő Megváltójához, talán az Úr Jézus is ugyanezekkel a szavakkal fogadta hűséges szolgáját.

LEMPERGER RÓBERT

Forrás: Vetés és Aratás

*

Egy kérdés, amely átse- gített a szoros kapun

„Ne feledkeztek meg vezetőitekről, akik Isten Igéjét hirdették néktek. Figyeljetek életük végére, és kövessétek hitüket.” (Zsid 13,7)

Apámtól tanultam: bárhova kerülsz, keresd fel a hívó testvéreket! Így tettem Ajkán is, ahol az erőműben műszaki tanuló voltam. Vohmann Péter nagy szeretettel köszöntött, hosszan beszélgettünk lelki dolgokról. Amikor elkészöntem, kedvesen megbökött: ha most meghalnál, hova kerülnél? A váratlan kérdésre őszinte volt a válasz: nem tudom.

Este térdre esve vallottam meg: Látod, Uram, a legfontosabb kérdésre nem tudom a választ! Akkor értette meg velem az Úr, hogy nem fogadtam el őt tudatosan az életem Urának, azért vagyok bizonytalan az üdvösségemben. Ott és akkor teljesen átadtam az életemet Megváltómnak. Másnap a turbinák között, telve örömmel, evangéliumi énekeket énekeltem, és már tudtam Péter kérdésére a választ.

Amikor meglátogattuk őt betegágya mellett, mindannyian olyanok voltunk, akik általa kaptunk felülről való ajándékokat. Én különösen is hálás vagyok neki, aki eszköz lehetett az Úr kezében, hogy nekem új életem legyen.

ITTZÉS ISTVÁN

evangélikus lelkész

„akik Krisztusban hunytak el” (1Kor 15,18)

Özvegyasszonyok Sareptában és Csarnótán

lóval egy sorompó nélküli vasúti átjáróban halálra gázolta a pécsi gyorsvonat, kettőnket és öcsénket magához fogadott. Nem sokkal később egyik unokatestvérünk is apátlan-anyátlan lett, s amikor Csarnótán is erre a sorsra jutott egy kamaszfiú, őket is befogadta. Ötünket tartott jól a kis házban egykorú leányával együtt. Táplált és nevelt. Soha nem láttuk este lefeküdni, soha nem láttuk reggel felkelni. Ám minden reggel várt a tiszta ruha, a becsomagolt tiszta. Az árvaszék biztosan küldött rendszeres támogatást, de a napi főzés, mosás, a számtalan ruhavarrás a nénénkire maradt. Az általános iskola befejezése után mind az öten szakmát tanultunk. Akkor bocsátott el, amikor már meg tudtuk keresni a mindennapit. **Isten áldott meg vele, szeretete és segítségé kifejezhetetlen!**

A koporsó mellett Kati néni leányát és unokáját az öt felnevelt testvér nagy családja ölelte körbe. Ott volt a község apraja-nagyja is. S elhangzott Illés próféta története, akit Sareptában egy özvegyasszony vendéglátott meg az utolsó marék lisztjéből és kevés olajából készült lepénnyel. Az özvegy szeretetét Isten bőségesen megfizette: „A lisztesfazék nem ürült ki, az olajoskorsó nem fogyott ki az Úr ígérete szerint” (1Kor 17,16). Igen, ami Sareptában történt, az ismétlődött meg Csarnótán. Kati néni Isten készítette arra, hogy az öt megárvult fiúról gondoskodjék. Ő pedig találhatott volna kifogást, de nem keresett. Isten országában mindig a gyenge, a földhözragadt szegényíti meg az erőt, a fiatalot s a gazdagot. Urunk pedig megtanította: lehet adni a szükségesből is, s hogyan kell megosztani a keveset. Nem fogyott ki a liszt, s az olaj. Nem fogyott ki, mindig megvolt, amire szükségük volt. Isten mindezen túl is megfizette engedelmisségét: ők öten voltak öröme, családja. Ura után mindene. Jutalma pedig az, amit maga Jézus ígért meg: „aki befogad egy ilyen kisgyermeket az én nevében, engem fogad be!” (Mt 18,5) S aki nem is egyet, de ötöt fogadott be?

Húszesztendős baranyai szolgálatom alatt évente négyszer tartottam istentiszteletet a Tenkes hegységének északi lejtőjén fekvő kis református faluban, Csarnótán. Mindössze tíz-tizenkét evangélikus élt ott, köztük *Glöckner Kati* néni leányával és leányunokájával. Kis házuk megbújt a rangos parasztporták között. Ők hárman mindig mosolyogva érkeztek. Mosolyuk és szavuk a

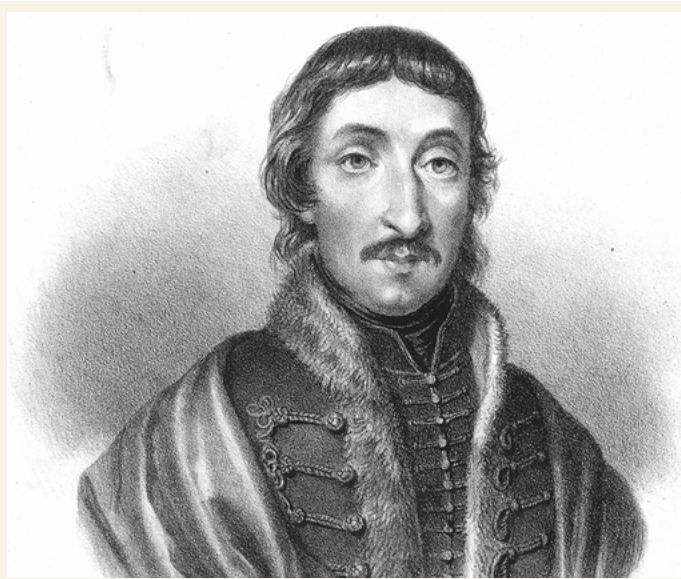
Teremtőt áldotta a napsütésért, az ünnepért és a templomi alkalomért.

1973. május elején ismeretlen férfiak kerestek fel Magyarbólyon. Kati néni halálhírére hozták. Először az adatokat írtam fel, majd rögzítettük a temetés időpontját. Végül rákérdeztem, ők hogyan kapcsolódnak Kati nénihez. „Nevelőanyánk volt – kezdték –, amikor szüleinket megrakott szekérral, s a két

ID. ZÁSZKALICZKY PÁL

Kitekintés

„Bocsáss meg, Istenem!” – 250 éve született Csokonai Vitéz Mihály

Csokonai Vitéz Mihály 1773. november 17-én született Debrecenben. Mint református gyermek a debreceni kollégiumban hittant is tanult. Fiatalkorában azonban elszakadt a vallástól. Életművét lezáró utolsó nagy alkotása a *Halotti versek*. Ebben a műben bocsánatot kér Istentől korábbi tévedéseieért:

„Isten! akit fednek általálszó leplek,
Még egyszer zsámolyod előtt letérdeplek,
Add vissza a tőlem lehányt istenképet,
Melyet a makacsság orcámról letépett.
Nem! hanem a kevély alázatosságnak,
A rendetlen széltől forgó okosságunk
Csalóka míve ez. Bocsáss meg, Istenem!
Ha vakon nem lehet hinnem, reménylenem;
Hogy az igazságot keresvén, tántorgok;
A tetőled adott lámpásodnál forgok,
Mely, mikor megbotlom, jóra akkor vezet,
S azon pontban érzem a mennyei kezét.”

Már több a gyakorló muszlim, mint a gyakorló katolikus Franciaországban

Civilizációs fordulóponthoz érkezett a francia társadalom. A lakosság 5,8 százaléka gyakorló muzulmán, 4,35 százaléka gyakorló katolikus – írja a *European Conservative*. A muszlim vallás évtizedek óta növekszik, és jelenleg a teljes lakosság tíz százalékát teszi ki. Egyelőre a katolikus vallás a legnagyobb vallási felekezet a franciák körében – a lakosság huszonkilenc százaléka –, de ez az arány folyamatosan csökken. A muszlim vallás terjedésének dinamizmusa a családokon belüli hitátadás intenzitásán keresztül is megfigyelhető. A muszlim szülők által nevelt gyermekek kilencvenegy százaléka tartja meg vallását.

A francia nagyvárosokban élő 18-59 éves (katolikus) lakosság ötvenegy százaléka vallástalannak vallotta magát. Ez a szám a legfiatalabbak körében továbbra is növekszik. *Éric Zemmour* (újságíró, író) rámutatott a felmérés által feltárt civilizációs fordulópontra. Még messze van a teljes muszlim győzelem Franciaországban, de a tendencia egyértelmű.

Újabb templomokat rongáltak meg Franciaországban

Ezúttal egy templom szobrait gyalázták meg. A vandál tett épp az egyik legjelentősebb keresztyén ünnep, húsvét után történt. Az országban egyre több az ilyen jellegű rongálás. Az eset kapcsán a francia belügyminiszter kijelentette, hogy mindent megtesznek a tettesek kézre kerítése érdekében.

Több templomot ért ilyen brutális szentségtörés, ami felhívja a figyelmet arra, hogy egyre általánosabb jelenséggé válik Franciaországban a keresztyénellenes gyűlölet.

Támadás Názáretben keresztyén intézmények ellen

Márciusban történt, hogy maszkos támadók lőttek rá a ferences szerzetesnővérek iskolájára és kolostorára, s behatoltak a szalézi nővérek rendházába is. Az egyik katolikus templomban a misét szakították félbe azzal a követeléssel, hogy a Koránt olvassák inkább.

Egy helybeli katolikus pap pozitív dolognak tartja, hogy az imámok (muszlim előljárók, vallási vezetők) is elítélték az erőszakos cselekményeket. Az igazságügyi reformot övező feszültség is aggasztó. „Ez a feszült légkör mindenkit meglepett, még magukat a muszlimokat is; új jelenség” – így kommentálta a Názáretben a megelőző napokban történt támadásokat a Jeruzsálemi Latin Patriarkátus korábbi helynöke, *Giacinto-Boulos Marcuzzo*.

„Először – mondta el az *Asia News*nek – a ferences szerzetesnővérek iskolájára lőttek, majd a szalézi nővérekre támadtak Ramadan Kareem!-mel (Áldott ramadánt!) üdvözölve őket, és azt kérték tőlük, térjenek át az iszlám hitre. Előző nap reggel a szentmise alatt jelentek meg egy templomban, és arra kérték a helyettes plébánost, hogy olvassa a Koránt. Amikor a pap ezt megtagadta, az egyik fiatalember imádkozni kezdett. Egy akkor érkező csoport meggyőzte, hogy hagyja abba és távozzon, hogy elkerüljék a további feszültséget.

Többnyire fiatalokról van szó, akiket a túlzott lelkesedés vezérel, s akik a ramadán, az iszlám böjti és imádságos hónap alkalmából az »apostoli buzgalom« gesztusait akarják gyakorolni; olyan emberek, akik a szent hónapozat kapcsolódó különleges légkörben ki akarnak tűnni.”

Bibliát semmisítettek meg egy New York-i egyetemen

A New York Állami Egyetem albányi diákjai tüntettek és egy Bibliát is megsemmisítettek. Egy konzervatív szemináriumot (Turning Point USA) akartak megakadályozni. Az egyetem vezetője elmondta, hogy a diákok az egész tüntetés alatt „békésen viselkedtek”, senki sem sérült meg. Az egyetemi rendőrség csak két diák ellen intézkedett, akik egy lezárt területre akartak behatolni.

Nem adhatott vért egy férfi orvos Skóciában

Egy férfi háziorvost megakadályozták abban, hogy vért adjon a skót NHS-nek, miután nem volt hajlandó válaszolni arra a kérdésre, hogy terhes-e. A Skót Nemzeti Vérátömlesztési Szolgálat (SNBTS) azt állította, hogy a kérdést egy évvel ezelőtt vezették be a donorbiztonság érdekében, és mindenkitől elvárják, hogy megerősítse terhességét nemétől függetlenül. A férfi donoroknak is válaszolniuk kell a kérdésre. (Mandiner)

Petíció: Álljunk ki Bójte Csaba mellett!

Sorozatos támadások érték a ferences rendi szerzetest, miután harmincévi börtönre ítélték azt a pedofil nevelőt, aki a Dévai Szent Ferenc Alapítvány gyermekotthonaiban dolgozott. A véd szerint szexuálisan bántalmazott több gyereket.

„Gyermekei” közül sokan felszólaltak, és kiálltak mellette, ezután pedig az *Igazság Mag* csapata indított kiállásra buzdító petíciót, amihez eddig már több mint ötezen csatlakoztak: „Nemtelen támadás érte Bójte Csaba ferences rendi szerzetest, aki több mint hatezer gyermeknek adott esélyt egy teljesebb, boldogabb életre az elmúlt három évtizedben. A baloldali média kritikán aluli vádakkal illeti őt. Egyre többen és egyre hangosabban harsogják a koholt vádakot. Mindent meg akarnak tenni, hogy Csaba testvér harmincéves munkáját tegyék semmissé karaktergyilkosságukkal. Nem nézhetjük tétlenül, hogy értékörző szolgálatot teljesítő szakembereink ilyen támadásoknak legyenek kitéve csupán azért, mert világnézetük nem egyezik a »mainstream« liberális médiáéval, és minden eszökkel igyekeznek lejáratni őket.”

Imádkozzunk érte és az igazságért!

Megmaradhat-e a nyugati társadalom kereszténység nélkül?

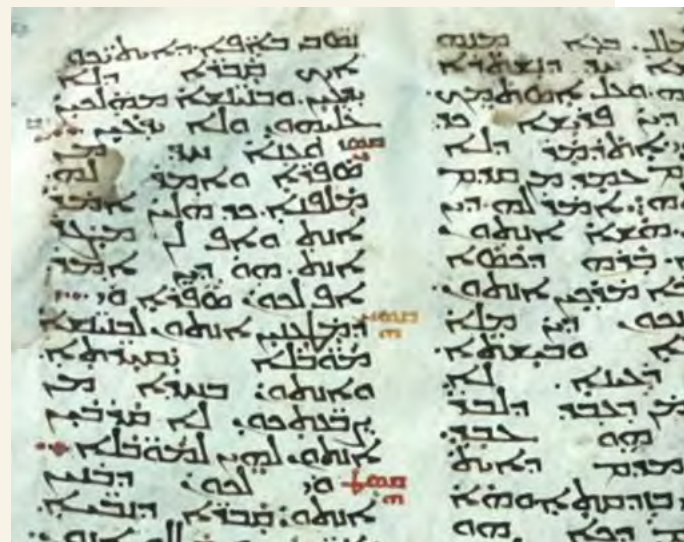
„Civilizációnk fenntartásának képessége az erkölcsi kategóriák közös elfogadásán múlik, amelyek közvetlenül a kereszténységből származnak. Ha a társadalmat teljesen elvágjuk a kereszténységtől, megsemmisítjük” – mondta Greg Sheridan író, újságíró, a *The Australian* külpolitikai szerkesztője egy konferencián.

Tanúi lehetünk Nyugaton a kereszténységtől való elfordulásnak. Mivel kezdődött ez a nyugati kultúrában? Az előadó szerint a felvilágosodással, majd a mindent tudni vélt tudománnyal folytatódott. Ezek célja az élet keresztény értelmezésének megszüntetése, ami a nyugati elit társadalom programjává vált.

Az előadó szerint a világ lakosságának nagyobb része ma is hisz Istenben, csak nyugaton divat az istentagadás (vagy istenközömbösség). Továbbá állítja, hogy ez a szellemi képlet egy „primitív pogány materializmus” felé tolja a társadalmat. Előadásában kifejtette, hogy napjainkban a kereszténynek nagy része nem Nyugaton él, hanem Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában. Feltűnő azonban, hogy Nyugaton sokan keresik a választ arra a kérdésre, hogy mi az élet értelme? Sajnos sokan csak nihilista választ tudnak találni, ami nem vezet sehova, s nem kínál semmit, illetve csak a semmit kínálja. „Az a társadalom pedig, amely saját magát gyűlöli, képtelenné válik önmagá fenntartására” – zárta gondolatait Sheridan.

Ősi szír biblia maradványát fedezték fel a Vatikánban

Ezerhétszázötven éves evangéliumi irattöredékre bukkant egy osztrák kutató a Vatikáni Apostoli Könyvtárban. Máté evangéliumának ősi szír nyelven íródott maradványáról van szó. A frissen felfedezett kétoldalas töredék csaknem hiánytalanul tartalmazza Máté evangéliumának tizenkettedik fejezetét. A lelet azért is rendkívüli, mert ez az egyetlen megmaradt példánya annak a négy kézátiratnak, amelyet régi szír nyelven írtak, és egyedülálló lehetőséget biztosít, hogy az evangélium korai terjesztésének részleteit megismerjük.

Milyen címet adnál a képnek?

A mecseknádasdi temetőben készítettem ezt a fotót. Feltettem a Facebookra a fenti kérdéssel. A számtalan válaszból néhányat közlünk. SZ. J.

Határok – Scholz Éva
 Fél lábbal a sírban – Veczán Pálné
 Úti célok – H. Kovács Judit
 Utánpótlás biztosítva – Szép Attila
 Részeg sofőrök és megrészegült sírkövek – Virágh Sándor
 Múlt és jelen – Gazda Katalin
 Akik sietnek, és akiknek már megállt az idő – Andaházy Emese
 Hová visz az utad? – Hutzler Henriette
 Válaszúton – Delbridge Judit
 Pipacs a sírokon – élet a halálon... – Draskóczy Lídia
 Út szélén a halál – Tasi Gábor
 Halálos iramban – Gável András
 Memento mori – Barta Aladár
 Perspektíva – Harsányi Béla
 Tudod, ki vár az út végén? – Simon Vali
 Itt nyugszik Mász Kálmán, többet nem mászkál már, eleget mászkált már – Makai Ica
 Fájó múlt, rohanó jelen – Gáspár Katalin
 Mi már nem sietünk – Cserna Gábor
 Útban hazafelé – Czákó Zsuzsanna Dorina
 Örök mozgás és örök nyugalom – Rovó Gyöngyi Eszter
 Életlen innen és túl – Vámos Béla
 Nem mindig az egyenes út a legjobb – Visky István
 Jövés-menés – Édes Ákos
 Úton – Trási Edina
 Jövünk és elmegyünk – Gál Ildikó
 Távlatok – Csernák Éva
 Jobb, ha lassítasz – mi is siettünk – Szász Tibor András
 A gyorsajtók hamarabb nyugszanak meg – Horkay László

Louis de Funès életrajzából: Jézus életem minden pillanatának ragyogó társa

Az 1983-ban elhunyt Louis de Funès világszerte ismert filmszínész és humorista, akinek egy régebbi interjúját lehetett újra olvasni a napokban – számolt be a francia *Aleteia*. A filmszínész nagyon vallásos volt, amit nem is rejtett véka alá még a tévé képernyőjén sem.

Guy Béart sikeres műsorvezető és énekes egy 1981-es műsor keretein belül kérdezte Louis de Funèst Jézussal való kapcsolatáról. A videón elérhetetlen beszélgetés alábbi részlete *Eric Lequerbe* Louis de Funès-életrajzából származik:

- Ön hívő?
- Hogyne, persze.
- Régóta?
- Kezdetől fogva... Jézus gyerekkorom ragyogó társa volt, szakmai életem ragyogó társa, röviden szólva: életem társa.
- Szakmai életében is segített önnek?
- Mindig. Nagyon szerencsés voltam, és ezt biztosan neki köszönhetem.

Az amerikai püspöki kar megtiltotta a nemátalakító beavatkozások végzését

Az USA Katolikus Püspöki Konferenciája erkölcsi útmutatást adott ki gyakorló hívei és egészségügyi intézményei számára idén tavasszal. A nyilatkozat címe: „Az emberi test technológiai manipulációjának erkölcsi korlátai”. A nyilatkozat lényege, hogy az inkriminált műtéteket azért nem szabad elvégezni, mert ezzel az Isten teremtette rendet sértik meg, s ezzel nem szolgálják az ember javát. A nyilatkozat kidolgozásában részt vettek orvosok, pszichológusok és erkölcssteológusok. Kifejtik, hogy a test nem egy olyan tárgy, amivel azt csinálunk, amit önkényesen akarunk, hanem egy olyan ajándék, amit Istentől kaptunk, amelyet tisztelni és óvni kell.

Sok amerikai protestáns hívő felekezeti hitéből fakadóan magától értetődőnek tartja ezt a hozzáállást ehhez az elszomorító témához.

Összeállította:
RIBÁR JÁNOS

Tim Keller (1950–2023)

Szavakban elmondhatatlan, hogy mekkora úrt hagy maga után Timothy Keller, aki e világból átment a mennyei dicsőségbe. Egyszer hallottam őt élőben, amikor 2009-ben vagy 2010-ben a St. Louis-i Covenant Theological Seminaryre látogatott, ahol akkor épp exegetikai teológiát tanultam. A New York-i presbiteriánus lelkész pont olyan volt, amilyen a felvételeken is: közvetlen, mély, érdekfeszítő, inspiráló. Természetesen a cipzáros pulcsijára húzott zakóban. Nagyon sokáig tudtam volna hallgatni, ahogy lassan, megfontoltan, időnként hangosan morfondírozva, de végül mindig a lényegre megragadva válaszolt a kérdéseinkre. Biblikus volt és releváns.

Keller számomra azt a keresztyén gondolkodót testesítette meg, aki nem szakítja el egymástól a pásztori felelősséget, a missziós szenvedélyt, az apologetikai bölcsességet és a kulturális érzékenységet. Gyülekezetplántáló volt egy nehéz kulturális közegben,

Amerika egyik legliberálisabb városában, New Yorkban. Értette és szerette a közeget, és képes volt úgy hidat építeni az ott élők felé, hogy nem adta fel konzervatív evangéliumi meggyőződését, beleértve a Szentírás tévedhetetlenségét, a nemi szerepek komplementaritását, valamint kálvinista szótériológiáját. Egyszerre tudott a The Gospel Coalition társalapítójaként (*D. A. Carson*nal) az evangéliumi mozgalom szívéért küzdeni, és az attól nagyon távoli kultúrába is járható ösvényeket taposni. *The Reason for God: Belief in an Age of Skepticism (Hit és kételkedés – Meggyőző érvek Isten mellett, Harmat–Koinónia)* című könyve a *New York Times* bestsellere lett.

Tim Keller az evangéliumért élt és a nagyvárosok eléréséhez keresett megfelelő stratégiákat. Talán kevésbé akarta megérteni a lenézett vidéki Amerikát és a lecsúszóban lévő fehér középosztályt, és több engedményt tett az amerikai intézményrendszert

elfoglaló kultúrmarxistáknak, mint amennyit az evangéliumi hívők egy részének gyomra be tudott venni. Voltak a tisztelői közt, akik az elmúlt években nehezteltek is rá emiatt, és kevésbé érezték már időszerűnek az útmutatásait. Azt azonban nem lehet elvitatni Kellertől, hogy mindvégig Krisztus ingyenes evangéliumát hirdette, annak keresett átjárókat egy folyamatosan szűkülő szorosban: a vallásos Amerika Szküllája és a progresszív Amerika Kharübdisze között. Akikhez Isten hívta, azokat biztosan mindvégig hűségesen és eredményesen szolgálta.

Tim Keller hatalmas örökséget hagyott ránk, nem megy el nyom nélkül. A hatása világszerte érezhető marad, sokáig meríthetünk még az írásai-ból. Igazak rá a Jelenések könyve szavai: „Boldogok a halottak, akik az Úrban halnak meg, mostantól fogva. Bizony, ezt mondja a Lélek, mert megnyugszanak fáradozásaiktól, mert cselekedeteik követik őket.” (Jel 14,13) Tim Keller vágyott Jézus színéről színre látására, kész volt hazamenni hozzá. Ettől függetlenül nekem nagyon fog hiányozni a naprakész bölcsessége és a gondolataival való birkózás.

SZABADOS ÁDÁM

Divinity.SzabadosAdam.hu

Névjegy

Timothy J. Keller (Pennsylvania, 1950. szeptember 23. – New York, 2023. május 19.) amerikai keresztyén író, előadó és a Redeemer Presbiteriánus Gyülekezet alapító lelkésze New Yorkban. Magyarul *Hit és kételkedés* címmel megjelent könyve több díjat is kapott a *World Magazine* és *Christianity Today* újságoktól, és hetedik volt a *New York Times* szépirodalmi bestsellerlistáján.

Beszélő képek

Katolikus kápolna Püspökszentlászlón

Indián barátunk anyák napja alkalmából minden hölgynek vitt virágot a pitvarosi missziói napra.

Kolozsvár

A Békéscsabai Evangélikus Kistemplom tornyában látható a tűzór és a harangozó szobája, amelyet búbos kemencével fűtöttek.

Missziói és munkatársi konferencia – Piliscsaba, július 2–5.

Nyolcvanan érkeztek az egész országból és Felvidékről, Erdélyből Kárpátaljáról.

Gömbös Tamás evangélikus lelkész

Györkéné Csákány Marianna Kárpátaljáról

Ujlaky-Győri Anna mentálhigiénés szakember

Deák Bálint
partiumi
lelkész

Weisz Péter
kórházigazgató,
hitközségi elnök

Felvidéki és partiumi testvérek imádkoztak Kárpátaljáért.

A piliscsabai evangélikus templom

D. Szezik Imre ny. püspök és Szezik Imréné
Ferenczi Mária

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület kiadványai

Hítből hitbe

Válogatás az Egykori Belmissziói Munkaprogram füzeteiből (1924–1948).
Budapest, 2003

Igazság és kiengesztelődés

Az egyházi közelmúlt feldolgozásának teológiai, etikai és gyakorlati kérdései.
Budapest, 2006

Isten megpróbált emberei

Belmissziói segédanyag az EBBE 2006. tavaszi üléseinek bibliatanulmányai alapján.
Budapest, 2007

„Serkenj fel, aki aluszol!”

A magyar evangélikus ébredés kiemelkedő egyéniségei a 20. században.
Budapest, 2010

Garádi Péter: Jézus és a samáriai asszony – Megtéréstől megtérítésig

Jézus és a samáriai asszony történetének bibliaórai feldolgozása, illetve rendhagyó bizonyágtétel a megtérésről.
Budapest, 2017

Garádi Péter: K3 – A kereszténység tanítása rendhagyó formában és közegben

A kereszténység tanításáról elhangzott előadássorozat, és az ökumenikus K3 – Keresők, kíváncsiak, kételkedők klubjának története.
Budapest, 2020

Szakács Tamás: Boldog, aki olvassa! – A Biblia könyvei

Háttérinformációk a Biblia születéséről, és tanulmányok a négy evangéliumról és az Apostolok cselekedeteiről.
Budapest, 2020

Tájéoló

Az EBBE hírlevelének lapszámai.

*

Hítünk titkai

Teológia – Luther nyomán – mindenkinek (elfogyott)
Budapest, 2005

Garádi Péter: Kép és kerete (elfogyott)

Budapest, 2012

Garádi Péter: Mi történt a nagyhéten? – A kárpit (elfogyott)

Budapest, 2018

Megrendelhetőek az Evangélikus Missziói Központtól:
E-mail: evmis@lutheran.hu
Telefon: (06 1) 400 3057

Derű

„Uram, ajándékozzál nekem képességet a humor élvezésére. Add meg nekem azt a kegyelmet, hogy megértsem a jó tréfákat is, és így némi boldogságot is átéljek, és másokkal is tudjam közölni.”

Morus Tamás

*

A misszióból hazatért atyát faggatják rendtársai:

- És hogy érezted magad a kannibálok között?
- Ó, nagyon kedves emberek, már az első nap ott akartak fogni ebédre.

Wesley, a híres evangelizátor egyszer egy sáros utcán ment végig. A sártengeren csak egy palló vezetett át. Szemben találta magát egy pökhendi emberrel, aki odaszólt:

- Én nem fogok ostobák elől kitérni.
- Én viszont soha nem mulasztom el – mondta Wesley, és lelépett a pallóról.

Honlapunk

Az Evangélikus Missziói Központ honlapjának elengedhetetlen frissítése miatt a *korábban meghirdetett linkek* már nem élnek.

A honlap webcíme viszont változatlan:
misszio.lutheran.hu

Itt minden korábbi és friss anyagunk megtalálható, viszszerkereshető (Híd magazinok, kiadványok, interjúk, hangfelvételek stb.).

Keveházi László gyerekkora

A hadapród

A lelkész

Villáminterjú Keveházi Lászlóval

Milyen érzés kilencvenöt évesnek lenni?
Furcsa, esténként a csángó ének jut szembe: „De én Uram, úgy megyek ágyamba, mintha mennék gyászos kóporsómba.” Ez nem szomorúság, csak „tudatlanság” és egyben bizalom.

Ha utazhatna az időben, hova menne?
Pilisre, ahol harminchét évet szolgáltunk felségemmel.

Mi az első emléke gyermekkorából?
Egy állatkerti emlék: az oroszlán előtt elsírtam magam. Neki is estem egy falnak, és csupa kátrány lettem.

Szülők
(Kümmerle) Keveházi Ottmár hitoktató lelkész, (Billnitzer) Bárdy Márta paplány.

Nagyszülők
Bárdy Ernő esperes (Mezőberény) – szigorú volt, húgommal együtt mindig lekopaszított, hogy „erős” legyen a hajunk; Linder Margit, kedves asszony.

Konfirmáció
Sajnos nem merem állítani, hogy lelki hatással lett volna rám. Békéscsabán történt, 1940. május 12-én.

Legrosszabb emlék
Hadifogság Cherbourgban. Öt hónapig gödröt ástunk magunknak, és éjszaka

letakartuk sátorponyvával, ez volt a „há-zunk”.

Élete legboldogabb napja
1956. augusztus 12., a házasságkötésem. Ugyanazon a napon iktatták börtönt járt apámat Battonyán. Egymáshoz nem tudtunk eljutni. De Kláival szép hatvanhárom évet éltünk együtt.

Melyik a legviccesebb emléke?
Húgom, aki meg akarta mutatni, hogy erősebb nálam. Verekedni akart velem.

Életének melyik szakaszára emlékszik vissza legszívesebben?
A pilisi éveimre. A „Nagybocskai-ügy” után kerültünk oda félve, de legszebb szolgálati éveink voltak. Az akkori ifjúság még itt, az otthonban (Sarepta) is meglátogatott a napokban.

Ha az egész világ hallaná egy mondat erejéig, mit mondana?
Emberek, van Megváltótok!

Mi volt a leghasznosabb tanács, amit kapott?
Ne sírj! – amikor nem vettek fel a teológiára.

Példakép
Dr. Pröhle Károly; szigorú volt, de emberséges.

Hogyan készül az elmenetelre?
Remélem, befogadnak...

Kedvenc

- **zeneszerző:** Johann Sebastian Bach
- **író:** Gárdonyi Géza
- **költő:** Petőfi Sándor
- **regény:** Egri csillagok
- **zenemű:** Bach: János passió
- **szobor:** Sztéhlo-szobor a Deák téren
- **templom:** a pilisi evangélikus templom
- **bibliai könyv:** Ruth könyve
- **ige:** János 3,16
- **bibliai szereplő Jézuson kívül:** az apostolok
- **étel:** mákostészta
- **ital:** sör
- **ország, hazánkon kívül:** Finnország
- **város:** Kontiolahti (Pilis testvérgyülekezete)
- **fa:** akác (tövisék nélkül)
- **állat:** kutya, ló – sokat lovagoltam hadapród koromban
- **madár:** sas
- **szín:** fehér
- **illat:** orgona

Mit szeretne még elérni az életben?
„Uram, tehozzád, hol fénylik orcád, vágyódom én.” Talán furcsa, de igaz.

Névjegy

Keveházi László evangélikus lelkész Budapesten született 1928. május 23-án. Négy gimnáziumi osztály elvégzése után – katonatiszti ambíciókkal – a nagyváradi Hadapródiskolába került. A második világháborús front kiteljesedését követően alma materüket Ausztriába menekítették, ahol a szövetségesek fogságába estek. A francia tengerparton, Cherbourg volt az utolsó állomás, innen szabadult. Édesapját bebörtönözték, otthonukat elvették. Édesanyja javaslatára kereste fel Sztéhlo Gábort, a gyermekmentő missziót folytató evangélikus lelkészt. Befogadták, sőt, a Gaudiopolis – Örömváros – Gyermekköztársaság miniszterelnöke lett, itt végezte el a gimnáziumot, majd egy évig kémia–fizika szakos hallgató volt az egyetemen.

Ezután következett életében az a fordulat, hogy Istennek szánta magát. Először a Nagytarcsai Külmiszió Intézetben tanult kettő, majd öt évig (Sopronban és Budapesten) a Teológiai Akadémián. 1956-ban feleségével, Czégényi Klárával Pilisre kerül lelkészi szolgálatba. Közben tizenhat évig a Pest Megyei Egyházmegye esperese volt.

1989-től tanított a Hittudományi Egyetemen egyháztörténeti előadóként 1997-ig – Kőszegről is bejárva. A kőszegi és környékbeli gyülekezetekben tíz évig helyettes lelkészként dolgozott, már nyugdíjasan. 2005-ben kapta meg a teológia disz doktora címet. Több egyháztörténeti témájú könyve, sok ilyen irányú és egyéb írása jelent meg. Tevékeny résztvevője volt az egyházközösségnek, miközben folytatta tudományos munkáját is.

Országos evangelizáció

Ki választana el minket Krisztus szeretetétől?

Budapest, Deák téri evangélikus templom
2023. október 14., szombat, 10–16 óra

9.40: Közös éneklés

10.05: Köszöntés, ima – Szemerei János, Szeverényi János

10.20: „Szereteted szorongat” – az Új teremtés együttes zenei bizonyágtétele Győri Gábor Dávid vezetésével

10.50: Igehirdetés – „Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk?” (Róm 8,31–39)
– Grendorf Péter

11.30: Bibliakörök, szekciók – a Híd magazin munkatársai

Beszélgetés az igehirdetésről – Grendorf Péter (templom)

Egy életen át Istennel – Bakay Péter (gimnázium, 12. terem)

Hívő nőként a családban – Dr. Győri Józsefné dr. Drenyovszky Irén
(gimnázium, 34. terem)

Mi lesz veled, ifjúság? – Csadó Balázs (gimnázium, 36. terem)

Hűség az igéhez – Id. Zászkaliczky Pál (gimnázium, 18. terem)

20. századi hitvallóink – Ifj. Zászkaliczky Pál, Zászkaliczkyné Mirák Katalin
(gimnázium, 21. terem)

Küzdelem a betegségben – Dr. Koch Béla (gimnázium, 24. terem)

Luther harcai – Gömbös Tamás (gimnázium, 37. terem)

Hétköznapi keresztyénység – Gyarmati Gábor (gimnázium, 23. terem)

Erő, szeretet, józanság – Menyes Gyula, Menyesné Uram Zsuzsanna
(gimnázium, 28. terem)

A közösség ereje – Balog Eszter (gyülekezeti kisterem, I. emelet)

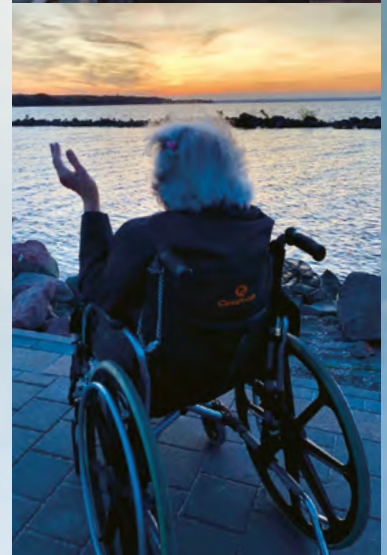
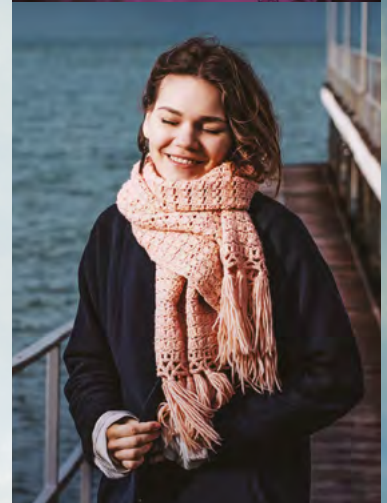
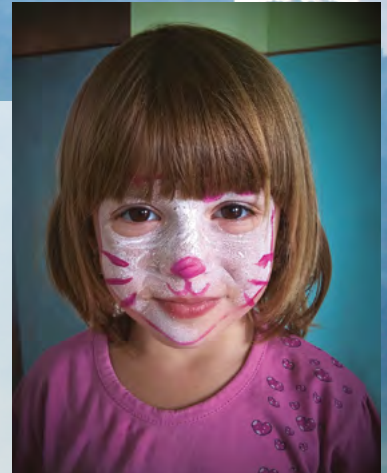
A mennyei Főszerkesztő szolgálatában – Stifner-Kőháti Dorottya
(gimnázium, 26. terem)

Keresztyénység és más vallások – Dr. Szalai András (gyülekezeti terem, I. emelet)

12.45: Ebédszünet (az egyház szerény vendéglátást biztosít)

14.00: Tanúságtétel – Süveges Gergő újságíró, műsorvezető
Vatai Gyula ny. börtönparancsnok, evangélikus hitoktató

15.00: Istentisztelet úrvacsorával – Gerőfiné dr. Brebovzky Éva
Igehirdetés – „Ki választana el minket Krisztus szeretetétől?” (Róm 8,31–39)
– Weltler Gábor

Az alkalomra mindenkit szeretettel vár a Magyarországi Evangélikus Egyház Missziói Bizottsága.

A 2023-as év igéje

„Te vagy a látás Istene.” (1Móz 16,13)

